Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας.

Προοιμιαζόμενοι εἰς τὴν πρὸ ἑνὸς χρόνου ἐκδοθεῖσαν Διατριβὴν τῆς Δευτέρας Ἐπιστρατείας, ὑπεσχόμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν καθόσον δύο θέματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐπεγράφετο „Εἰρηνικὴ „τοῦ συντάγματος ἀποκατάστασις" τὸ δὲ „Τί τὸ συμφέρον; Πό„λεμος ἢ Εἰρήνη;" — Καὶ τὴν μὲν πρώτην ἐξεδώκαμεν, τὴν ὁμοίως καὶ τὴν δευτέραν.

Συμπεσόντος δὲ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ ναυτικοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀποσκοπήσαντες τοῦ διαπραγματευθέντος τὸ θέμα τοῦτο, ἐκρίναμεν καλὸν [illegible] ἀναγκαῖον, νὰ μετασκευάσωμεν καὶ συμπληρώσωμεν [illegible] τοῦ αὐτοῦ καὶ τὴν [illegible] [illegible] ἐπιγραφὴν τῆς πραγματείας [illegible], „Ὁ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης „ναυτικὸς τῆς Ἑλλάδος ἀποκλεισμὸς καὶ ἡ ἀφόπλισις αὐτῆς", καθ' ἣν ὀλίγον διεξοδική, ἂν καὶ [illegible] καὶ ἡ χρῆσις καὶ ἡ μεταφορὰ αὐτῆς [illegible] ἀτελῶν καὶ [illegible] ἀνάπτυξιν, [illegible] νὰ χρησιμεύσῃ μᾶλλον ὡς ἱστορικὸν ὑπόμνημα τῶν μεταγενεστέρων ἢ ὡς διδασκαλία τῶν συγχρόνων, οἵτινες ἀδιαφόρως ἢ ὀλίγον περὶ τοιούτων ἐνδιαφέρονται, [illegible].

Καὶ ἴσως νὰ φαντάζονται ἔχειν δίκαιον, διότι κἀγὼ πιστεύω ὅτι οἱ τῶν πραγμάτων σήμερον τεχνίται ἤτε ἐξ ἰδίων, ἤτε ἐξ ἀλλοτρίων [illegible] ὁρμώμενοι, [illegible] ὡς [illegible] τὴν πατρίδα, καὶ ἄγουν αὐτὴν εἰς ἀσφαλῆ σωτηρίας καὶ εὐημερίας λιμένα, ἤθελον [illegible] καὶ [illegible] νὰ θεωρῶσι θέματα [illegible] καὶ [illegible] προσοχῆς. Οἱ τοιοῦτοι ὅμως [illegible] νὰ πιστεύσωμεν ὅτι θέλουν [illegible] τὴν [illegible] καὶ [illegible] εἰς τὸ βάραθρον εἰς ὃ [illegible].

—

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

5΄.

Ὁ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης Ναυτικὸς τῆς Ἑλλάδος ἀποκλεισμὸς καὶ ἡ ἀφόπλισις αὐτῆς

ὑπὸ

Ἠλία Ζερβοῦ Ἰακωβάτου.

„Ὅταν ὁ [illegible] μεγαλεῖ μᾶλλον σθένει,
„Κι' [illegible] τὰ χρειζά, κ' ὦ δεινὸς κρατεῖ,
„Τότε ἐγὼ [illegible] ἡ ζέρξω πολύ (Σολ. [illegible])"

Μέρος Πρῶτον

Α΄

Ἄκαιρον καὶ μοναδικὸν ἴσως εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ διεθνοῦς δικαίου γεγονός, οὐδεμίαν περιποιοῦν τιμὴν εἰς τὸν ἐπὶ ἡμέρῳ πολιτισμῷ ἐγκαυχώμενον τοῦτον αἰῶνα, θέλει ἴσως μετὰ ζοφεροῦ καλάμου ἀναγράψῃ ἡ σύγχρονος ἱστορία, καὶ μεταδώσῃ εἰς τὰς μεταγενεστέρας ὡς ἄθεσμον καὶ αἰσχρὰν τερατουργίαν. Τὸ γεγονὸς τοῦτο εἶναι ἡ καταστροφὴ τοῦ δράματος τῆς δευτέρας ἐπιστρατείας, ἐπισφραγισθείσης μετὰ τὸν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος ἀποκλεισμόν.

Ἂν τοιαύτη βιαία καὶ ὑβριστικὴ ἐπίθεσις ἀπεπράττετο ὑπὸ ἰδιωτῶν κατὰ ἑτέρων ἰδιωτῶν, ἤθελε ἀρμοδίως χαρακτηρισθῇ

θῇ ὡς ἡ μεγίστη τῶν ἀθεμιτουργιῶν, καὶ διεγείρουσα τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν, προκαλέσῃ καὶ τὴν δικαίαν τοῦ κόσμου κατακραυγήν· ἀλλὰ διαπραττομένη ὑπὸ μεγάλων καὶ κραταιῶν κυβερνήσεων κατὰ ἔθνους μικροῦ καὶ [illegible], θέλει ἴσως, ἂν ὑπό τινων δια-θεωρηθῇ καὶ ὡς [illegible] καὶ τολμηρὰ, χαρακτηρισθῇ μόνον ὑπὸ τῶν ἄλλων ὡς ἁπλῆ καταχρήσις ἰσχύος πρὸς ἐξασφάλισιν [illegible] τῆς γενικῆς εἰρήνης.

Πλὴν τίνες λόγοι ὑπηγόρευσαν τὸ ἀποτρόπαιον καὶ νέον ἐ-ξακολουθοῦν τοῦτο γεγονός; Ποία ἀνάγκη ἢ μᾶλλον δικαιοσύνη ἐπέβαλλε τὸν θαλάσσιον αὐτὸν ἀποκλεισμὸν καθ' ἑνὸς [illegible] καὶ ἀνεξαρτήτου ἔθνους; Ποία [illegible] καὶ ἐπικίνδυνος λοιμικὴ νόσος ἐ-προκάλεσε τὴν ὑγειονομικὴν ζώνην τῶν Εὐρωπαϊκῶν στόλων, ἐξ ἧς περιεγράφθησαν οἱ Ἑλληνικοὶ λιμένες, καὶ ἀπηγορεύθη πᾶσα ἐλευθέρα κοινωνία; Τίνες τέλος φόβοι παρώθησαν τὴν Εὐρωπαϊκὴν διπλωματίαν νὰ συνασπισθῇ καθ' ἡμῶν, καὶ νὰ προβῇ ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὸ ἔσχατον [illegible] καὶ βάρβαρον μέτρον; — Ἡ κατὰ τῆς [illegible] τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως; ἡ [illegible] πολεμικὴ [illegible] ἢ ἡ διατάραξις τῆς εἰρήνης [illegible] νὰ [illegible] ἀνθρωπιστικὴν καὶ [illegible]. Αὐτὰ εἶναι βεβαίως τὰ φαινόμενα καὶ τὰ [illegible] λεγόμενα.

Ἀλλ' εἶναι ἄραγε καὶ τὰ πραγματικὰ αἴτια, ἐξ ὧν τοσοῦτον ἀνηλεῶς καὶ ἀναξίως μετεχειρίσθησαν καὶ ἤθελε μεταχειρίζονται; Εἶναι θετικὰ καὶ [illegible]; Διενηργήθησαν τουλάχιστον μεθ' ὅσης μερίμνης εἰς τὰ ἀναφερόμενα μέρη; — Ἂς μὴ προκαταλάβωμεν τὴν ἀπάντησιν, ἂς ἀφήσωμεν αὐτὴν ἐλευθέρως καὶ ἀνεπηρεάστως νὰ σχηματίσωσι κρίσιν καὶ ν' ἀποφανθῶσιν, ἀφ' οὗ ἐνασχοληθῶμεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν συντελεσθέντων πρὸς τὸν [illegible], διότι ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως [illegible] αὐτῆς, καὶ τὰ ἀληθῆ αἴτια τῆς [illegible] [illegible] θέλει προκύψῃ, καὶ οἱ σκοποὶ τῆς [illegible] τῆς [illegible].

Β.

Τί ἄραγε ἐσκόπουν οἱ μετὰ τὴν Ὀκτωβριανὴν μεταβολὴν πολιτευταὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπεδίωκον διὰ τῆς [illegible] [illegible] πολιτικῆς τῶν πολεμικῶν προπαρασκευῶν

καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ ἐπιτραπῇ; Καὶ ἵνα ἀπέναντι τοιαύτης πολιτικῆς ἐνεργείας δια-
γωγὴν ἡ Εὐρώπη; — Ἰδοὺ τὰ δύο ζητήματα ἐπὶ τῶν ὁποίων θέ-
λομεν διὰ μακρῶν ἀναπτυχθῇ. Ἂς διαλάβωμεν περὶ τοῦ πρώτου.

Δύο κυρίως ὑποθέσεις δύναταί τις νὰ κάμῃ περὶ αὐτοῦ. Ἢ ὅτι
ὑπάρχοντα ἐν τοῖς πράγμασιν ἐνεργούμενα πολιτικά, καὶ τὴν τῶν πο-
λέμων πολιτικὴν σταθερῶς καὶ ἐπιμελῶς ἀποβαλόμενοι, ἐσκό-
πουν νὰ προβῶσιν ἀπ' εὐθείας πρὸς λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος
— ἢ προέβησαν ἐπειγόμενοι τινὰ θέλησιν, καὶ παρεσκευάζοντο νὰ
ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῆς. Ἡ πρώτη ὅμως ὑπόθεσις ἀποκλείεται ἐξ αὐτῆς
τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, διότι καὶ ἐὰν ὑπῆρχον ἂν ἤμεθα πρὸς
τῆς Τουρκίας, δὲν ἤμεθα πλέον καὶ μόνοι μνηστῆρες, ἤρχομεν καὶ
ἐχόμενοι [illegible] πλέονας καὶ ἰσχυροτέρους, οἵτινες ἤδη γῆ τὴν με-
ρίδα τοῦ λέοντος ἀρπάζουσι, ἀλλ' ἀπαιτοῦν ὅλην τὴν λείαν. Ἐπομέ-
νως ἀμφιβάλλομεν ἂν μᾶς συμφέρῃ σήμερον ἡ κατάλυσις τῆς Τουρκίας.

Ἀπομένει λοιπὸν ἡ δευτέρα ὑπόθεσις, ἡ καταδεικνύουσα τὰς
περιστάσεις, αἵτινες καὶ διέφερον [illegible] πολιτικὰς αὐτῶν ἐπεκ-
ρατοῦσαν ἀφ' ὅτου [illegible] τὸ 1880 μετὰ τὸν [illegible]
[illegible] 1885 [illegible]
ζητήματα. Εἰς ἀμφοτέρας [illegible] τοῖς πράγμασιν [illegible]
τοῦ πάθους πλήρεις, ἀνεστάτωσαν [illegible] κοινωνίας, ἐπέβαλλον βα-
ρεῖς φόρους, συνεκρότησαν [illegible] στρατόν, προσεκάλεσαν
ἐπιστρατεύσεις, συνεκέντρωσαν δυνάμεις πρὸς τὰ μεθόρια, παρήγ-
γειλαν [illegible] πλοίων, καὶ ἀπειλοῦντο ἐπὶ πολλοὺς μῆνας
νὰ [illegible] κράτος, καὶ νὰ ἔλθωσιν [illegible]
[illegible] πρὸς κατάληψιν [illegible] τῆς [illegible]
[illegible] ἐπεκτάσεως [illegible] τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῆς Βερο-
λινείου Συνθήκης καὶ τῆς κατόπιν [illegible].

Ἀλλ' ἦσαν καὶ αἱ δύο αὗται περιστάσεις κατάλληλοι;
Ὠφείλομεν τωόντι νὰ προβῶμεν εἰς ἀμφοτέρας, ὀλίγον [illegible] ἀπ'
ἀλλήλων, ἢ ἐπιστρατεύσεις; — Τοῦτο θὰ διεξέλθωμεν, καταδειχθῇ [illegible]
[illegible] τοῦ [illegible]. Λαμβάνοντες ἤδη τὴν [illegible]
[illegible] εἰς τῆς πρώτης ἐπιστρατεύσεως, κρίνομεν ἀναγκαῖον [illegible]
[illegible] περὶ τῶν [illegible] τελευταίως [illegible] τοῦ [illegible]
[illegible] τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ πρώην [illegible] τῆς

Γαλλίας

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Γαλλίας Σαιντ-Ἰλέρ, νὰ προεξετάσωμεν διὰ βραχέων, ἂν ἐδυνάμεθα νὰ καταλάβωμεν καὶ διὰ τῶν ὅπλων τὴν ἐπιδικασθεῖσαν ἢ καὶ ἀλλοτρίαν ἀδελφικὴν χώραν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιτήδειον νὰ ἐξηλεύσωμεν, ἐὰν ἤθελα ἄνευ συμμάχων ἢς θέσιν ν' ἀποδυθῶμεν εἰς μακροχρόνιον μετὰ τῆς Τουρκίας ἀγῶνα καὶ ν' ἀποτελέσωμεν τέλος μόνοι, ἄνευ ἀλλοτρίας συνδρομῆς.

Ἔχομεν λοιπὸν νομίμως δίκαιον, ὅπως καταλάβωμεν καὶ διὰ τῶν ὅπλων τὰς περὶ ὧν ὁ πρόκειται χώρας; — Ἐὰν ἡ πρὸς ἴδιον ὄφελος κατάληψις ἀλλοτρίας χώρας ὑπὸ οἱουδήποτε γίνεται ἀδίκημα, ἤτοι πάντοτε κατάχρησις δυνάμεως καὶ ἑκάστοτε πρᾶξις παράνομος· ἡ ἀνάκτησις ὅμως ἰδίας παρ' ἄλλου ἁρπαγείσης εἶναι πάντοτε φυσικὸν καὶ ἱερὸν δικαίωμα, διότι ἕκαστος λαὸς ἢ ἔθνος, δικαιοῦται νὰ ζῶσιν ἐλεύθερα καὶ ἀνεξάρτητα, καὶ νὰ ζῇ δι' ἑαυτὸ καὶ κατὰ τὴν προτίμησίν του, οὐχὶ δι' ἄλλους καὶ ἀκουσίως των. Θέλησις [illegible] καταδικασθῇ εἰς πρόσκαιρον ἢ αἰωνίαν δουλείαν [illegible] καταδικασθέντα αὐτὰ ἀνοχῆς δικαιώματος ἴσον καὶ [illegible], ὁπόταν ὑπὸ τὸ χρόνον [illegible] διότι τὸ ἀνίκανον [illegible] τὸν χρόνον, ἀλλὰ διὰ τῆς κατοχῆς μεταβάλλεται εἰς [illegible]. "Quod initio vitiosum est, „non potest tractu temporis convalescere, nam adversus „hostem aeterna auctoritas esto."

Καὶ ἂν ὁ ἐπιτηδείως καταληπτὴς ἐβελτίωσεν ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς τὴν καταληφθεῖσαν χώραν, οὐδὲ τότε ἤθελεν ἡ κατάκτησις μεταβάλλῃ χαρακτῆρα καὶ νομιμοποιηθῇ, διότι ἡ βελτίωσις ἤθελε προσθήκη ἀνήκουσα πάντοτε εἰς τὸ κύριον πρᾶγμα κατὰ τὸ νομικὸν ἀξίωμα. "L'accessorio segue il principale" καὶ τὸ ὅμοιον τότε, "Quod ex re mea superest meum est." Ἐὰν ἡ ἁρπαγεῖσα χώρα οἱανδήποτε λάβῃ μορφήν, οὐδέποτε γίνεται ἰδία τοῦ ἅρπαγος, ἢ κοινὴ μετ' αὐτοῦ διὰ τῆς μεταβολῆς, διότι ἡ μεταρρυθμισις αὐτῆς διαρρύθμισις δὲν θεραπεύῃ τὸ ἀρχικὸν ἐλάττωμα, κατὰ τὸ ἕτερον ἀξίωμα. "Quae „ab initio inutilis fuit institutio, ex post facto con„valescere non potest." Ἡ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία

ἤτε

ὅτε συνυπάρχουν, ὅτε μάχονται, ὅτε ἑνοῦνται μεταξύ κατα-
κτητοῦ καὶ κατακτηθέντος λαοῦ, ἐκτὸς ἂν τελείως ἀφομοιω-
θῶσι καὶ ἐξισωθῶσιν. Εἶναι δίκαια ὅσον ἀποκλειστικὰ τὸ
ἔθνος ἢ τὴν χώραν, ἐξ ἧς ἀφῃρέθησαν ἢ ἠλλοτριώθησαν.

Ἂν δὲ ὑπάρχῃ καὶ ἄλλη χώρα ὑπὸ μόνης τῆς ἰσχύος κατα-
κτηθεῖσα, καὶ δυνηθεῖσα πάντοτε ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐλευθερίαν της, αὕ-
τη εἶναι ἀδιαφιλονεικήτως ἅπασα ἡ Ἑλληνικὴ ἡμῶν κληρονομία
ἐξ ἧς ἀπεσπάσθη καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς [illegible] ἐπιδικα-
σθεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ [illegible] ἀρνουμένη. Ὁ ἐλεύθερος
[illegible] [illegible], ὡς προηγουμένως, δύναται νὰ προσλάβῃ χαρακτῆ-
ρα δικαίου, [illegible] εἶναι μόνος ὁ κατακτητής, ὅτε καὶ ἄλλοι
ἀνωτέρας τὸ ξίφος [illegible] ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ὁ ὁ-
μόφυλον ἀδελφόν του, ὁ ἐλεύθερος Ἕλλην, ὅτε θέλῃ καὶ [illegible]
νὰ συγκινηθῇ μετ' αὐτοῦ. Ὁ πρῶτος λοιπὸν ἀμφοτέρων γο-
νικὸς καὶ νόμιμος τίτλος, [illegible] τῆς [illegible] τῆς κα-
ταγωγῆς ἢ φυλετικῆς συγγενείας [illegible] δίκαιος
ἐν τῷ πρώτῳ ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν [illegible] ἀγῶνος· καὶ ὁ τρίτος
[illegible]
καὶ [illegible] συμφέροντας τῆς [illegible]
ἢ ἀδελφικόν, δίκαιον [illegible], καὶ δίκαιον ἰσοπο-
λιτείας, ἐὰν τρίτη [illegible] ἐφ' ὧν κατασυντρίβονται
πάντες οἱ [illegible] τῆς [illegible] ἰσχυρισμοί.

Ἐὰν δὲ εἰς τούτους προσθέσωμεν καὶ τὸν ὑπὸ τῆς Βερο-
λινείου συνθήκης ἀπορρέοντα, θέλομεν σχηματίσῃ τετράγωνον
ἀδιάσπαστον καὶ ἀκρόπολιν ἀπόρθητον, μεθ' ἧς οὐδεὶς δύναται
ν' ἀντιπαραβληθῇ. Καὶ τῷ ὄντι, τίνα νόμιμον τίτλον εἶχεν ἡ Αὐστρία,
ὅτε κατεβρόχθισε δύο μεγάλας, εὐάνδρους καὶ πλουσίας Τουρκικὰς
ἐπαρχίας; Οὐδένα ἕτερον ἢ τοὺς ὄνυχας καὶ τοὺς ὀδόντας, οὓς ἔχει
καὶ τὸ θηρίον· ἀφ' οὗ [illegible] [illegible] ἐξέ-
τεινε καὶ τὰς [illegible] χεῖρας, ὅπως [illegible] [illegible]
[illegible]. Τίνα νόμιμον τίτλον εἶχεν ἡ Ἀγγλία, ὅτε κατέλαβε
[illegible] ἑλληνικὴν νῆσον; — Οὐδένα ἕτερον
ἢ ἐμπορικήν τινα σύμβασιν, συνομολογηθεῖσαν χάριν ἀμοιβαί-
ων ὑπηρεσιῶν· ἀλλὰ τοιαύτας συμβάσεις πάντοτε δύναν-
ται νὰ ἔχωσιν ἰσχὺν ἐπίσης τὸ [illegible] δίκαιον, [illegible]
[illegible]

ὁπόσα τὰ ἔθνη ὡς καὶ τὰ ἄτομα, δύνανται νὰ διαλεχθῶσι τὰ
ἐμπορεύματα, καὶ ὅπου τὸ ἐμπόριον τῶν [illegible] δὲν ἐπιτρέπε-
ται, πολὺ μᾶλλον ἐκεῖνο τῶν γνωμῶν καὶ χριστιανῶν· ἡ προ-
σωπικότης τῶν [illegible] ὅλων εἶναι ἀναπαλλοτρίωτος, καὶ ἔτι πλέ-
ον ὁπόταν αὐτὰ εἶναι ἐθνικὴ καὶ διατίθεται ἀντιθέτως τοῦ ὑπὸ
ἀλλοτρίων δεσποτῶν πρὸς ἀλλοτρίους σκοπούς. Τίνα λόγον κα-
[illegible] εἶχεν ἡ Ῥωσσία, ὅτε αὕτη ἐσωματώσε τὴν ἀνα-
[illegible] τῆς Βουλγαρίας, καὶ ἐπροκάλεσε τὰς ἀγρίας σφαγὰς της,
[illegible] μὲ τὴν [illegible] αὐτῆς ὑπὸ τὴν ἐπιρροήν της καὶ
[illegible] μέρος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας λόγῳ δῆθεν [illegible]-
κῆς; — Οὐδένα ἐπίσης, διότι ἡ [illegible] ὅτε [illegible]-
κῇ, ὅτε [illegible] λόγον παρέχῃ, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ κα-
[illegible], ἢ [illegible] ν' ἀπελευθερώσῃ γενναίως τὰς
[illegible] χωρῶν, ἢ [illegible] αὐτὸς [illegible].

Ἀλλὰ μήπως ἡ Τουρκία [illegible] ἀνωτέρας [illegible] ἐπὶ τῆς [illegible]
[illegible], ὡς καὶ [illegible] τῆς ἀρπαγείσης Ἀνατολῆς καὶ
[illegible]. Ἐκ τῆς [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 1430 [illegible]
ἡ Τουρκία τὰ Ἰωάννινα [illegible] τοῦ [illegible]
[illegible] αὐτῶν [illegible] ἦσαν, ὡς [illegible]
[illegible] τοῦ Πασᾶ τῆς [illegible] Θεσσαλονίκης
[illegible] τοῦ [illegible], [illegible] ἄλλοτε ἐν τῇ Μο-
[illegible] τοῦ [illegible] ἐπὶ τῆς [illegible] τῆς [illegible] τοῦ
[illegible] Νικολάου τοῦ [illegible], [illegible] ἐπὶ τῆς [illegible] τῆς [illegible]
Ἰωαννίνων [illegible] ναοῦ.

„Ὁρισμὸς ὅπερ ἔστειλεν ὁ Σινὰν-Πασᾶς,
ὁ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ Βεζύρης εἰς τὰ Ἰωάν-
νινα ἐπὶ τοῦ ἔτους ℨℷλη (1430 Μ. Χ.).“

„Τῆς μεγάλης τῶν [illegible] καὶ αὐθέντου πάσης Δύ-
σεως τοῦ Σινὰν-Πασᾶ, ὁρισμὸς καὶ χαιρετισμὸς εἰς τὸν Πανιε-
ρώτατον Μητροπολίτην τῶν Ἰωαννίνων, καὶ εἰς τὸν [illegible]
τας Ἄρχοντας τὸν [illegible] [illegible], καὶ τὸν υἱὸν τοῦ
[illegible] τὸν κὺρ Παῦλον, καὶ εἰς τὸν Πρωτομάστορα τὸν
Μουσίκαλον, καὶ εἰς τὸν Πρωτοστράτορα Σταῦρον, καὶ εἰς
τοὺς λοιποὺς Ἄρχοντας τῶν Ἰωαννίνων μικροὺς καὶ μεγάλους.
Νὰ ἠξεύρετε ὅτι μᾶς ἔστειλεν ὁ μέγας αὐθέντης νὰ περιλά-
βωμεν

θωμεν τοῦ Δήμα τὸν τόπον καὶ τὰ κάστρα του, καὶ ὡρίσαμας γιοῦν
ἕως· ὅτι ὅποιον κάστρο καὶ χώρα προσκυνήσῃ μὲ τὸ καλόν, νὰ
μὴν ἔχῃ κανένα φόβον, οὔτε κακίαν, οὔτε πειρασμόν, ἀλλ' οὔτε κα-
νένα χαλασμόν, καὶ ὅποιον κάστρον καὶ χώρα δὲν προσκυ-
νήσῃ, ὥρισε νὰ καταλύσω ἐκ θεμελίων, ὥσπερ ἐποίησα καὶ τὴν
Θεσσαλονίκην.

"Διὰ τοῦτο γράφωντας καὶ λέγω ὅτι νὰ προσκυνήσετε μὲ τὸ κα-
λόν, καὶ νὰ μὴ πλανηθῆτε εἰς τῶν Φράγγων τὰ λόγια, ὅτι τότε δὲν
σας θέλειν ὠφελήσῃ, πλὴν θέλει σᾶς χαλάσῃ, καθὼς ἐχάλασαν καὶ
τὴν Θεσσαλονίκην· καὶ ὀμνύω τώρα ὀμνύωσας τὸν θεὸν τοῦ οὐ-
ρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ τὸν προφήτην Μωάμεθ, καὶ εἰς τὰ ἑπτὰ
μουσάφια, καὶ εἰς τὰς ρκδ' χιλιάδας προφήτας τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τὴν
ψυχήν μου, καὶ εἰς τὴν κεφαλήν μου, καὶ εἰς τὸ σπαθί ὁποῦ ζώνο-
μαι, ὅτι νὰ μὴν ἔχετε κανένα φόβον, μήτε αἰχμαλωσίαν μή-
τε σκλάβωμαν, μήτε μαστίγωμα [illegible], ἀλλὰ καὶ ὁ καθείς [illegible]-
σθαι νὰ ὑπαγαίνῃ καθὼς [illegible].

"Ὁ Μητροπολίτης [illegible] τῶν Ρωμαίων καὶ
[illegible] τὰ [illegible] καὶ
μόρτα, πάλιν νὰ τὰ ἔχουσι [illegible], τὰ ὑποστατικά σας καὶ
τὰ πραγματά σας ὅλα νὰ [illegible] ἰδικά σας, καὶ ὅλα ὅσα θέ-
λετε νὰ σας τὰ δώσωμεν, [illegible] καὶ [illegible] καὶ
τὸ προσκυνήσετε μὲ τὸ καλόν, νὰ ἠξεύρετε ὅτι ὥσπερ ἐκαταργήσα-
μεν τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ ἐχαλάσαμεν τὰς ἐκκλησίας, καὶ
ἠρημώσαμεν καὶ ἀφανίσαμεν τὰ πάντα, οὕτω θέλομεν χαλάσει
καὶ ἐσᾶς, καὶ τὸ κρῖμα νὰ τὸ γυρεύσῃ ὁ θεὸς ἀπὸ σᾶς!"

Νά, ὁ τίτλος τῆς Τουρκίας! Βάρβαρος ὑπόσχεσις καὶ ἀ-
γρία ἀπειλή, ὄπισθεν τῆς ὁποίας προβάλλεται ἡ ἀσέλγεια, τὸ πῦρ καὶ
ὁ σίδηρος. Τοιοῦτος τίτλος δύναται ν' ἀναγνωρίσωσι καὶ νὰ χαρα-
κτηρίσωσι νομίμως, ὅσοι δι' ὁμοίων ἢ παραπλησίων καταδυναστεύο-
ντες [illegible] λαόν. Οὐχὶ ὅμως καὶ ἡμεῖς, οἵτινες καὶ χριστια-
[illegible] καὶ [illegible] ἔχομεν καὶ ἔχομεν ἀναμφισβήτητα.
Δὲν ἀμφισβητοῦμεν λοιπὸν ἐκ νομίμου τίτλου, μάλιστα ἀπαλλά-
ξωμεν, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ καὶ τὴν ἀναίδειαν [illegible]
τῆς προσφάτου [illegible] ἐπικυρώσωμεν, καὶ τὴν [illegible]
κατάργησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς [illegible]. Μόνα
ἡ

ἡ διπλωματικὴ ἀντενέργεια ἢ παρεμβολὴ παρεμβαίνουσα καὶ περιβάλλουσα ὡς καὶ αὐτὰς τὰς ἰδέας τῆς πράξεως, ἐδύνατο καὶ τὴν δυσπιστίαν τῆς Τουρκίας νὰ ἐνθαρρύνῃ, καὶ τὸν ὄλεθρόν μας νὰ ὑποσκάψῃ διὰ τῆς παραλύσεως τῆς στρατηγίας. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἡμετέρων τέλων. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ δικαιώματα δὲν ἐπιδέχονται ἀντίρρησιν, ἤμεθα καὶ τότε εἰς θέσιν ν' ἀποδεχθῶμεν τὸν πόλεμον, καὶ κατευθύνωμεν εἰς αὐτὸν μόνοι; — Τοῦτ' αὐτὸ θέλομεν ἀμέσως ἐξετάσῃ.

Γ.

Ὁσάκις ἔθνος τι ἢ μέγα, ἢ μικρὸν [illegible], ἢ ἀναγκάζεται καὶ ἀποφασίζῃ νὰ προβῇ εἰς πόλεμον κατὰ ἄλλου, ὀφείλει πάντοτε ν' ἀποβλέπῃ εἰς τακτικὸν καὶ οὐχὶ ἀσύντακτον καὶ ἀνέτοιμον. Ὁ ἀνώμαλος καὶ ἀσυνάρτητος τῶν πόλεμος, ἦτο ἁρμόδιος, ἦτο λυσιτελὴς ἴσως εἰς ἔθνη ἤδη ἀποκατεστημένα καὶ πρὸς τὸν πολεμικὸν [illegible]. — Ἀθέλητον ἦτο τὸ [illegible] δόγμα τῆς [illegible] αὐτῶν καταστάσεως, καὶ [illegible] τῆς διαλύσεως καὶ ἐντελοῦς αὐτῶν καταστροφῆς, διότι [illegible] εἰς πόλεμον [illegible] [illegible] [illegible], ὡς ἡ ὀργὴ νὰ περι[illegible] τακτικὸς ἀγών.

Πιστεύομεν δὲ ὅτι [illegible] συνεπόμενοι καὶ ἡμεῖς περὶ πολέμου, ἐννοοῦμεν τακτικόν, καὶ οὐχὶ σποραδικὸν καὶ ἀσυνάρτητον, οἷος ἐγένετο πρὸ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀποκαταστάσεως. Ὅστις καίτοι [illegible] καὶ ἀναγκαῖος ἴσως τότε, δὲν ἦτο πλέον τῆς καιρῷ μας, εἶναι [illegible] [illegible], ὡς ὁ [illegible] τοῦ [illegible] [illegible]. Ἄλλοι χρόνοι, ἄλλα ἤθη! Ἂς ἀφήσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν ποίησιν, τῆς ὁποίας ἡ [illegible] ἢ καὶ ἡ [illegible] φαντασία [illegible] καὶ [illegible], ἐκ παντὸς [illegible] ἢ [illegible] ἢ [illegible] καὶ [illegible] [illegible], φθάνουν πολλάκις μέχρι τοῦ [illegible], καὶ [illegible] νὰ [illegible] τὰ [illegible] τῶν [illegible], θέλουν νὰ [illegible] καὶ [illegible] τὸ φῶς [illegible] καὶ [illegible] ἐποχῆς, τὰ [illegible] καὶ [illegible] [illegible] μὲ τὸν [illegible] καὶ [illegible] τὰ [illegible]. Ὁ [illegible] καὶ ὁ [illegible] ἄνευ [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],

ἦτο

εἴτε πρὸς διατήρησιν τῆς θέσεώς του, εἴτε πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ὁρίων καὶ τῶν συνόρων· ὁ τακτικὸς ἀπεναντίας στρατιώτης γεγυμνασμένος, ἀγωνίζεται κυρίως ὑπὲρ τῶν ἄλλων, καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἢ ἀσφαλείας κράτους ἤδη καθωρισμένου, καὶ ἀπολαμβάνοντος ἀναλόγως τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ μεγέθους του τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἧττα τοῦ ἁρματολοῦ καὶ τοῦ κλέφτου ὁπλισμένου ἐπιφέρει ἀνταρτικὰς συνεπείας, ἀλλ᾽ ἡ ἧττα τοῦ στρατιώτου δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὅλης πατρίδος, ἧς ἡ μόνη ἐλπὶς καὶ τὰ ὅπλα αὐτῆς τέκνα.

Ἐνταῦθα εἰς τίνα θέσιν ἤθελε διατελῇ ἡ χώρα, ἐφ᾽ ἧς τοιοῦτος πόλεμος ἤθελε διαδραματίζεσθαι, δύναται ἕκαστος νὰ τὸ φαντασθῇ. Ἂν ὁ τακτικὸς ἦναι πάντοτε εἰς πάντας ὀλέθριος, ἔτι μᾶλλον ἤθελεν ἀποβῇ τοιοῦτος ὁ ἄτακτος καὶ ἀσύντακτος· καὶ φίλοι καὶ ἐχθροί, ὡς ἐκ τῆς ἀκανονίστου καὶ ἀνωμάλου φύσεώς του, ἤθελον ἐπίσης καὶ ἄνευ τινὸς διακρίσεως διαρπάζῃ, αἰχμαλωτίζῃ καὶ ἐρημώνῃ αὐτούς, ὡς ἐπὶ τέλους [illegible] παραλαμβάνων γυμνοὺς καὶ καθυστερημένους ἤθελε [illegible] αἰχμ[illegible]

Μακρὰν γενικὸν ἀριθμὸν [illegible] τῶν. Ἡμεῖς παρασκευαζόμενοι [illegible] καὶ ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν [illegible] ποιῶμεν τακτικὸν καὶ παντοῖον [illegible], ὅσον ἐνεπιστεύθη τὸ ἔθνος [illegible] εἰς τὴν γραμμὴν ἄλλων πολιτισμένων ἐθνῶν. Ἀλλ᾽ ὅταν κράτος τι ἢ ἔθνος μέλλῃ νὰ ἐπιτεθῇ δι᾽ ὅπλων κατὰ ἑτέρου, ὀφείλει πρὶν ἢ ῥίψῃ τὸν περὶ τῶν ὅλων κύβον, νὰ λάβῃ πρῶτον πα[illegible] καὶ ὅσον ἔνεστι ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν μέσων καὶ τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, γνώσεως ἐκ τῆς ἀγνοίας τῶν ἐνεστώτων ὡς τυφλὸν εἰς ἄβυσσον ἀπο[illegible], διότι "τίς βασιλεὺς πορευόμενος συμβαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύεται, εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν, ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ᾽ αὐτόν; (Λουκ. κεφ. ιδ΄ ς. 31.)"

Μετὰ δὲ ταῦτα νὰ ἐξετάσῃ καὶ καλῶς γνωρίσῃ τὴν θέσιν του, ἤτοι τὰ ἴδια αὐτοῦ μέσα καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ ἐὰν μὲν εὕρῃ αὐτάς, ἂν οὐχὶ ἀνωτέρας, τοὐλάχιστον ἐπαρκεῖς κατὰ τὴν ποιότητα καὶ τὸ ποσόν, ἂς ἐπιχειρισθῇ μετὰ πεποιθήσεως πάντοτε, ἀλλὰ καὶ μετὰ [illegible], τὴν ὁποίαν μέλλει ἐπιθέσεων καὶ ἂς [illegible]

θαρ-

θαρραλέως τὸν ἐχθρόν, διότι καὶ ἂν ἡ τύχη δὲν εὐνοήσῃ αὐτό, θέλει ἔχει τὸν στέφανον τῆς ἐμμόνου γενναιότητος καὶ μεμαθημένης [illegible]. Ἄλλως ἐὰν [illegible] ἐν πολὺ κατώτερα θέσις, καὶ ἀποδοθὲν εἰς ἄγνοια μόνον [illegible], καταπλήξῃ καὶ [illegible] ἀπαιτεῖν πέρας ἡ ἐπιχείρησις τὸ θέλει δικαίως χαρακτηρισθῆ ὡς αὐτόχρημα μωρὰ παραφροσύνη ἢ ἀπόγνωσις, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα [illegible] θέλουν παρὰ πάντων καταδικασθῆ, καὶ [illegible] συμπαθείας, τέλος τῆς δυστυχίας καὶ ἀσθενείας παρηγορίας, θέλουν ἀξιωθῆ, διότι πᾶν θῦμα, ὅταν εὔελπι καὶ ἀνδρεῖον φαίνεται, οὐδεμιᾶς [illegible] ἐπιδοκιμασίας, ὁπόσης, ἂν ὄχι ὑπὸ θερμῆς συμπαθείας καὶ συγλύπης συνέχεται, ἐλάχιστον ὑπὸ κοινῶν [illegible] δὲν συνοδεύεται· αὐτὰ ἦσαν πάντοτε, ἀνεξαρτήτως πάσης ἐκβάσεως, ἐπιτάφια ὅλα ὅμως στοιχεῖα τῆς ἀρετῆς καὶ τιμῆς τῆς πολεμικῆς.

„Οὗτοι δ' ἐναντίοισιν ἔμπεσον [illegible],

„.......... [illegible] ξυμφόρημα ἔχω

„Δίκαιον [illegible] κακά (Σοφ. [illegible])."

Ἂς ἴδωμεν λοιπὸν [illegible] αἱ ἰδιωτικαὶ ἡμῶν [illegible] ἦσαν τὰ μέσα καὶ ποῖος [illegible] τῆς Τουρκίας καὶ [illegible] Ἐξ ὅσων ἐκ προσωπικῶν [illegible] καὶ ἐφημερίδων γνωρίζομεν, ὡς καὶ ἐκ τῶν [illegible] μετὰ [illegible] Ῥωσσίας πολέμου, ἡ Τουρκία [illegible] κατὰ ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης νὰ συγκεντρώσῃ ὑπὲρ τὰς τριακοσίας χιλιάδας καλῶς γυμνασμένου καὶ μαχίμου στρατοῦ, διοικουμένου ὑπὸ ἱκανῶν ἐμπείρων καὶ ἀξίων στρατηγῶν, καὶ νὰ συγκροτήσῃ στόλον ἐξ [illegible] [illegible] μεγάλων καὶ μικρῶν πλοίων δηλ: ἐξ 22 θωρηκτῶν διαφόρου μεγέθους, καλῶς ὡπλισμένων μὲ [illegible] Ἀρμστρογκ καὶ Κροὺπ, καὶ ἐξ 74 ξυλίνων, ἤτοι [illegible], [illegible], καταδρομικῶν, [illegible] κ.τ.λ. Τὰ πληρώματα ὅμως αὐτῶν ἦσαν λίαν ἐλλιπῆ, [illegible] καὶ χεῖρον [illegible]. Ἀλλ' [illegible] ἦσαν [illegible] ἀμφότεραι [illegible], καὶ ἤσαν [illegible] πρὸς ἀπόκρουσιν πάσης τυχὸν προσβολῆς ἐκ μικρῶν [illegible] [illegible]. Ὁ [illegible] αὐτὸς μετὰ τῆς Ῥωσσίας ἀγῶνος [illegible] [illegible] πάσαν [illegible] [illegible] ν' ἀντιστῇ καὶ καθόλου [illegible] καὶ ἰσχυροῦ πολεμίου.

Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι [illegible] [illegible] μέσον

σὸν

πρὸς ἐξοπλισμὸν καὶ συντήρησιν τοσούτων δυνάμεων, διότι ὡς ἐκ τῆς ἀ-
δεξίας οἰκονομικῆς αὐτῆς διαχειρίσεως καὶ τὸ τεχνολογικὸν σύστημα,
δὲν ἔχῃ εἰς πλήρη χρησιμοποίησιν. Μολαταῦτα ὁ στρατὸς πρὸ πολλῶν
αἰώνων [illegible], καὶ μ' ὅλας τὰς [illegible] του, ἀρ-
κούντως ηὔξε πολυπληθὴς καὶ ἐντεταγμένος, ἐδύνατο ἐν και-
ρῷ ἀγῶνος, ὅπως ἐσχάτως, ν' ἀναλάβῃ δόξης καὶ νὰ [illegible]
[illegible] ἀρχὰς ὅτε ἐν τῇ τῆς Ἀσίας [illegible], ὅτε [illegible]
[illegible] συνάθροισιν [illegible] [illegible], ὅτε [illegible] [illegible]
ἢ χώραν τινά, ἢ καὶ τὰ [illegible], ὧν ἦσαν [illegible] ὁ [illegible]
[illegible], ὅτε τέλος ὑπὸ τὴν [illegible] ἢ [illegible] [illegible] τῶν
χριστιανικῶν κρατῶν.

Ἐὰν δὲ ἐξ [illegible] [illegible] ἡ [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] ἡ Τουρκία νὰ συγκεντρώσῃ κατὰ ἑνὸς μόνου [illegible]
[illegible] κράτους ὅλας τὰς [illegible] αὐτῆς δυνάμεις, ἐδύνατο βεβαίως
καὶ [illegible] αὐτάς, [illegible] [illegible] [illegible]
πρὸς τὸ [illegible] [illegible] τὸν χαρακτῆρα τῶν [illegible]
[illegible] καὶ τὰς [illegible] [illegible] [illegible] τὸ μέρος τῆς [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] τῶν [illegible]
[illegible] ἢ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ἐὰν δὲ τὰς Ἑλληνικὰς
[illegible], [illegible] [illegible] τοῦ [illegible]
[illegible], ἂν ὑπὸ ἀνωτέρας δυνάμεως [illegible], ἐδύνα-
θησαν, [illegible] τὰ [illegible] διαφέρει μεγέθους [illegible]
τὸ [illegible] [illegible] [illegible] ἦσαν [illegible]
ἀλλὰ καὶ [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible] ἦσαν δυνάμεις,
καθ' ὃν πρὶν [illegible] [illegible] νὰ [illegible], ὀφείλῃ [illegible] νὰ [illegible]
φθῇ καὶ [illegible], νὰ [illegible] τὰς [illegible], [illegible] [illegible]
καὶ ὁ στρατὸς δὲν [illegible] [illegible] [illegible], καὶ τὰ [illegible]
[illegible] [illegible] καὶ ὅλως [illegible].

[illegible] καὶ [illegible] [illegible] τὰ μέσα καὶ τὰς
δυνάμεις τῆς Τουρκίας, νομίζομεν ὅτι [illegible] [illegible] μᾶς παρατηρή-
σῃ, ὅτι [illegible] [illegible] αὐτὰ πρὸς [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], ἢ πρὸς [illegible] [illegible] [illegible], διότι
[illegible] [illegible] πράγματα, περὶ ὧν [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] νὰ μαρτυρήσῃ· [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] θαρραλέον καὶ [illegible], δυνάμεθα ν' [illegible]
θῇ

θῇ. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐπισκόπησιν τοῦ ἀτομικοῦ φόβου, ἠθέλομεν καὶ ἐνταῦθα καὶ τοῖς ἄλλοις ἀδικήσῃ, ἂν καὶ πρὸς γελοῖον ἐμπαιζόμενα αἴσθημα τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐνεφώλευσεν, ἀλλ', ἐγείρομεν, θέλῃ ἐμφωλεύσῃ εἰς τὴν καρδίαν γενναίου καὶ πατριώτου Ἕλληνος. Τὸ μόνον αἴσθημα, τὸ ὁποῖον καὶ ἡμᾶς ἀνησυχεῖ ἦτο τὸ τῆς πατρίδος· αὐτὴ πᾶς ἀληθῶς ἀγαπῶν καὶ ποθῶν αὐτὴν ὀφείλει πάντοτε νὰ προλαύσῃ, διότι ἤθελεν εἶσθαι μᾶλλον τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ ἱερόν. Ἂς διαλάβωμεν ἤδη καὶ περὶ τῶν μέσων καὶ δυνάμεων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Ἐάν τις ἀναλογιζόμενος τὴν ἀπὸ τῆς Ὀκτωβριανῆς μεταπολιτεύσεως μέχρι τῆς πρώτης τριετίας διαπεραιωθεῖσαν περίοδον, καθ' ἣν διετελέσαμεν ὑπὸ τὸ κράτος προπαρασκευαστικῶν θορύβων, καὶ ὑποβαλλόμενοι εἰς ἀσχέτους θυσίας, συμπεραίνουσι ἐξ ἀνάγκης, ὅτι τὰ πάντα ἦσαν πλέον ἕτοιμα πρὸς πόλεμον καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, πιστεύομεν ὅτι τὸ [illegible] συμπέρασμα δὲν ἤθελε χαρακτηρισθῆ τολμηρὸν [illegible], διότι καὶ στρατιωτικὰς [illegible] σχολὰς [illegible] ἐκτίσαμεν, καὶ ἐθνικοὺς [illegible] ἐμάθομεν, καὶ [illegible] πολεμικὰ πλοῖα παρηγγείλαμεν, [illegible] τὴν γενικὴν στρατολογίαν ἐψηφίσαμεν, καὶ τοὺς φόρους [illegible] τὸ διπλοῦν ηὐξήσαμεν, καὶ τὰς δημοσίας προσόδους λίαν ἐλλιπῶς κατεστήσαμεν, καὶ ὑπὲρ τὰ πεντακόσια ἑκατομμύρια δραχμὰς ἐδαπανήσαμεν, καὶ περὶ πάντων τῶν ἀναγκαίων τοῦ πολέμου ἐπεμελήθημεν. Ἐὰν ὅμως ἐγκαταλείπων τὰς ἀνάγκας καὶ ὑποθέσεις, σκιὰς πάντοτε πεπλανημένας ἢ ἀνακριβῶν συμπερασμάτων, εἰσήρχετο εἰς ἐρεύνας θετικωτέρας καὶ πρακτικωτέρας, ἤθελεν οὐ μόνον ἀποκαλύψῃ τὴν ἀπάτην, ἀλλὰ καὶ δικαίως ἀγανακτήσῃ ἐκ τῆς ἐλεεινῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων.

Καὶ ἂς παρατηρήσωμεν πρῶτον τὰς τῆς ξηρᾶς στρατιωτικὰς ἡμῶν δυνάμεις. Ἐκ τῶν κατὰ τὴν πρώτην σύνοδον τῆς 8ης Βουλευτικῆς περιόδου (1880 μηνὶ Ἀπριλίῳ) ἀγορεύσεων ἐπὶ τῶν καταστατικῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν ἐγγράφων προκύπτει ὅτι ἡ δύναμις τοῦ μονίμου στρατοῦ ἀνήρχετο εἰς 13,560 ἄνδρας, ἐξ ὧν 8,957 ἀνῆκον εἰς τὸ πεζικὸν — 2,206 εἰς

τὸ

τὰ ἐξωτερικὰ τάγματα, — 430 εἰς τὸ ἱππικόν, — 1007 εἰς τὸ πυροβολικόν, — 100 εἰς τὸ ὁπλοτεχνικόν, — 710 εἰς τὸ μηχανικὸν καὶ 144 εἰς τοὺς νοσοκόμους. Πλὴν ἐν περιπτώσει πολέμου ἐδύνατο κατὰ τὰς [illegible] ἀρχάς, νὰ προστεθῇ εἰς τὸν μόνιμον στρατὸν καὶ ὁ πρόσκαιρος, δηλ: οἱ ἄλλοτε γυμνασθέντες ἔφεδροι, καὶ οἱ μετὰ τὴν πρόσκλησιν τῶν ἀσκούμενοι ἐθελονταί, δι' ὧν ἡ δύναμις τοῦ στρατοῦ ἤθελε τότε ἀναβιβασθῇ εἰς 60 ἢ καὶ 70 περίπου χιλιάδας.

Ὁ Αἰὼν [illegible] ὑπὸ [illegible] Βουλευτῶν ἀνέφερεν εἰς ἓν τῶν φύλλων τοῦ Ὀκτωβρίου 1880, ὅτι ἡ ὅλη δύναμις τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ἀνήρχετο εἰς μόνας 47,000, ἐξ ὧν 12,000 ἀνῆκον εἰς τὸν παλαιὸν μόνιμον στρατόν. Ἕτεραι δὲ μεταγενέστεραι ἐφημερίδες, καὶ ἰδίως ἡ νέα Ἡμέρα τοῦ Ἰανουαρίου 1881 ἀνεβίβαζε τὸν ἀριθμὸν εἰς 72 καὶ [illegible] χιλιάδας, ἐξ ὧν 57,825 ἀνῆκον εἰς τὸ πεζικόν, — 2,241 εἰς τὸ ἱππικόν, — [illegible]435 εἰς τὸ πυροβολικόν, — 4,634 εἰς τὸ μηχανικόν, — καὶ 3,648 εἰς τὴν χωροφυλακήν. [illegible] ἦσαν μίαν [illegible] ἀλλ' οἱ μὲν ἔφεδροι [illegible] ἔμαθον· οἱ δὲ ἀσκούμενοι [illegible] ἤθελον ἐπίσης μετὰ ἓξ ἢ ὀκτὼ μῆνας πολεμήσῃ ἢ [illegible] στρατεύσῃ διὰ [illegible] εἰς αὐτούς, διότι ἂν [illegible] εἰς ὅσα ἐλέγοντο, οὐδὲ [illegible], ὅτε δεόντως [illegible], ἀλλὰ περιφρονοῦντο καὶ [illegible].

Τινὲς ἐκ τῶν [illegible] ἀντὶ νὰ [illegible] αὐτοὺς [illegible] τὸ σοβαρὸν μέν, πλὴν [illegible] καὶ νὰ διορθώνουν τὰ λάθη τῶν [illegible] μετὰ τινὸς συγκαταβάσεως, τοὺς μετεχειρίζοντο [illegible] μὲ γλῶσσαν ὑβριστικὴν καὶ φράσεις βαναύσους καὶ [illegible]. Ἂν δὲ τινὲς ἀνεφέροντο εἰς τοὺς προϊσταμένους, τότε [illegible] ἐτύγχανον εἰς τινας ἐξ αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὰς [illegible] τοῦ Βουλευτοῦ Ἄργους Γ. Παπαγεωργίου [illegible], ὅστις ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1880, ἀνέφερεν [illegible] ἐν τῇ Βουλῇ τὰ ἑξῆς: „Πρὸ ὀλίγου ἔλαβον ἐπιστολὴν ἐξ Ἄργους, ἥτις [illegible] τὸν [illegible] οἱ ἔφεδροι [illegible].
„— Χθὲς ἦλθον ἐκ Τριπόλεως περὶ τοὺς 450 ἔφεδροι [illegible]
„ [illegible]

„ἐνταῦθα, ὅτε θὰ ἔλθωσι καὶ ἄλλοι, ἵνα ἀποτελέσωσι δύναμιν τάγ-
„ματος. Ἀλλ' ὁποία οἰκτρὰ κατάστασις! Εἶναι ὅλοι σχεδὸν γυ-
„μνοί, [illegible], ἀνυπόδητοι, [illegible] τε παντελῶς [illegible]-
„μάτων. Ἔχουσιν ἀναχωρήσει τῶν οἰκιῶν των πρὸ 15 καὶ 20 ἡ-
„μερῶν, ἦλθον προτέλθη(?) καὶ κατετάχθη εἰς τὸ τάγμα ταῦτα, καὶ ἐν
„τούτοις οὔτε ἐνεδύθησαν, οὔτε ὑπεδύθησαν, κοιμῶνται
„δὲ χαμαὶ ἄνευ σκεπασμάτων....."

Τί νὰ εἴπῃ τις τώρα καὶ τί νὰ προσδοκᾷ ἐκ τοιούτων ἀνδρῶν οὕτως παρεσκευασμένων καὶ ἐγυμνασμένων εἰς ὁπλα-χρησίαν; Δύνανται οὗτοι ν' ἀποκαλεσθῶσι στρατιῶται καλῶς μορ-φωμένοι; Δύνανται ν' ἀντιπαραταχθῶσι τακτικῶς καὶ τεχνικῶς πρὸς στρατὸν γενναῖον καὶ ἐμπειροπόλεμον; — Διστάζομεν νὰ τὸ πιστεύ-σωμεν, ὅσον καὶ ἂν θεωρηθῶσιν ἀνδρεῖοι καὶ φιλόπατριδες, διότι ἡ τέχνη καὶ ὁ ἀριθμὸς κατισχύει συνήθως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀνδρείας. Ἴσως ἐν τῇ πρώτῃ [illegible] ἐνθουσιασμῷ των ἢ καὶ ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἤθελον ἐπιτελέσῃ [illegible] ἔπραξαν κατὰ τοὺς [illegible] [illegible] [illegible] θέλομεν ἐν ὀλίγῳ τόπῳ [illegible] [illegible] [illegible] ρεθμοῦ καὶ τῆς ἐμπειρίας [illegible] προσθέτομεν ν' ἀσχολη-θῶμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς [illegible] ἀνδρείας, διότι ὁ χρόνος [illegible] κατὰ τὰ διάφορα ἔθνη, ἀλλὰ μόνον νὰ παρα-τηρήσωμεν, ὅτι ὁ στρατιώτης ἵνα ἦναι τέλειος, πρέπει κατὰ τοὺς ἐμπείρους(?) καὶ [illegible] τῆς ἐπιστήμης νὰ γυμνασθῇ ἐπὶ πα-[illegible] χρόνον εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀκολούθως εἰς τὸν πόλεμον, [illegible] γίνεται οὕτως [illegible] στρατιώτης, εἰς τοῦτον δὲ [illegible] στρατιώτης.

Τὸ στρατόπεδον δὲν συγκροτεῖται πρὸς ἐπίδειξιν, ἢ [illegible] [illegible], ἀλλὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν στρατιω-τῶν, εἶναι τὸ σχολεῖον τῆς [illegible] τοῦ πολέμου παρασκευῆς. Ἐν αὐτῷ ὁ στρατιώτης διδάσκεται τὰς ποικίλας [illegible] καὶ τὰς [illegible] κινήσεις, τὴν [illegible], [illegible] καὶ τὰς [illegible] τοῦ στρατιωτικοῦ βίου, τοὺς νόμους καὶ τοὺς κανόνας ἢ τὰς [illegible] [illegible] τὴν πρὸς [illegible], τοὺς ἀνωτέρους καὶ συστρατιώτας [illegible], [illegible] πρὸς τοὺς προϊσταμένους [illegible]
ἢ

ἢ σύνηθες, καὶ τὴν ἕξιν τῆς κυριωτέρας στρατιωτικῆς ἀρετῆς, ἄ-
νευ τῆς ὁποίας στρατὸς ἐπίσημος δύναται νὰ ὑπάρξῃ, δηλ. τὴν πει-
θαρχίαν. Ὁ δὲ πόλεμος εἶναι ἡ πραγματικὴ ἐφαρμογὴ τῶν γυμνα-
σίων τοῦ στρατοπέδου, διότι τὸν ἀναγκάζει νὰ ἐπιτίθηται οὐχὶ ἀπέναντι
φανταστικοῦ, ἀλλ' ἀληθινοῦ ἐχθροῦ, τὸν συνηθίζει νὰ ἀψηφᾷ [illegible]
συνεχῶς, τὸν ἐξοικειώνει μὲ τὸ πῦρ, τὴν προτεταμένην λόγχην
καὶ τὸ γυμνὸν τῶν πολεμίων ξίφος, ἀλλὰ τὸν βιάζει ν' ἀποβάλῃ
πᾶσαν τυχὸν δειλίαν, καὶ τὸν καθιστᾷ θαρραλέον καὶ ἀτρόμητον·
ἐπὶ τέλους ἀποκτᾷ ἐν τῷ πολέμῳ τὴν ἐμπειρίαν ἐκείνην, ἥτις τὸν
κάμνει προσεκτικώτερον καὶ ἐπιφυλακτικώτερον πρὸς τὰς ἐχθρι-
κὰς ἐνέδρας καὶ τὰ τεχνάσματα.

Τοιοῦτος δύναται νὰ ἦναι ἢ νὰ γίνῃ ὁ μόνιμος στρατιώτης
καὶ ἐν μὲν τῷ πολέμῳ νὰ κατορθώνῃ θαύματα, ἐν δὲ τῇ εἰρήνῃ
νὰ ἦναι πιστὸς φρουρὸς τῆς τάξεως καὶ τῶν νόμων. Ὁ Ἑλβετικὸς
στρατός, ὃν ἄλλοτε ὁ μονιμώτερος [illegible] ἦτο καὶ ὁ μαχιμώτε-
ρος· πολλάκις δὲ ἔσωσε τὴν [illegible] ἀλλοτρίων ἐπιδρομῶν. Ἡ
[illegible] ἐπανειλημμένας ἐπιδείξεις [illegible] ἔχει μόνιμον στρατὸν
ἡ δὲ [illegible] ὡς πε-
[illegible], οἵτινες καίτοι [illegible] μαχιμώτατοι ἕνεκα τῆς
μονιμότητός των. Ἂν λοιπὸν [illegible] θέλωμεν ν' ἀποδώσωμεν
τεχνικήν τινα ἀξίαν εἰς τὰς ἡμετέρας στρατιωτικὰς δυνάμεις,
ὀφείλομεν ν' ἀποδώσωμεν αὐτὴν εἰς μόνον τὸν μόνιμον στρατόν,
συνάμα δὲ καὶ διὰ τὸν πόλεμον νὰ γίνῃ τελειότερος, πλὴν καὶ νὰ μένῃ
πάντοτε καὶ ἀλλότριος ἀπὸ τὰ πολιτικά, διότι ταῦτα τὸν διαφθείρουσι.

Εἰς τὸν πρόσκαιρον ἀτακτικὸν στρατόν, ὅστις καὶ παρα-
νόμως καὶ χαιρεκάκως, ἤτοι ὅτε δὲ καὶ βιαίως συνηλέχθη,
ἐβλέπομεν ἄθροισμα νέων μὲν εὐρώστων, πλὴν στερουμένων μᾶλλον
πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ θυσίαν ἀγνώστου τινὸς θεοῦ, ἢ προσηλωμένων
πρὸς μαχιμοποίησιν καὶ ἀντίκρουσιν ἐπιχειροπολέμου ἐχθροῦ. Οὔτε γε-
νικὸς ἐνθουσιασμός, μ' ὅσα καὶ ἂν διεσάλπιζεν ἡ ἀγυρτεία, οὔτε
ἀρμόζουσα [illegible] ἐνεφανίσθη ἐν τῇ συγκεντρώσει. Ἐξ 112
χιλιάδων προσκληθέντων ἐπιστρατεύσει, μόλις τὸ ἥμισυ ἐπαρου-
σιάσθη, καὶ ὅσοι εἰς τὸ στρατόπεδον διὰ καταναγκασμοῦ [illegible]
ἐγίνοντο καὶ συνεχεῖς λιποταξίαι, διότι τὴν περὶ πολέμου
διά-

διάθεσιν καὶ προθυμίαν τῶν ἐφοπλιστῶν καὶ ἐξακολουθήσωσιν ἡ πα-
ράνομος ἐξαγωγή, ἡ διὰ χρημάτων ἐξαγορὰ καὶ ἐν γένει ἡ
κακὴ τῶν πραγμάτων πορεία. Μετὰ ταῦτα δὲν ἐννοοῦμεν πῶς
ὅλως ν' ἀποκλείσωμεν τὸν καταρτισθέντα πρόχειρον στρατόν, ἐὰν
ἐξοπλισθῇ ὑπὸ τῶν ἀπαιτουμένων καὶ ἀξίων αξιωματικῶν, διό-
τι ἔχει ὅμως ὁ αὐτὸς καὶ ἡ τάξις ὡς καὶ τὸν μόνιμον στρατόν, ὅτι
αὐτῶν ὀλίγας καὶ παρὰ τούτων ἐδυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν. Ἀλλὰ
ταῦτα μὲν περὶ τοῦ πεζοῦ καὶ τοῦ ἱππικοῦ τῶν ἡμετέρων τῆς ξηρᾶς
δυνάμεων. Ἂς διαλάβωμεν ἤδη καὶ περὶ τῶν θαλασσίων.

Προσφάτους ἐπισήμους πληροφορίας ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς πρώτης ἐ-
πιστρατείας ἀτυχῶς δὲν ἔχομεν ἐπὶ τοῦ ἀνακοινωμένου τούτου· ἔχομεν ὅμως
τὰ πρὸ τριῶν ἐτῶν πρακτικὰ τῆς Βουλῆς, ἐξ ὧν ἠδυνάμεθα ἐρωτή-
σεις νὰ φωτισθῶμεν. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ἀγορεύων ἐν τῇ
Βουλῇ τῇ 31 Ἰανουαρίου 1877, ἀνέφερεν ὅτι ἡ ἡμετέρα θαλασσία δύνα-
μις ἀνήρχετο εἰς δύο πολεμικὰ [illegible] καὶ 12 τηλεβόλα μεγάλης ὁλκῆς
καὶ 400 ἄνδρας! Ἰδοὺ ἡ [illegible] δύναμις μετὰ πεντηκον-
ταετῆ [illegible] ἐλευθερίαν [illegible] Ἡμεῖς [illegible]
μεν, ἐπαναλαμβάνοντες [illegible] τὸν ὑπουργόν. [illegible]
[illegible] ἔχε, νομίζομεν, [illegible] μεγαλυτέρας κατὰ τὸ ἐλάττω
δυνάμεις ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ μεγάλου ἀγῶνος. Ἡμεῖς ὅμως μὴ ἀμφιβάλ-
λοντες, ὅτι εἰς τὰ δύο ἐκεῖνα πλοῖα ἐδύναντο νὰ προστεθῶσι καὶ
τὰ θαλαμηγά, καὶ τὰ τῆς κοινῆς ὑπηρεσίας, δι' ὧν ὁ ἡμέτερος
στόλος ἤθελεν αὐξηθῇ τότε εἰς 10 ἢ καὶ 20 πλοῖα. Ὅθεν καὶ ἐκ
[illegible] εἰς ἐν τῶν φύλλων τῆς <u>Νέας ἡμέρας</u> τοῦ Νοεμβρίου 1880, ἀνεγνώ-
σαμεν, ὅτι ἡ ἡμετέρα ναυτικὴ δύναμις ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ἑξῆς
πλοίων, 2 θωρηκτῶν, 1 ὑδροβόλου, 1 φρεγάτας, 2 κανονιοφόρων θω-
ρακωτῶν, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔφερεν ἐν [illegible] τηλεβόλον Ἀρ-
μστρογκ τῶν 300 λιτρῶν, 10 ἀτμακάτων τορπιλλοφόρων, 1 [illegible]
καὶ 5 ἀτμοπλοίων φορτηγῶν καὶ 1 τηλεβόλου.

Ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; Μήπως διὰ τῆς αὐξήσεως αὐτῆς ἐδύ-
νατο νὰ καταρτισθῇ ἐλάχιστος στολίσκος ἰσόπαλος; — Πολλοῦ γε
καὶ δεῖ. Τοιαῦται ἐν τούτῳ ἦσαν καὶ αἱ θαλάσσιαι ἡμῶν δυ-
νάμεις. Παραβλέποντες δὲ τώρα ὅσα [illegible] τὸ [illegible] καὶ [illegible]
τῆς Βουλῆς ἐγράφησαν, σημειοῦμεν ὅτι τόσον αὗται ὅσον καὶ

αἱ

ἐκ γαιῶν, ἦσαν ἀναλόγως καὶ καλῶς ἐφωδιασμέναι ἐκ τοῦ ἀναγκαίου ὑλικοῦ καὶ τῆς νεωτέρας πολεμικῆς τέχνης ἐν τῷ πολέμῳ, διότι καὶ ἐκ τῆς ἀγαθῆς ἢ κακῆς τούτων ποιότητος ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ αἰσία ἢ ἀπαισία αὐτῶν ἔκβασις, ὡς καὶ ἐξ ἀκριβῶν τοπογραφικῶν γνώσεων καὶ χαρτογραφικῶν πινάκων τῆς τε ἡμετέρας καὶ ξένης χώρας, διότι ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν λεπτομερῶς τὴν διάφορον τοποθεσίαν, τὰς ἀποστάσεις, τὰ ὄρη, τὰς κοιλάδας, τοὺς ποταμούς, τὰς εὐπορεύτους διαβάσεις κ.τ.λ.

Ἐὰν δὲ θελήσωμεν νὰ γνωρίσωμεν καὶ ὅσα πρὸς καταρτισμὸν αὐτῶν τῶν δυνάμεων ἐδαπανήθησαν, θέλομεν μετὰ μεγίστης ἡμῶν ἐκπλήξεως παρατηρήσει, ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει ἀναλογία μεταξὺ τῶν δυνάμεων καὶ τῶν δαπανῶν, καὶ ὅτι ἂν σήμερον διατελῶμεν ἐν ἀθλίᾳ οἰκονομικῇ καταστάσει, ἢ κινδυνεύομεν εἰς πλήρη χρεοκοπίαν, ἐπαπειλοῦσαν ἢ τὴν ἀποσύνθεσιν ἢ τὴν [illegible] ὀφείλομεν αὐτὴν εἰς τοὺς πολυχρονίους ἀγῶνας καὶ [illegible] ἀχρήστους [illegible] θέλομεν [illegible] τὰς ἐφόδους καὶ τὰς γυμνάσεις [illegible], καὶ δαπανῶντες καὶ πολεμοῦντες καυχώμεθα μόνον [illegible] παραδόσεις ὑψηλάς, οἵτινες ὑπερτονίζουσι ἀπὸ ἀρχαίων μεγαλείων, [illegible] ἔχοντες [illegible] δεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

„Εἰ τοῖς ἐν οἴκῳ χρήμασι λελείμμεθα
„Ἡ εὐγένεια καὶ τὸ γενναῖον μένει (Εὐρ.)."

Πλὴν ἀγνοεῖ ὁ ἄθλιος, ὅτι καὶ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ γένους ἐπισκιάζονται ἐν τῇ πενίᾳ καὶ τῇ στερήσει, ὡς ὀρθῶς ἐγνωμολόγησεν ὁ ἴδιος Εὐριπίδης·

„Λαμπροὶ γὰρ ἐς γένος γε, χρημάτων δὲ δὴ
„Πένητες, ἔνθεν ἡ 'ὐγένει' ἀπόλλυται."

Καὶ ἕτερος τῶν νεωτέρων ποιητῶν ᾖσεν ἰταλιστί·

„……… Nobiltà poco si prezza
„E men virtù se non v'è ancor ricchezza."

Ἂς ῥίξωμεν ἐν τούτοις διὰ βραχέων καὶ τὸ οἰκονομικὸν μέρος τῶν ἐπιλοίπων ἐθνῶν ἐξοπλισμῶν. Ὅσοι πρὸ ἡμισεκατονταετηρίδος

φόροι

φόροι ηὐξήνθησαν ἢ προσετέθησαν, ὅσα δάνεια ἐσυνάφθησαν, καὶ ὅσα ἐκ τῆς ἐλλείψεως προϋπολογισμοῦ ἐλλείμματα ἐπολλαπλασιάσθησαν, ὅλα χάριν προφάσεων τῶν πολεμικῶν δῆθεν προπαρασκευῶν ἔγιναν. Οἱ μὲν φόροι ἄμεσοί τε καὶ ἔμμεσοι κατὰ τὴν περὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1876, πρὸς τὴν Βουλὴν ἔκθεσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ηὐξήνθησαν ἀπὸ τοῦ 1867 ἐπὶ πολλὰ ἑκατομμύρια, ἄλλα ἴσως σήμερον εἶναι καὶ τριπλάσιοι ἢ πενταπλάσιοι· κατηντήσαμεν τὸ μᾶλλον φορολογούμενον κράτος.

Τὰ δὲ δάνεια κατὰ τὴν περὶ τὸν Νοέμβριον 1878 πρὸς τὴν Βουλὴν ἔκθεσιν τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀνεβιβάσθησαν ἀπὸ τῆς Ὀθωνικῆς μεταπολιτεύσεως μέχρι τοῦ 1878, ἤτοι ἐν διαστήματι 14 ἐτῶν εἰς δρ.: 137,637,443, ἄλλα ἤδη (1890) ὑπερβαίνουν τὰ 700 ἑκατομμύρια.

Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὑποβληθεῖσαν περὶ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1881, εἰς τὴν Βουλὴν κατάστασιν τοῦ δημοσίου χρέους, τὰ ὑπὸ τοῦ κράτους [illegible] ἀνεβιβάζοντο τότε εἰς δρ. 317,276,572, διανεμόμενα ὡς ἑξῆς.

Α΄.	Δάνεια ἐξωτερικὰ	δρ.	97,[illegible]
Β΄.	" Ἐσωτερικὰ	"	154,856,202
Γ΄.	" Προσωρινὰ	"	65,231,118.

Ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα προσθέσωμεν

καὶ τὸ ὑπὸ τῆς 8ης Βουλευτικῆς περιόδου ἐν τῇ 6ῃ αὐτῆς συνόδῳ ψηφισθὲν ἐκ — — — — — —	δρ. 120,000,000
καὶ τὸ κατόπιν τέλος ἐκ — — — — — — — —	δρ. 170,000,000
Προσέτι δὲ τὸ συμπληρούμενον ἤδη ἐκ — — —	" 160,000,000
ἔχομεν ἐν συνόλῳ — — — — — — — — — — —	δρ. 767,288,525

Ἀλλ' ἐὰν οὕτω προβαίνωμεν, ἄδηλον εἶναι τί θέλομεν καταλήξει! Τῇ ἀληθείᾳ παραδοξώς τις τὴν προθυμίαν μεθ' ἧς συνομολογοῦμεν δάνεια καὶ σπαταλῶμεν ξένα χρήματα, ἤθελε τῷ ὄντι παραπονεθῇ ν' ἀναφωνήσῃ ὅτι ἄλλοτε εἶπε καὶ ὁ Ἰουγούρθας περὶ τῶν Ῥωμαίων. "Urbem venalem et mature perituram si emptorem invenerit."

Τὰ τελευταῖα ἔτος ἐλλείμματα κατὰ τὴν περὶ τὸν Δεκέμβριον

κέμβριον 1879, ἠγόρευσεν ἐν τῇ Βουλῇ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὑπελογίσθησαν εἰς πλέον ἑκατομμύρια, διότι ἐνῷ ἐν τῇ χρήσει τοῦ 1864 τὸ ἔλλειμμα ἀνήρχετο εἰς 1,115,567 ἐν τῇ τοῦ 1879 ἐπολλαπλασιάσθη εἰς 14,273,318. Ἐν δὲ τῇ χρήσει τοῦ 1881, ἀνῆλθε χάριν τῆς ἐπιστρατεύσεως καὶ τοῦ ἀδομένου πολέμου κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ ὑποβληθέντα πίνακα εἰς δρχ. 62,371,162.

Ἕνεκα δὲ κυρίως τῶν νέων αὐτῶν φόρων, τῶν δανείων καὶ τῶν ἐλλειμμάτων, μεγάλως ἐξωγκώθησαν καὶ οἱ κατ' ἔτος Προϋπολογισμοί, διότι ὁ μὲν τοῦ 1864 ὑπελόγιζε τὰ ἔσοδα εἰς 22,233,118 καὶ τὰ ἔξοδα εἰς 23,348,685. Ὁ δὲ τοῦ 1879 προϋπελόγιζε τὰ μὲν ἔσοδα εἰς 45,808,442, καὶ τὰ ἔξοδα εἰς 60,078,760. Συνεπείᾳ τούτου ὡς πρὸς μὲν τὴν πρόοδον [illegible], καὶ ὡς πρὸς τὴν καταστροφὴν [illegible], διότι πρὸς τοὺς ἄλλους ἀδιαφοροῦμεν ἢ χαιρόμεθα καὶ ὡς πρὸς τὴν βαθμιαίαν τὴν ἐλάχιστον ἐπαύξησιν τῶν καθυστερημάτων, ἄλλως δὲν ἦτο τῇ ἀληθείᾳ [illegible], διότι κατὰ τὸν περὶ τῶν [illegible] τοῦ 1878 ὑποβληθέντα [illegible] τῇ Βουλῇ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν γενικὴν τῶν καθυστερουμένων κατάστασιν, ἀνήρχοντο ἀπὸ τοῦ 1830 μέχρι τοῦ 1877 [illegible] 162, 1[illegible] κατ' ἔτος ηὔξανον.

Ἐγκαταλείπομεν λοιπὸν [illegible] τὰ καθυστερούμενα, πληρώνομεν κατ' ἔτος 7 καὶ σήμερον ἴσως πενταπλάσια τῶν ἑκατομμύρια φόρων ὑπεράνω τῶν συνήθων, ὀφείλομεν 760 περίπου ἑκατομμύρια δανείων, τῶν ὁποίων οἱ τόκοι καὶ τὰ χρεωλύσια ἀπορροφῶσι τὸ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν δημοσίων προσόδων· ἔχομεν ἐτήσιον ἔλλειμμα 14 ἢ 15 ἑκατομμυρίων καὶ ἐπέκεινα, διαδοχικῶς αὐξανόμενον ἕνεκα τῆς σπατάλης καὶ τῆς ἐπισυνάψεως νέων δανείων, ὅπως πράξωμεν τί; — Ὅπως παρασκευασθῶμεν εἰς πόλεμον. Ἐγὼ δὲν ἐπιμένω νὰ ἐξετάσω ἂν ἔπρεπε νὰ πολεμήσωμεν ὡς μέχρι τοῦδε ἐπολιτεύθημεν, καὶ νὰ διοικηθῶμεν ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς ὡς ἐδιοικήθημεν τὴν [illegible], ἀλλὰ νὰ παρατηρήσω ὅτι [illegible] προτιμότερον νὰ δαπανήσωμεν μέρος ἐλάχιστον τῶν ποσῶν ἐκείνων πρὸς βελτίωσιν τῆς χώρας, ἀνάπτυξιν τῶν πόρων αὐτῆς καὶ ἰδίως τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας. Ταῦτα ἂν καὶ εἶναι

Ἰταλ=

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ζητήματα ἐκ τῶν ζητουμένων, παρατήρησον αὐτὰ εἰς ἑτέραν ἐργασίαν.
Τώρα πρόκειται νὰ μάθωμεν ἂν μετὰ τόσας θυσίας, μετὰ τόσους
θορύβους, μὴ ὑπάρχοντος πλέον χρεωκοπίας, καὶ μὴ ἐπικειμένου
ἀποσυνθέσεως κινδύνου, ἤρχετο τοιαύτη ἡ θέσις, ὅπως ἔλθωμεν
εἰς ρῆξιν μετὰ τῆς Τουρκίας.

Δ'.

Ἡμεῖς προεξεθέσαμεν ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν τὰς στρατιωτικὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις, ὥστε ἐν τῇ ἀρχῇ τὸ κατὰ συμμονῇ, καὶ τῷ ἐλέγχῳ τὸ ἑτέρου ὑπεροχῇ, ἐδύνατο νὰ καταλήξῃ καὶ εἰς πεπλανημένα συμπεράσματα· ἐν μεγαλογραφίᾳ ἐξεθέσαμεν τὰς τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, ἐν μικρογραφίᾳ τὰς τοῦ ἡμετέρου, διότι τοιαύτας μᾶς παρέχουν ἀντιθέτως εἰκόνας τὰ πράγματα, καὶ ἠρξάμεθα ἐκ τῶν τοπογράφων ἐκείνων, ὅσοι γυμνὰς τὰς φύσεις μὲ μόνον τὰ ἰδιάζοντα χρώματα ἀνέγραψαν· τὸ παρ' ἡμῖν ἐξαιτῆς χρηματιζόμενον ἰδανικὸν [illegible] μὲν νὰ ἦναι ὡραῖον, θελκτικὸν καὶ πρὸς τὸν γενικὸν [illegible] τῶν αἰσθήσεων συνδεδεμένον, πλὴν ἐὰν ἤθελεν [illegible] καὶ πραγματικὸν διὰ [illegible] σθῇ, ἐκ τῆς ἠθικῆς δυνάμεως [illegible] νὰ καταλήξωσιν εἰς τὴν κατάστασιν, ὅπου βλέπετε αὐτὴν [illegible].

Τώρα ὑποθέτοντες ἀμφοτέρας τὰς πολεμίας αὐτὰς δυνάμεις ἀντιμετώπους, ἐρωτῶμεν προηγουμένως πᾶν ὅστις ἔχει πάσης τὰς φρένας καὶ ἐγὼ τὴν καρδίαν, ἐμφορεῖται δὲ ὑπὸ φιλανθρωπικῶν καὶ ἀγαθῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων, καὶ ἐνδιαφέρεται τοσοῦτο ὑπὲρ τῆς σωτηρίας οὐ μόνον τῆς ἐλευθέρας πατρίδος ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δούλων ἀδελφῶν, αἱ ἡμέτεραι τῆς ξηρᾶς δυνάμεις, ἵνα ὁμιλήσωμεν πρῶτον περὶ αὐτῶν, ἐδύναντο ν' ἀντιμετωπισθῶσιν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης πρὸς τὰς τῆς Τουρκίας; Δέκα ἢ 15 χιλιάδες μονίμων στρατῶν, ἥττονα ἀσκηθέντων ἐν πολέμῳ, καὶ 30 ἢ 40 χιλιάδες προσωρινῶν, ἥττονα καλῶς γυμνασθέντων ἐν στρατοπέδῳ ἢ πυροβολήσαντες κατὰ πολεμίων, ἐδύναντο ν' ἀντιπαραταχθῶσι πρὸς 100 ἢ καὶ 80 χιλιάδας μονίμων καὶ ἐμπειροπολέμων στρατῶν, καὶ τοῦτο πρὸς πόσας ἑτέρας ἐπάλληλα στιγμῶν; — Ἡμεῖς περιορίζομεν ἤδη ὁ μόνον ὁ ἔμπειρος τοιούτων πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν κοινῶν πρακτικῶν ἄνθρωπος, δὲν ἤθελε ποσῶς διστάσῃ νὰ δώσῃ ἀρνη-

[illegible] ἐπαύλησιν, ἀφ᾽ οὗ μάλιστα γνωρίζῃ ὅτι ἡ [illegible] σιδηροφραγμένη, ἔδειξεν ἐν τῷ τελευταίῳ πολέμῳ, ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀγωνίᾳ της δύναται ἀκόμη νὰ μονομαχήσῃ καὶ κατὰ ἀνωτέρων δυνάμεων.

Τὸ νὰ ἀντιπαραταχθῶσιν ὅμως οἱ ἡμέτεροι ἦναι μετὰ τό[illegible], ὡς καὶ νὰ ἀντέξωσι γενναίως, καὶ νὰ [illegible] καὶ τὴν [illegible] ζωήν, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ὑπερισχύσωσι μαχόμενοι ἐπὶ πολὺν χρόνον, θεωροῦμεν δύσκολον καὶ ἀπίθανον, ὡς νομίζομεν καὶ [illegible] γενναῖον καὶ ἀνδρικόν, τὸ νὰ [illegible] ὡς ἀπηγορευμένοι [illegible] τὴν ζωήν, ἢ παρ᾽ ἄλλων ἀνθρώπων προαιρετικῶς ἢ δόλως ἐρεθιζόμενος, νὰ ὁρμήσῃ ὡς σφάγιον εἰς τὸ σφαγεῖον. Τὸ νὰ εὑρεθῇ δέ τις ἐν τῇ ἀνάγκῃ νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν ἐξ ἀδίκου ἐπιθέσεως ἀνωτέρας δυνάμεως καὶ νὰ ἀπολέσῃ καὶ τὴν ζωήν, τοῦτο ἔχει τὸ παράδοξον ἢ ἐξαιρετικόν· πλὴν τὸ νὰ ἐπιτεθῇ ἀνόπλως [illegible] ἔχω καὶ [illegible] κατὰ ἰσχυροτέρου ἦναι [illegible] [illegible] καὶ παραλογισμὸς [illegible] ἐπιπολαίως κρίνοντες, χ[illegible] μωρία καὶ παραφροσύνη. [illegible] (Γερμανὸς [illegible].), νομίζει ὅτι βλάπτει κα-
„[illegible] καὶ ὁ [illegible] [illegible] τῆς ὑπάρξεως, [illegible]
„[illegible] καὶ μέγα [illegible]
„[illegible]
„[illegible], ὅτι πρέπει νὰ [illegible]
„[illegible] ὅτι [illegible] ἢ νὰ [illegible]
„αὐτὸν [illegible] καὶ ἐν ᾧ [illegible] ἔχει [illegible], καὶ τοῦ-
„το μᾶλλον [illegible] λόγον."

Δύναται μέν τις νὰ προβῇ εἰς τοιαύτην πρᾶξιν, ὅταν [illegible] ὑπὸ [illegible], ἢ [illegible] εἰς τὸν νοῦν νὰ δείξῃ δι᾽ ἑνὸς λεονταίου ἅλματος ὅτι ἀψηφᾷ τὴν ζωήν, ἀλλὰ δὲν δύναται καὶ ἡ πρᾶξίς του νὰ χαρακτηρισθῇ γενναία καὶ ἡρωϊκή, διότι ἐλλείπει ἐξ αὐτῆς τὸ ἠθικὸν αἴτιον, ἡ φρόνησις, ἡ σκέψις καὶ ἡ σύνεσις, ἅτινα ἐνῷ [illegible] τὸν νοῦν, προσέχει καὶ μεριμνᾷ [illegible] καὶ περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας.

„- - - - - - - - - - - - - - - - Τότε δ᾽ ἐν μάχῃ
„Σοφὸν μάλιστα, [illegible]
„[illegible] τὸ σῶμα - - - - - - - - - - -"

[illegible] τότε καὶ οἱ πρόγονοί μας τὸν ῥίψασπιν μᾶλλον ἐχαρακτήριζον ὡς ἄτιμον, διότι ἡ ἀσπὶς ὡς ἀμυντικὸν ὅπλον ἀμβλύνουσα τὰ ἐχθρικὰ βέλη ἔσωζε τὸν στρατιώτην· πλὴν δὲ ὀρθῶς ἐχαρα-

ἐγγράφονται ἤδη, διότι ἡ ἀπουσία τοῦ στρατοῦ ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν ἀπώλειαν ἢ ὑποδούλωσιν τῆς πατρίδος. Φάβιος ὁ Μάξιμος καὶ ὁ ἐφάμιλλος τούτου [illegible], ἀμφότεροι ἄνδρες καὶ ἐμπειρότατοι στρατηγοί, τότε ἐπεχείρησαν ἐπίθεσιν, ὅταν ἦσαν σχεδὸν βέβαιοι περὶ τῆς νίκης, καὶ ἐν ἀπροσδοκήτῳ ἀτυχίᾳ, περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἰδίου στρατοῦ. Τὸ αἷμα τῶν πολιτῶν ἦτο λίαν πολύτιμον, καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ χύνηται δαψιλῶς πρὸς κενὴν ἐπίδειξιν παλληκαρισμοῦ. Μεγάλοι ἀρχαῖοι στρατηγοί, ὁποῖοι ὁ Σκιπίων καὶ Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβής, ἐπροτίμων τὴν ζωὴν ἑνὸς στρατιώτου ἀπὸ τὸν θάνατον χιλίων ἐχθρῶν. Καὶ ἡμεῖς ἐμελετήσαμεν μεθ' ἱερᾶς ἀναλγησίας, νὰ προσφέρωμεν εἰς βέβαιον ὄλεθρον τὰς ἀκμαιοτέρας ἡμῶν δυνάμεις, τὸ ἔαρ τῆς κοινωνίας καὶ τοὺς διατρέφοντας αὐτὴν ἰσχυροὺς καὶ ἐργατικοὺς βραχίονας.

„Πῶς τὴν ἔλθ' ἂν γένοιτ' ἂν ἰσχυρὰ πόλις
„Ὅταν τις [illegible] ἡμῶν γάμων,
„Τόλμαν [illegible] κατακλυσθῇ κτλ."

Πῶς ἤθελε σήμερον [illegible] ἀγαθοπροαίρετοι καὶ ἦσαν [illegible] καὶ [illegible] τὰ τέκνα, καὶ [illegible] τὰ ἐγγράφονται καὶ [illegible] καὶ [illegible]. — Ὁ ἐνθουσιασμὸς φαρμακερὰς [illegible] μετὰ τὸ ξενικὸν τὸν [illegible] πόλεμον. Ταλαίπωρε πατρὶς ἀφ' ἡμῶν χήρας ἤδη κατέλιπες! Καὶ ὅμως μέσα εἰς ἀνθρωποσφαγεῖα ἐπέμψαμεν νὰ ἐξοντωθῶσι τοὺς μεγάλης ἐλπίδος ἄνδρας καὶ θερμοὺς φιλοπάτριδας, οἵτινες ἀνέδειξαν ἐν τῇ ἐργασίᾳ τὴν πατρίδα, τὴν συγχρόνως [illegible], ἀγόρευσαν καὶ [illegible], ὅτι [illegible] καὶ [illegible], ἐνῷ καὶ ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς κατέχουσιν αὐτήν, καὶ ἤδη ἀδύρεται ἀναπληρῶσαι ματαίως τὸ παρελθόν, διότι

„.............. Nessun maggior dolore
„Che ricordarsi del tempo felice
„Nella miseria .... (D. Inf.)"

Ἀφοῦ ἔχομεν ἀδιαλείπτως ὅλην τὴν πεποίθησιν πρὸς τὸν ἡμέτερον στρατόν, διότι καὶ νοημονέστερον ἀπὸ τοὺς πολεμίους γνωρίζομεν αὐτόν, καὶ ἀνδρειότερον, καὶ φιλοπονώτερον καὶ πατριωτικώτερον, πλεονεκτήματα πάντα ταῦτα, ἅτινα ἀποτελοῦν τὴν ὑπεροχὴν ἐπιθετικῆς δυνάμεως παρατεταγμένης μάχῃ

μέχρι τινὸς τῶν τὸ μικρὸν ἀριθμοῦ, καὶ ἱκανὰς νὰ παράσχωσι λαμπρὰ δείγματα ἡρωισμοῦ. Πλὴν ἂν μὴ κολακευώμεθα, ἢ παρατυφλώμεθα ὑπὸ ἀκραιφνοῦς ἐθνικισμοῦ ἢ ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, ἢ ἄλλης οἱασδήποτε προλήψεως ἢ καὶ ἐξ ἐφημέρου τινὸς θριάμβου, διότι καὶ ὁ μᾶλλον ἄτακτος ἡρωισμὸς ἔχει τὰ ὅριά του. Ὁ Γάλλος στρατιώτης ἀνδρεῖος, φιλότιμος καὶ καρτερικώτατος, δὲν ἡττήθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ἕνεκα ἀνωτέρας ἀνδρείας καὶ τολμηρότητος, ἀλλ' ἕνεκα ἀνωτέρου ἀριθμοῦ καὶ τελειοτέρας τέχνης ἢ στρατηγικότητος.

Οὕτω καὶ ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ παραβλέψωμεν, ὅτι οἱ πολέμιοι καὶ πολὺ ἀνώτεροι κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἦσαν, καὶ μᾶλλον γεγυμνασμένοι καὶ ἐμπειροπόλεμοι, καὶ ὑπὸ στρατηγῶν ἀξίων διοικούμενοι, καὶ πᾶσαν αὐτῶν ἀπώλειαν ἐδύναντο εὐκολώτερον ν' ἀναπληρώσωσιν· ἐνῷ ἡμεῖς καὶ κατὰ τοῦτο ὡς καὶ κατὰ τὸ κεφάλαιον τῶν στρατηγῶν ἤμεθα εἰς [illegible] θέσιν. Ἀρνούμεθα δὲ τῇ ἀληθείᾳ εἰς Λεόντιος καὶ [illegible] ἀναδειχθῇ τὴν ἀρχηγίαν [illegible] ἀξιώσῃ [illegible] τὰ πάντα.

„— — — — — — — — πολλή
„Πολλαὶ διαφοραὶ [illegible] στρατηγῶν."

Η πρὸς τὸ [illegible], τὸ θάρρος, τὴν [illegible] καὶ ἐμπειρίαν [illegible], ἔχομεν τὸ ἀσφαλέστερον ἐχέγγυον τῆς εὐτυχοῦς ἢ τοὐλάχιστον [illegible] ἐκβάσεως τῶν πραγμάτων. Ἡμεῖς δὲ ἀρνούμεθα ὅτι ἄλλα ἀγαθὰ προτερήματα [illegible] πολλοὺς ἐκ τῶν στρατηγῶν ἀνωτέρων [illegible], καίτοι [illegible] ἐστρατήγησαν εἰς πόλεμον, πλὴν [illegible] νὰ [illegible] ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν ὑπάρχῃ καί τις ἢ ἕτερος, ὅστις νὰ κατέχῃ καὶ τὸ [illegible] στρατηγοῦ.

Ὁ κορυφαῖος τῶν Ῥωμαίων ῥητόρων καὶ φιλοσόφων ὑποστηρίζων ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ Μανιλίου νόμου ἀγορεύσει τὴν ἀνάθεσιν τῷ Πομπηΐῳ τῆς ἀρχηγίας τοῦ κατὰ τοῦ Μιθριδάτου πολέμου, ἀπαριθμεῖ ἐπ' αὐτὸν ὅλα τὰ προσόντα, ὅσα ἀπαιτοῦνται εἰς ἀνώτατον στρατηγόν, ἦσαν δὲ ταῦτα· στρατιωτικὴ ἐμπειρία, ἀνδρεία, αὐθεντία (auctoritas) καὶ τύχη, ἤτοι θεία εὐμοιρία.

Πλὴν

Πλὴν ὅστις διεξαγάγῃ καλῶς τὸν πόλεμον, πρέπει νὰ ἦναι προσεκτικὸς καὶ εὔστοχος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ἄμεσος ἐκτελέσεως(?), ὡς συνεκτιμῶν(?) καὶ συνελαύνων τῶν προσόντων ἐκείνων· νὰ ἦναι [illegible] [illegible], ἀκλονήτου θέσεως(?), γνώστης μετριοπαθείας, ἐξόχου [illegible], ἀπαραμίλλου(?) εὐπροσηγορίας καὶ φιλοφρόνου συμπεριφορᾶς πρὸς πάντας, διότι πολλάκις ἐπιτυγχάνει διὰ τούτων προτερημάτων, ὅ,τι δὲν ἐπιτυγχάνει διὰ τῆς βίας ἢ τῶν ὅπλων.

Ὁμοίας καὶ τὰς πλείονας ἰδιότητας ἀπαιτεῖ καὶ γάλλος(?) συγγραφεὺς ἐκ τῶν ἀρίστων στρατηγῶν. „Présence d'„esprit, conceptions vastes, prévoyance, activité, courage, per„sévérance, autorité de caractère etc. (Benth. fonds de la ré„compense)." Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ πόλεμος ὡς [illegible] τῆς στρατείας, [illegible] [illegible] πολλάκις καὶ τῆς μεγάλης στρατηγικῆς· τοῦτο ὅμως συμβαίνει ἐν τῷ πολυχρονίῳ πολέμῳ, καὶ ὁπόταν προϋποθέτωσιν(?) [illegible] ὀλίγα κεφάλαια ἀλλὰ [illegible] καὶ τοῦτο [illegible] [illegible] μας, καὶ ὁ ἀγὼν ὁ ἐνεργὸς [illegible] εἶναι ἐφήμερος.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν [illegible] τῶν θαλασσίων ἡμῶν [illegible]; Τὸ ἀξιοσημείωτον(?) τοῦτο ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς μας ἦτο μᾶλλον ἐπικινδυνότερον, πλὴν τὰ πράγματα δὲν εἶναι τοιαῦτα, διὸ μᾶς ἐνθαρρύνουσι. Καίτοι ἡ μεγάλη ὑπεροχὴ τῶν ἡμετέρων ναυτῶν εἶναι ἀδιαφιλονικήτως ἀνεγνωρισμένη, οὐχ ἧττον ὅμως ἐνώπιον τῶν ὄψεων τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, εἶναι ἀπίθανον ἢ δυσκολώτατον νὰ ὑπερμαχήσῃ ὁ ἡμέτερος στόλος(?). Ὁ ὑπέρτερος καὶ ἐνταῦθα ἀριθμὸς τῶν πολεμίων, ἔστω καὶ ὑποδεεστέρων κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὴν ἀνδρείαν, ἤθελε πάντοτε [illegible] δυσκαταμάχητος. Μόνη ἡ ἐν ὥρᾳ πολέμου διὰ μεγάλης μεταστροφῆς(?) τῶν ἡμετέρων [illegible] [illegible] ἐν [illegible], ἠδύνατο νὰ κατισχύσῃ. Ἀλλὰ τοιαύτης [illegible] [illegible] καὶ [illegible] ἐγένομεν ἄλλης νὰ [illegible] [illegible], καὶ [illegible] δι' αὐτῶν τὸν ἔξαλλον φαντασίαν των, νὰ θαυμάσωσι καὶ τὰ πλήθη· ὡς [illegible] καὶ ἄλλοτε, αἵτινες ἦτο [illegible], ἦτο [illegible] ἐκ τῶν πολεμικῶν θορύβων δι' οἰκείων συμφορῶν, [illegible] καὶ παρίστανται τὰς ἐχθρικὰς δυνά-

δυνάμεις κατά τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἀξίαν ἴσας σχεδὸν μὲ τὸ μηδέν, τὰς δὲ ἡμετέρας πολλαπλασιάζων εἰς μυριάδας μυριάδων ἱκανὰς νὰ προβῶσι καὶ ἀμαχητὶ μέχρι τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου! Εἴθε τὰ ἐνύπνια ἢ φάσματα αὐτὰ δι᾽ ὧν ἀπατῶν καὶ ἀπατῶν-ται νὰ γίνονται καὶ πράγματα! Ἀλλὰ δυστυχῶς ταῦτα διαρρή-ξουν τοὺς διαψευσθῶσι, καὶ ἡ τύχη τῆς πατρίδος δὲν πρέπει ὑπὸ μα-ταιότητος ἢ ἰδιοτελείας νὰ διακινδυνεύηται.

Δηλούσθω ὅμως ὅτι ἠθέλαμεν καταναυμαχήσει τὸν ἐχ-θρόν, τί τὸ ὄφελος ἂν ἐνικώμεθα καὶ κατεστρεφόμεθα ἐν τῇ ξηρᾷ; — Ἡ τύχη μας δὲν ἤθελε πλέον ἐξαρτᾶσθαι ἀπὸ ἡμᾶς. Εἶναι ἄθλιον τότε ἁρπάξῃ τὴν περίστασιν νὰ τὴν ἀναλάβωσι καὶ τὴν κα-θέσωσι. Μικρὰ καὶ ἀσήμαντα κράτη, περιστοιχισμένα ὑπὸ μεγά-λων καὶ κραταιῶν, δὲν ἐπιχειροῦσι ποτὲ κινήσεις πολεμικὰς ἀγῶνας, ἐκτὸς ἂν παραγγελθῶσιν ἢ παρ᾽ ἄλλων διεκδικούμενα ὠθῶνται πρὸς αὐτοκτονίαν. Ἡ Καρχηδὼν περιστοιχισμένη ὑπὸ μικρῶν βαρβάρων γειτόνων, περιωρίζετο ἐπὶ πολλὰ [illegible] ἐμπορικὴν τέχνην, καὶ μόλις μετὰ τριακοσίων ἐτῶν [illegible] πλούτη καὶ δυνάμεις ἤρχι-σαν [illegible].

Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν [illegible] ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ μέσα [illegible] πόρους, ἄνευ τῶν ὁ-ποίων ὅλα κινοῦνται, ὅλα διατηροῦνται [illegible]. Πόθεν δὲ ἡμεῖς ἠθέ-λομεν προμηθευθῇ τότε; Χρεωκοπημένοι ὡς ἤμεθα, μικροὶ καὶ λαμπρὰν [illegible], ἀρτισύστατοι, διοικοῦντες μόλις ἐκ τῶν ἡμερησίων ἐξόδων μας, ἄνευ [illegible], ἄνευ συμμάχου καὶ ἄνευ πίστεως, πῶς ἠθέλομεν ἐξακολουθήσωμεν διὰ τῶν ἀπαιτουμένων προπαρασκευῶν, πόθεν ἠ-θέλαμεν πορισθῇ τὰ μέσα, ὅπως ἐπιχειρήσωμεν καὶ διατηρήσω-μεν τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον διαφημίζομεν σήμερον ἂν παρείχετο; Ἠθέλαμεν αὐ-ξήσει ἀκόμη τοὺς φόρους; Ἀλλ᾽ ἐὰν ὅλοι οἱ [illegible], ὅλα τὰ δυστυχίας δὲν πληρώνομεν τοὺς ὑπάρχοντας, ὅτε ἐξοφλῶμεν τοὺς πρὸ πολλοῦ ἤ-δη καθυστεροῦντας, πῶς ἠθέλομεν ἀποτίσει τοὺς νέους; Ἔπειτα δὲν ἠθέλαμεν δι᾽ ἑτέρας αὐτῶν αὐξήσεως ἀποξηράνει καὶ τὰς πηγάς, ἐξ ὧν ἀπορρέουσι;

Ἠθέλαμεν ἀποταθῇ πρὸς τὰς ἐπιδημησάσας ἡμῖν χώ-ρας, ἢ [illegible] τὴν ἡμετέραν πίστιν; — Ἀλλὰ καὶ ἐπωφελοῦνται μάλιστα τῶν [illegible] μας [illegible]-

ρων

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ρειῶν, ὅπως διασώσῃ τοὐλάχιστον τὰ διαφυγόντα λείψανα ἀπὸ τῆς ἁρπακτικῆς ὄνυχος τῶν τυράννων αὐτῶν, καὶ ὅλοι εἰς πολλὰς ὑποβληθέντες πικρίας, καὶ ἄλλο πλέον ἴσως δὲν ἔχουν, εἰμὴ τὰ φορτία, ἅτινα ἐφόρτωσεν τὸ νέον σύστημα. Ἠθέλαμεν ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς ἔξω ὁμογενεῖς; — Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πλέον ἀπηύδησαν, προσφέροντες ἀφειδῶς τὰ πλοῦτά των, ἅτινα παρατηροῦν καὶ ἀγόνως κατασπαταλώμενα ὑπὸ φιλάρχων καὶ ἀσώτων καταχραστῶν. Ἡ μεγάλη αὐτῶν γενναιότης ἀπεθαρρύνθη ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἡμῶν κακοδιοικήσεως. Ἠθέλαμεν τέλος προστρέξῃ εἰς ἀλλοτρίας ἐπαγγελίας; — Ἀλλὰ καὶ ὅλοι οὐδεμίαν πλέον ἔχουν πίστιν εἰς τὸ ἀξιόχρεον ἡμῶν. Ὅσον τοσαῦτα βάρη μας, ὅτε καὶ ἂν εὕρομεν τὴν καλὴν διάθεσιν, δὲν ἠθέλαμεν ἔλθει εἰς κατάστασιν, ἔξω καὶ μετὰ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τοῦ πολέμου νὰ πληρώσωμεν τὰς νέας ἡμῶν ὀφειλάς, ἐκτὸς ἂν ἀπαλλοτριώνομεν [illegible], ἂν δὲν ἤμεθα καὶ ἤδη ἀπαλλοτριωμένοι, διότι [illegible] δωρεὰν ἢ ἐπὶ ὁρισ[illegible] [illegible] καὶ [illegible] τοῦ κράτους [illegible] [illegible] καὶ [illegible] ὑποθήκας κτήματα.

Οὐδαμόθεν λοιπὸν [illegible] νὰ ἐλπίσωμεν χρηματικὴν συνδρομήν, αἱ θύραι μᾶς ἦσαν [illegible] κεκλεισμέναι· ἢ ἐὰν καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐπετυγχάνομεν ἐκ μιᾶς ἢ ἀθροιστικῆς ἢ ἐκ συνεισφορῶν ἑταιρείας τινός, πάλιν ἤθελον ἔλθει ὀλίγα καὶ ὅλως ἀνεπαρκῆ πρὸς τοσαύτης φύσεως κινήματα, διότι ἂν ἡ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἡμερησία δαπάνη ἑκάστου στρατιώτου ἐν Ἑλλάδι [illegible], ἰδίως καὶ ἐλευθέρου [illegible] ἐν τῇ πλουσίᾳ Εὐρώπῃ, ἀνέρχεται κατὰ τοὺς ἀκριβεστέρους ὑπολογισμοὺς [illegible] ἐγγὺς δραχμάς, αὕτη ἐν καιρῷ πολέμου δύναται σχεδὸν νὰ διπλασιασθῇ. Ὥστε ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ ἡμέτερος στρατὸς θέλει ἐν ὥρᾳ πολέμου ἀναβιβασθῇ εἰς 60,000, ἡ δαπάνη αὐτοῦ κατὰ μῆνα θέλει ἀνέλθει εἰς 10,800,000, τὰς ὁποίας ἀγνοῶ ἐκ τίνος πλουτοφόρου καὶ ἀκενώτου πηγῆς ἠθέλαμεν ἀντλήσῃ.

Ἂν δὲ τὰ χρήματα εἶναι ὅρος ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ πρὸς ἔναρξιν καὶ διατήρησιν πάσης ἐπιχειρήσεως, πολὺ μᾶλλον εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς ἐπιχείρησιν τόσον πολυδαπάνου πολεμικοῦ ἀγῶνος. Πρὶν ὅμως λαός τις ἢ κυβέρνησις ἀποφασίσῃ ν' ἀποδυθῇ

εἰς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

εἰς δουλείαν, ὀφείλουν ἐν τῇ προνοίᾳ καὶ τῇ συνέσει των ἢ νὰ ἔχωσιν ὑ-
περπληρωμένα τὰ ταμεῖά των, ἢ νὰ ἔχωσι τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὰ βα-
λάντια τῶν ἄλλων εἶναι πάντοτε εἰς τὴν διάθεσίν των, ἄνευ ἀθεμί-
των ἢ μικρολογημάτων ἀξιώσεων, ἄλλως κινδυνεύουσι νὰ πάθωσιν
ὅ,τι ἔπαθε καὶ ὁ δύστηνος ἐκεῖνος, ὅστις καταδιωκόμενος καὶ ἐν-
θουσιώμενος εἰς τὴν ἀξίωσίν του, ἐπεχείρησε νὰ διέλθῃ ποταμόν
μέγα, πλὴν φθάσας εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ καὶ ἐγκαταληφθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδί-
ων δυνάμεων, κατεβυθίσθη καὶ ἐπνίγη· αἱ ἀπεγνωσμέναι φωναί
του ἐσβέσθησαν πλέον ἀκαίρως.

Ὅτε λοιπὸν τὰ μέσα, ὅτε αἱ ἡμέτεραι δυνάμεις μᾶς ἐγκα-
τέλιπον, καὶ ἀπεσβέσθη πᾶσα ἐλπὶς ἐκβάσεως τοῦ πολέμου, εἰς ὃν δῆθεν
παρεσυρόμεθα, καὶ ἐπειδὴ εὑρισκόμεθα ἐν ἀνάγκῃ ν' ἀποδυθῶμεν
καὶ μόνοι· τότε δειλία ἐγεννήθη καὶ ἐνέργεια ἀφανὴς κατέλα-
βε μόνον νὰ παρωθήσωσιν εἰς τοιοῦτο ὀλέθριον βῆμα, τότε δυσ-
τυχῶς ἡ Ἑλλὰς μετὰ τὴν ἀπαίσιον [illegible] ἐκστρατείαν κατασπαράσσεται, τὸ
ἀνέκαθεν πλέον εἰς ἑαυτήν· [illegible] τοῦ πλοίου ἔχρας καὶ ποδα-
[illegible] διὰ τὸν [illegible] καὶ παραλυ-
[illegible] ματαιότης, [illegible] καὶ [illegible].

Καὶ ἴσως καὶ ἀπεῖχαν [illegible] ἐντελῶς φόβων καὶ δυ-
νάμεων, ἀπεβάλομεν καὶ τὰς [illegible] πάσης σωτηρίας, συνε-
τῆς καὶ ἀληθοῦς πατριωτικῆς [illegible], καὶ ἐπεχειρήσαμεν μόνοι
παράβολον τὸ κίνημα, τίνα ἄλλον ἔπρεπε τὰ ἀποτελέσματα ἐν τε-
λευταίᾳ ἀναλύσει; Ἀλλ' ἂς παραδεχθῶμεν, ἔστω, ὅτι εἰς ἕνα χρόνον
ἐσώζαμεν παλαιᾶς γενναίας μεθ' ἀφοσιώσεως ἢ καὶ ἴσης μοίρας, ἀλλ' ἐάν
τέλος ἦτο ἄνευ τῶν ὑπερτέρων τοῦ ἐχθροῦ δυνάμεων, ἦτο εἶναι τῆς
τύχης, ἥτις συνήθως βαρύνει τὴν πλάστιγγα κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων
"fortes fortuna adjuvat," ἠλπίζομεν καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ καὶ ἐν τῇ
θαλάσσῃ, οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐπέβαλλον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, ἐν τοιαύτῃ πε-
ριστάσει τίνας ὀφείλομεν νὰ προσδοκῶμεν ἀντικειμένους συνε-
πείας; — Εὔλογον εἶναι νὰ τὰς φαντασθῶμεν, ἀφοῦ γνωρίζομεν
τὸν μισαλλόθρησκον καὶ ὠμὸν χαρακτῆρα ἢ καὶ τὰ προηγού-
μενα τῶν πολεμίων, οἵτινες ὅτε πόλεμον φέρουσι, ὅτε [illegible]
ἀποτελέσματα ἐπιφέρουσι, ὅτε σφαγὰς καὶ ἀνηλεεῖς φόνους
παραδέχονται, ὅτε ἱεροὺς ναοὺς σέβονται, ὅτε οὐδὲ αἰδοῦνται

τύχη=

συγχέονται ἢ χαλινόνονται· αἱ καταστροφαί, αἱ λεηλασίαι, αἱ αἰσ-
χραὶ κακοπραγίαι καὶ σφαγαὶ τῆς Βουλγαρίας, ἂν δὲν θέλωμεν
ν' ἀναμιμνησκώμεθα ἐκείνας μᾶλλον συγγενικῶς, εἶναι λίαν πρόσφα-
τοι, ὥστε ἔχωμεν ἔτι ζωηρὰν τὴν ἐντύπωσιν αὐτῶν. Ἴσως ἠθέλα-
μεν ἰδῇ καὶ ἡμεῖς ἀποθνήσκοντες ἐν τῇ νεοσυστάτῳ (?) ἡμῶν χώρᾳ ἔκ-
ρα ἱεροσόλυμα καὶ

„— — — — — — — — ἀντὶ φιλτάτης μορφῆς
„σποδόν τε καὶ σκιὰν ἀνωφελῆ.“

Οὐ μόνον δὲ τὰ διάφορα κέντρα ἤθελον καταστραφῇ καὶ
ἀπολέσῃ πολλῶν ἐτῶν συσσωρευμένα πλοῦτη καὶ θησαυρούς, ἀλλὰ
καὶ τὰ ἄκρα καὶ πᾶσαι τῆς χώρας γωνίαι ἤθελον συναισθαν-
θῇ τὸ βάρος τούτων συμφορῶν, καὶ καλυφθῇ ὑπὸ πένθους καὶ
κατηφείας, διότι ἂν διέφευγον τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον τῶν ἐχθρῶν
ἤθελον ὑποστῇ καὶ δοκιμάσῃ τὰ ὀλέθρια ἐπακόλουθα χαλεποῦ
καὶ βαρβάρου πολέμου. Ἡ γεωργία, ἡ μόλις ἀναθάλλουσα βιομη-
χανία μας καὶ τὸ σχεδὸν [illegible] ἐμπόριον μας, ἤθελον κατα-
πέσῃ (?), ὀκνῶσι (?), ἐρημία [illegible] ἤθελον παντοῦ ἐπικρα-
[illegible] τὴν [illegible]
[illegible] ὁ βαρβαρισμὸς καὶ [illegible] εἶναι πάντοτε ἡ ἀρχὴ
πάσης εὐτυχίας καὶ γενικῆς [illegible] ὡς ἡ εἰρήνη ὅταν τύχῃ ἀ-
γαθῆς κυβερνήσεως, εἶναι πηγὴ πάσης εὐπορίας καὶ κοινῆς
εὐημερίας. Ἕνεκα τούτου καὶ οἱ ἀρχαῖοι τραγῳδογράφοι (?) τὴν φρί-
κην ἔχθραν τῶν ἄλλων αὐτοῖς τὸν πόλεμον.

„— — — — — — — — Ὦ ταλαίπωροι βροτοί,
„Τί κτᾶσθε λόγχας καὶ κατ' ἀλλήλων φόνους
„Τίθεσθε; Παύσασθ' — — — — — —
„Σμικρὸν τὸ χρῆμα τοῦ βίου· τοῦτον δὲ χρὴ
„Ὡς ῥᾷστα, καὶ μὴ σὺν πόνοις διεκπερᾶν.“

Πλὴν δεδόσθω, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἠθέλαμεν πράξῃ κατορθώματα
καὶ ἐν ξηρᾷ καὶ ἐν θαλάσσῃ, τί πρὸς τοῦτο; Ποῖα ὠφέλημα; — κόρε-
σις πάθους καὶ τελεία πλέον. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἀγῶνος δὲν ἦτον ἡ συν-
άλλαξις ἐξόντωσις, ἀλλ' ἡ λύτρωσις καὶ ἀπελευθέρωσις τῶν ὑποδού-
λων ἀδελφῶν· καὶ τὰ κατορθώματα ἤθελον μᾶλλον τότε βλά-
ψῃ ἢ τὴν πολεμικήν, διότι ὁ ὄχλος [illegible] ἦτο ἡ μεσογείη,
ἦτο ἡ [illegible] πόλις [illegible] ἐξ Ἑλλήνων.

Ἔργα

Ἔστω ὅτι ἐν τοιαύτῃ θέσει πραγμάτων τίς ἤθελεν ἐπὶ τέλους ἀπ-
αλλάξῃ τὴν ἡμετέραν χώραν ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν εἰσβαλόντων πολεμίων;
Ἡμεῖς αὐτοί; — Ἀλλ' ὡς [illegible] ἠθέλαμεν ἦσθαι ἀνίσχυροι. Ἡ
Εὐρωπαϊκή; Ἀλλ' ἐὰν συνεφώνουν πρὸς ἀλλήλους νὰ τὴν ἐξώσωσι,
τίς ἤθελε μετὰ ταῦτα ἐξώσῃ τὴν Εὐρωπαϊκήν; — Ὄχι ἄλλος βεβαίως
ἢ ἡ ἀγαθὴ αὐτῶν θέλησις, ἣν ὅσῳ καὶ ἂν φανταζώμεθα, διότι ἡ πο-
λιτικὴ αὐταπάρνησις δὲν εἶναι πολὺ προσφιλὴς ἀρετὴ εἰς τοὺς ἐσχά-
τους, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἐποχῇ μας.

Καὶ ἐν τούτοις πολλοὶ τότε ἐπίστευον, καὶ ἴσως οἱ πλεῖστοι μὲ
τὰ σφάλματα, ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν ἤθελεν ἀνεχθῇ νὰ προβῶσι τὰ
πράγματα μέχρι αὐτοῦ τοῦ σοβαροῦ σημείου. Ἡ [illegible]
ὡς πρὸς τὰς φιλελληνικὰς τῆς Εὐρώπης διαθέσεις, δι' ὅλων ἀ-
πλῶς πλάνη, ἥτις [illegible], ἐνισχύουσα εἰς μόνους τοὺς ἀλλοεθνεῖς
τὰς ἐλπίδας καὶ τὴν [illegible].

Ἂν ὁ ἡμέτερος στρατὸς [illegible] ὑπερέβαινε τὰ μεθόρια
πρὸς κατοχὴν τῆς ἐπιδικασθείσης [illegible], ἤθελεν ἐμβάλλῃ πολ-
[illegible] καὶ ἀνάγκῃ [illegible] νὰ ἀποσυρθῇ ἡ Εὐρώ-
[illegible] εἰς [illegible]
τῆς Τουρκίας ἤθελεν ἐπέλθῃ, [illegible] ἡ Ἀνατολὴ [illegible]
καὶ μεταπολίτευσις. Αἱ [illegible] ἐδώκατε βεβαίως
νὰ προκύψωσι. Πλὴν τίς μας [illegible] ὅτι ἤθελον ἀποβῇ καὶ
κατὰ τὰς προσδοκίας μας, καὶ δὲν ἠθέλομεν [illegible]
— Ὁ Χρόνος τοῦ Λονδίνου ἔγραφε περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Τουρκίας; — [illegible]
[illegible] τὸ 1880 ἄρθρον τι περὶ Ἑλλάδος μὲ τὰς ἑξῆς [illegible]
[illegible] "Ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων σήμερον, ὅτε [illegible]
[illegible] ὑπὸ τῆς Εὐρώπης [illegible]. Ἐὰν [illegible]
"[illegible] θὰ πληρωθῶσι. Ἀλλ' ἐὰν [illegible] τῶν πραγμά-
"των [illegible] πρόωρος ἢ ταχέως, θὰ [illegible]
"[illegible] αὐτῶν [illegible] καθ' ἣν θὰ τεθῇ αὖθις ἐν [illegible] ἡ θέ-
"σις τῆς Ἑλλάδος, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὅλον ἀνατολικὸν ζήτημα."

Καὶ τώρα, τίς δύναται νὰ προΐδῃ τὰς περιπετείας, ὅσας
ἐνδέχεται νὰ γεννήσῃ τοιοῦτος πόλεμος; Ἢ τίς δύναται μετὰ
[illegible] νὰ [illegible] ἐκ τῶν προτέρων τὴν νέαν τῶν
πραγμάτων τάξιν; — Οὐδὲ ὁ σοφώτατος [illegible]
[illegible], ἤθελέ ποτε πρὸς τοῦτο [illegible] καὶ [illegible]
μας

μαντεύσῃ τὸ πάντα. Ὁ Μέττερνιχ, ἐν τῷ αἰῶνι τοῦ φιλελληνι-
σμοῦ ἐλέγχων διεσπαρμένων? πλὴν δὲν συγχάζῃ? ν' ἀναφέρωμεν
ὅτε κατὰ τὸ ἀρχαῖον λόγιον, "Licet et ab hostibus doceri"
ἔλεγε πρὸ 40 ἐτῶν· "ἐὰν τὸ ὅλον Ὀθωμανικὸν κράτος καταπέσῃ
„ἡ Ἀνατολὴ θὰ λάβῃ βεβαίως ἄλλην μορφήν· ποία δὲ τύχη
„περιμένῃ τότε τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ζήτημα, ὅπερ
„δὲν δύναταί τις νὰ λύσῃ ἐκ τῶν προτέρων· θέλων νὰ προβλέ-
„ψῃ τῶν πραγμάτων, ὑπάρχουσι ἐκ τῶν? πιθανότητες κατὰ
„μείζω?, ὅτι θὰ τραπῇ σχεδὸν οὐδέν.... ὅταν ἐπέλθῃ ἡ ὥρα τῆς
„διασκεδάσεως?, ὅμηρος ἐξ αὐτῆς δὲν θὰ περισωθῇ τὸ ἀσθενὲς
„σκῆπτρον κράτος."

Ἐν περιπτώσει λοιπὸν εὐτυχοῦς τῇ ἡμετέρᾳ? ... καὶ ἐν ἐκ-
τάσει ἐπερχομένου γενικοῦ πολέμου, ποία ἤθελεν ἔσεσθαι πιθανωτάτη ἡ
τύχη τῆς Ἑλλάδος; — Πρὶν ἀποφανθῶμεν ἐπ' αὐτοῦ, ἂς ἴδωμεν πρῶ-
τον τίνα κρατεῖ ἡ γνώμη [illegible] σήμερον τὴν κληρονομίαν
τῆς Τουρκίας.

Ἂν ἔλαβε ἡ Ἑλλὰς μέρος [illegible] σχεδὸν παρὰ πάντων, καὶ διὰ
τὰ πραγματικὰ δίκαια, καὶ διὰ τὰ ἐν τῇ ἀναγεννήσει της ἀνδρα-
γαθήματα, καὶ διὰ τὴν νοημοσύνην, καὶ διὰ τὴν ἐκπολιτιστικὴν
ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀποστολήν, ὡς καθολικὸς καὶ ἀδιαφιλονείκητος τῆς Εὐ-
ρωπαϊκῆς Τουρκίας κληρονόμος, σήμερον δυστυχῶς δὲν θεωρεῖται
πλέον τοιαύτη, διότι ἐνεφανίσθησαν καὶ ἄλλοι μνηστῆρες, ἄλλα καὶ
τὰ ἄνευ τέλους, διαφιλονεικοῦντα ὅμως τὴν κληρονομίαν, ἐπερειδόμενα
ἐπὶ τῷ συμπαγεῖ ἀριθμῷ ἢ τῆς ἰσχύος των. Τοιοῦτοι δὲ εἶναι ἐκ
μὲν τῶν ἀνατολικῶν φυλῶν οἱ Βουλγαροσλάβοι, ἐκ δὲ τῶν Εὐρω-
παϊκῶν Δυνάμεων κυρίως αἱ γειτονεύουσαι μετὰ τῆς Τουρκίας
Ῥωσσία καὶ Αὐστρία. Αὕτη μάλιστα ἥτις ἐσχάτως ἤρξατο πολιτικὰ
ἀλλὰ καὶ ἐμπορικὰ συμφέροντα ἀπὸ τοῦ Ἴστρου μέχρι τοῦ Αἰγαίου
πελάγους, φαίνεται ν' ἀποζημιωθῇ ἐν τῇ Ἀνατολῇ διὰ τὰς ἐν τῇ
Ἰταλίᾳ ἀπωλείας της· τὴν Θεσσαλονίκην θεωρεῖ ἐν τῷ Αἰγαίῳ
ὡς ἄλλην Τεργέστην ἐν τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει. Ἡ χριστιανική?
μικρὰ Εὐρώπη ἀντιπαραβάλλοντα πρὸς τὰς ἀλλεπαλλήλους? τάσεις, καὶ

πια-

συσπωμένη ν' ἀνεγείρῃ μεγάλειχον ἀνυπέρβλητον, παραλύουσα
τὴν ὁριστικὴν τῶν πραγμάτων λύσιν.

Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ἡ δημιουργία μεγάλης Βουλγαρίας, καθί-
σταται μετὰ τινα σύντομον χρόνον νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τοῦτον
σκοπὸν, ὡς νὰ ἔχῃ μόνος ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ γεωγραφικὴ κύρω-
σις ἄνευ ἑτέρων προτερημάτων πρὸς σύστασιν κράτους ἰσχυροτέρου,
καὶ πρὸς ἔθνος καὶ μεταδοτικὸν πολιτισμοῦ. Ἕτεροι φρονοῦσι
ὅτι ἡ διαρρύθμισις κρατιδίων ἢ μικρῶν ἡγεμονιῶν, μὴ ἐξαι-
ρουμένης καὶ τῆς Ἑλλάδος, συνδεδεμένων ὁμοσπονδιακῶς, εἶ-
ναι καταλληλοτέρα πρὸς ἀποτροπὴν παντὸς κινδύνου. Ὅλοι
εἶναι προκατειλημμένοι ἐξ ἀλλοτρίων χωρῶν, μεθ' ὧν οὐδόλως δύ-
ναται ν' ἀντιπαραβληθῇ ἡ Ἀνατολὴ ὅτε κατὰ τὴν θέσιν, ὅτε
κατὰ τὴν μόρφωσιν, ὅτε κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὰ ἤθη. Τὰ δύο με-
γάλα γειτονικὰ κράτη ἀνταγωνίζονται καὶ ἐπιδιώκουσι
τὴν ἀποκλειστικὴν πρὸς αὐτὰ προσέλκυσιν καὶ συγκέντρωσιν
ὅλων τῶν ἀνατολικῶν φυλῶν, [illegible] κατὰ τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν
[illegible] ἀνάγκας καὶ [illegible] ὁμο[illegible]
Σπουδαιοτέρα φυλὴ εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ῥωμουνική· αὗται εὑρί-
σκονται ὡς μικρὰ διασπαρμέναι [illegible] μεταξὺ πελωρίων ἐχθρῶν.

Ἐν τούτῳ περὶ ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων ὡς ἀποκλειστικῶν
δικαιωμάτων ἐν τῇ προφητικῇ ἡμῶν [illegible], οὐδεὶς πλέον ἐκ
τῶν ἐγχωρίων [illegible] ἐνδιαφέρεται ἡ [illegible], μάλιστα ἀνεκφέ-
ρεται ἡ ἀδιαφορία. Ὡς καὶ αὐτὸς ὁ πατριωτισμὸς, ὅστις τοσοῦτον
ἄλλοτε ἐπέβαλλε, σήμερον ἀπώλεσε τὴν φωνὴν καὶ τὴν ἰσχύν του.
Οὐδαμόθεν ἢ σπανίως ἀκούονται φωναὶ [illegible], [illegible] καὶ ἐνθου-
σιασμοί· κρότοι μόνον καὶ θόρυβοι κενοὶ πρακτικῶν συνεργειῶν
[illegible] εἰς τὸ [illegible], καὶ ἡ διαταράττει τὰ νεῦρα
μας, ἢ ὡς ὄνειρα [illegible] μᾶς [illegible] ἐκ ληθαργικοῦ ὕπνου
καὶ ἡμεῖς οἱ [illegible] καὶ [illegible] ἁρπαζόμεθα ἀπὸ τοιαύτης
ψευδοπατριωτικῆς [illegible].

Ἂς ἐννοήσωμεν ὅμως καλῶς καὶ ἂς πεισθῶμεν, ὅτι ἡ Ἀ-
νατολὴ καὶ ἰδίως ἡ Ἑλλὰς εἶναι ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις κατὰ τοῦ κό-
σμου, ὅ,τι ἦτον ἄλλοτε περὶ τὸν μεσαιῶνα ἡ Ἰταλία, καὶ πρὸ πάν-
των ἡ γόνιμος καὶ ὡραία χώρα τῶν Μεδιολάνων. Ἡ Ἰταλία καὶ
κυρί-

κυρίως ἡ ὑπάλπειος αὕτη χώρα, ἦτον ἡ ἐνσαρκωμένη [illegible] καὶ τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως μεταξὺ Γερμανίας, Γαλλίας καὶ Ἱσπανίας. Ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἐξόχως ἡ Ἑλλὰς εἶναι καὶ σήμερον ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου καὶ ἡ κονίστρα διπλωματικῆς διαπάλης μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων. Συνεχεῖς καὶ αἱματηροὶ ἀγῶνες συνεκροτοῦντο ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐδάφους, ἔνθα συμμαχοῦσαι αἱ φιλοδοξίαι τῶν ἰσχυρῶν ἐνέπαιζον ἢ ἐμπορεύοντο καὶ ἐθυσίαζον τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ συμφέροντα τῶν Ἰταλικῶν πολιτειῶν. Διπλωματικὰ ὄργανα καὶ γραμματεῖς [illegible] διαδραματίζονται καὶ ἤδη ἔτι διαδραματίζονται ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς, ὅπου ἡ [illegible] καὶ τὸ ξίφος τῶν ἰσχυρῶν ὑπερμαχῇ δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Χριστιανικῶν φυλῶν, καὶ ἐπὶ τέλους διαρπάζει, ἢ διαιρεῖ ἢ ἀπατᾷ αὐτάς. Διάφοροι μὲν εἶναι αἱ [illegible] ὑποκριταί, πλὴν τὰ λαθραίως συγκροτούμενα καὶ ἀναφανδὸν διαπραττόμενα ἦσαν ὁμοίας φύσεως. Ἡ ἐσχάτως [illegible] Πρεσβευτοῦ τῆς Αὐστρίας Πρώσσης καὶ τοῦ Μετερνίχου [illegible] ἀλληλογραφία [illegible] καὶ [illegible] πολλάκις ἐνέργεια τῶν [illegible] πρεσβειῶν ἐπὶ τῶν [illegible] πραγμάτων. Αἱ ἀξιώσεις [illegible] ἐπιμένονται μόνον ἐς τὰ διπλωματικὰ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικά, ἀλλὰ φθάνουν μέχρι τῆς καθημερινῆς καὶ αὐτῶν τῶν [illegible] σχέσεων.

Ἡ μόνη ἴσως σωτηρία τῆς Ἰταλίας ὑπῆρχεν ἴσως ἡ [illegible] ἕνωσις αὐτῆς ὑπὸ τὸ μόνον [illegible] σκῆπτρον ἢ ὑπὸ [illegible] ὁμοσπονδιακὸν τῶν διαφόρων αὐτοδιοικήτων πολιτειῶν. Διότι μόνη ἡ συγκέντρωσις τῶν [illegible] δυνάμεων, ἐδύνατο ἰσχυρῶς ν' ἀποκρούσῃ πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐπίθεσιν ἢ ἐπιβουλήν. Πλὴν τοιοῦτος πολιτικὸς ὀργανισμός, ἦσαν ἀνέφικτοι κατὰ τὰς [illegible] [illegible]. Οὔτε αἱ διαιρέσεις καὶ τὰ φοβερὰ τῆς χώρας πάθη, οὔτε αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπιρροαὶ καὶ ἐνέργειαι [illegible] αὐτῆς, οὔτε [illegible] καὶ τὰ ἤθη τῆς ἐποχῆς [illegible] τοιαύτην πολιτικὴν [illegible], οὔτε τέλος [illegible] ἐθνικῆς [illegible] ἢ [illegible] ἐς ἑαυτὸν τὴν γενικὴν φήμην. Τὸ [illegible] [illegible] τῶν Ἰταλικῶν [illegible] [illegible] τῶν Ἰταλικῶν [illegible] [illegible] σταθερὰ πολιτικὴ τῶν [illegible] καὶ [illegible]

Γητο

ξεως τὸ ἴδιον μόνον καὶ τὸ τῆς χώρας αὐτῶν συμφέρον, εἴτε πολιτικὸν ἐκκλησιαστικόν, δυναστικὸν καὶ ἐπαρχιακόν.

Μόνη καὶ σήμερον σωτηρία τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸ ἀλλόθρησκον στοιχεῖον καὶ ἐκ κινδύνων ἐξωτερικῶν, ἤθελεν ἔσεσθαι προσπάθεια ἢ ἐν ἑνότητι πρᾶξις καλὴ ἐσωτερικὴ διοικήσεως, καὶ καθ' ὅσον ἔτι ὁ συνασπισμὸς καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν διαφόρων αὐτῆς φυλῶν ὑπὸ οἱανδήποτε μονάδα εἴτε ἔγχωρον μοναρχικήν, εἴτε ὁμοσπονδιακήν. Ἀλλὰ τοιαύτη κατάστασις εἶναι ἐντάχιστον ἐν τῷ παρόντι, ἀκατόρθωτος. Ἐπιθυμεῖται μὲν καὶ ἐπιθυμητὴ ὡς αὐτὴν ἢ καὶ νὰ τὴν ζητῇ, πλὴν δὲν εἶναι καὶ πραγματοποιήσιμος· εἴτε αἱ διάφοροι φυλαὶ πρὸς ἀλλήλας συνεννοῶνται, εἴτε ἡ μόρφωσις καὶ τὰ συμφέροντα ὑποβοηθῶσι τοιαύτην δημιουργίαν, εἴτε οἱ ἰσχυροὶ ἀνέχονται αὐτὴν ἐν τῇ ἀληθεῖ σημασίᾳ της, διότι καθ' ἑκάστην ἀνακυκλοῦνται πρὸς τὰ φιλάρπαγα σχέδιά των. Τί ὅμως [illegible] τὸ μέλλον εἶναι ἄδηλον.

Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν [illegible] δι' ἐπερχόμενα πῆγμα τῆς Εὐρώπης καὶ [illegible] [illegible] καὶ [illegible] προσκαλεῖ [illegible] καὶ νέα ἐν τῇ Ἀνατολῇ δημιουργήματα. Ἐπιτρέψομεν [illegible] δυνάμεις τῆς Εὐρώπης ἤθελον χύσῃ τὸ αἷμα των, ἢ [illegible] τοὺς θησαυρούς των ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἐν ἀνάγκῃ μᾶς ὑποστηρίζωσι, καὶ μᾶς ἐπεκτείνωσι συνενούμενοι μὲ τὰς ἐπιθυμητὰς χώρας ἔτι πλείονας; — Μωροὶ καὶ ἀνόητοι! Πόθεν ἐμάθομεν τοῦτο; — Θεῖα ἡ λόγος, εἴτε ἡ ἱστορία ἠμέληκεν ὑπὲρ ἡμῶν.

Ὁ μὲν λόγος μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι καὶ τὰ κράτη ὡς συμπλέγματα τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἀποκλείονται καὶ ὅλως ἀλλότρια ἐκ τῶν παθῶν τούτων. Ὡς δὲ οἱ ἄνθρωποι μεταξύ των πρὸς ἀλλήλους „homo homini lupus" οὕτω καὶ τὰ κράτη, διότι ἕκαστον θέλει τὰ πάντα ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ συμφέροντα, καὶ μεγαλεῖα, καὶ πλοῦτον, καὶ πρωτεῖα, καὶ ἰσχύν, καὶ δόξας, καὶ τιμάς. Ἕνεκα τῆς ἀπληστίας αὐτῆς, ὅταν κράτος ἀποφασίζῃ πολὺ νὰ κάμῃ ἴσως ἢ ἔμμεσον ἔθνους μικροῦ, πτωχοῦ καὶ ἀσθενοῦς, μάλιστα [illegible] αὐτοῦ ἁρπαζόμενον, ἔρχεται εἴτε βιαίως, εἴτε δολίως νὰ

τὸ

τὸ ἀπολέσῃ. Ὅ,τι μισῇ τὸ ἔθνος, ἔλεγε καὶ ὁ μέγας Ναπολέων, ἦναι ἐμπορικὸν ἔθνος. Εὐρωπαῖοι δὲ διαρκέσαντες ποτὲ ἐκ τῶν, καὶ ἀπο-βαλθῶμεν μὲ τὸ πνεῦμα ὅμως τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορι-κῶν ἐπιχειρήσεων, ἀνήκομεν οἱ Ἕλληνες μᾶς ὑπερησπίσθησαν!!
Τὰ χρηματικὰ κέρδη προσάγονται κυρίως ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν χρονίσεως καὶ ἀγαθῆς διοικήσεως, ὡς καὶ ἐκ τῶν περιουσι-ῶν καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων κολλήγων, ἅπαν γνωρίζομεν ὅτι ὑπολείπεται τὸ ὅλον.

Ἡ δὲ ἱστορία μᾶς ἐδίδαξεν ἤδη, ὅτι ὅπως μεγάλα ἔθνη συναλλήλως ἐφάνησαν καὶ ξενοφοβικά, τὰ ἔνδοξα αὐτῶν κέρδη μικρὰ χρησιμεύουν συνήθως καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς πλάστιγγος ἦτο ἐντεῦθεν, ἦτο ἐκεῖθεν, ὡς ἀποζημίωσις ἀπωλεσθέντων, ὡς ἱκανοποίησις ὑψώσεων τιμῶν ἢ ἀνάγκαι τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ὡς παρόμοιον τέλος φόρου τῆς μερί-μνης αὐτῶν ἐπετράπησαν [illegible] ἀσθενέστερον ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, ὡς [illegible] ἐπιτυχόντων ἐπὶ τῆς [illegible]. [illegible] μεταστρέφονται σχεδὸν [illegible], ἢ ἐπιστρέφονται μὲ μικρόν τι καὶ ἀσήμαντον [illegible], ἤτοι μὲ ἐλάχιστον σχῆμα ἐκ τῆς μεγάλης καὶ πλουσίας τραπέζης των· αἱ δὲ συμ-μαχίαι ἦσαν [illegible] μὲ [illegible], καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀνταλλάσσονται μὲ τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον.

Ἐρρῖκος ὁ Δ΄ Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας [illegible] λεγόμενον πρὸς Κάρολον τὸν Ἐμμανουὴλ Δοῦκα τῆς Σαβοΐας ὄντα καὶ ἐχθρὸν τοῦ Δουκὸς τῆς Γερμανίας Κοσμᾶ τοῦ β΄ [illegible] τῆς Γαλλίας, καὶ συναλλαγῆς μετ' αὐτοῦ, τὸν [illegible] βαλόντα ἐπὶ βλάβῃ καὶ αὐτοῦ τοῦ [illegible]. Θῦσος δὲ παραπονούμενος πρὸς τὸν Πρεσβευτὴν τοῦ Ἐρρίκου Βελλεγρά, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἑξῆς, ἀναξίαν [illegible] καὶ [illegible] ἀπάντησιν· "Σημεῖα [illegible] τοῦ μεγάλου Ἡγεμόνος ἡ ἀλλαγὴ [illegible] δὲ πάσχει τὸν τόπον τῆς εἰρήνης." Λόγοι τοιοῦτοι, [illegible] συνή-θως ἀνταλλάσσονται [illegible] τὰ ἔργα τῶν ἰσχυρῶν, [illegible]

ἐπὶ

ουχί χάριν της ευσπλαγχνίας, τουλάχιστον χάριν της ιδίας αυτών αξιοπρεπείας και της περιωπής των ισχυροτέρων, ν' αποσιωπώνται.

Ο δε Φρειδερίκος της Πρωσσίας, ο δια τας μεγάλας νίκας και την αύξησιν του κράτους του επικληθείς Μέγας, απαντήσας προς τον [illegible], έγραφε προς τους άλλους και ταύτα: «Τον ήθελεν πολιτικήν όφελος να επιφέρη, [illegible], [illegible] τέχνην του [illegible]. Δι' αυτής πρέπει να [illegible] πλέον από τον άλλον ή έξεσον τουλάχιστον. Και συμφέρει να συμμαχήση επί σκοπώ να περιέλθη εις σε όλον το όφελος, «μηδέ κάμης το παχυλόν σφάλμα να υποστηρίξης τον συμμαχήσαντα, αν δε συμφέρη και τον εγκαταλείψης. Ενταύθα δε πρέπει να αποκαταστήσης το αξίωμα, ότι απογυμνώνεις τον γείτονα, στερών αυτόν της δυνάμεως του να μας βλάψωσιν». Τοιαύτας έτρεφεν ιδέας περί ελευθερίας και [illegible].

Κατά τον περί διαδοχής [illegible] πόλεμον, ον διεξήγαγεν η Γαλλία και [illegible], και η Γερμανία [illegible] και Πεδεμόντιον [illegible] ήσαν, όπως προφυλάξη τα κράτη [illegible] του πολέμου, παρέδωκεν αυτά εις παρακαταθήκην [illegible] μέχρι της αποπερατώσεως προς Λουδοβίκον τον ΙΔ΄. [illegible] και τότε Μέγας [illegible] του πολέμου. Ούτος δε μετά το πέρας του αγώνος και την συνομολόγησιν της ειρήνης, τα παρεχώρησεν προς την Αυστρίαν, χωρίς ποτέ καν να ερωτήση τον νόμιμον αυτών κυριάρχην. Τόσον είχε θερμαινόμενος και σεβασμόν προς τα αλλότρια δίκαια!

Η πολιτεία της Γενούης είχεν άλλοτε αγοράση παρά του Αυτοκράτορος της Αυστρίας Καρόλου του ς΄ το Μαρκιονάτον του Φινάλε (Marchesato) αντί 1,200,000 ταλλήρων. Μετά τον θάνατον όμως του Καρόλου η κόρη και διάδοχος αυτού Μαρία Θηρεσία, αναγκασθείσα υπό δεινών πολέμων να κλείση συμμαχίαν μετά του Βασιλέως της Αγγλίας και του Πεδεμοντίου, παρεχώρησεν εις τον τελευταίον εν αγνοία της Γενούης, και ένεκα τούτου αποζημιώσεως το ρηθέν Μαρκιονάτον. Αποκτήσασα δε η πολιτεία την απόλαυσιν της ελευθερίας και τον σεβασμόν

σμὸν τῆς δικαιοσύνης, ἔλαβε τὰς ἑπομένας χλευαστικὰς ἀποκρίσεις·
Ἀπὸ μὲν τὴν Μαρίαν Θηρεσίαν, ὅτι ἀφ᾽ οὗ ὁ Βασιλεὺς τοῦ Πε-
δεμοντίου δὲν ἐπανασυστήθη μ᾽ ὅλα ἐν τούτοις ἐλευθέρως χωρῶν τῷ πα-
ραχώρησι, ἀλλ᾽ ὅπως καὶ τὰ ὑπόλοιπα, ἤμεινε μαζὶ νὰ τοῦ παρα-
δώσῃ.— Ἀπὸ δὲ τὸν Βασιλέα τῆς Ἀγγλίας, ὅτι ἐλυπήθη μὲν διὰ
τὸ γεγονός, ἀλλ᾽ αὐτὸ ἐδικαιολογήθη ἀφεύκτως ἐκ τῆς ἀνάγκης, ἣν
ἔχον τῆς συμμαχίας τοῦ Πεδεμοντίου. Ἰδοὺ ἀπαντήσεις ἀληθῶς
Βασιλικαί! Ἄς ἐνθυμῶνται τώρα ὅσοι θέλουν τὰ ἀσθενῆ κρά-
τη εἰς τὰ ἰσχυρά, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ πολέμων καὶ ἀνατροπῶν.

Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Καμποφορμίου, ἣν δικαίως ὁ
ἔξοχος τῆς Ἰταλίας ἱστορικὸς Βόττας, ἐχαρακτήρισε συνθήκην
ἁρπαγῆς καὶ ληστείας, καὶ ὁ Τελλεϋράνδος συνθήκην ἀξίαν
τοῦ Βοναπάρτου, οὐ μόνον διενεμήθησαν ἐν ἀγνοίᾳ των διε-
φόρων μικρὰ κράτη μεταξὺ Γαλλίας καὶ Αὐστρίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ
ἡ Ἑνετία, ἥτις διήγαγε [illegible] ἀνεξάρτητος, καὶ ὁ Πρέσβυς τού-
της εἰς Παρισίους ἦτο [illegible] ὑπὸ τοῦ Διευθυν-
τηρίου [illegible]
Διὰ δὲ τῆς μεταγενεστέρας συνθήκης τοῦ Πρεσβούργου, ἀποσπασθὲν τὸ
Γαλλικὸν μέρος τῆς Αὐστριακῆς [illegible], παρεχώρησεν αὐτὸ πρὸς
τὴν Ῥωσσίαν, ὅσον [illegible] καὶ ἐψηφίσθη αὐτήν. Ἡ δὲ Ῥωσ-
σία καίτοι σύμμαχος τῆς Αὐστρίας, ἀπεδέξατο τὸ δῶρον καὶ ἀπ-
εσπάσθη ἐξ αὐτῆς. Ἰδοὺ καὶ αἱ μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν μεγάλαι καὶ
συμμαχίαι· ἐξ αὐτῶν ἄς φυλάττωνται καὶ οἱ ἀσθενέστεροι.

Μετὰ δὲ τὴν μάχην τῆς Φριδλάνδης ἀναδειχθεὶς καὶ πά-
λιν νικητὴς ὁ Ναπολέων, συνεννοήθη μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς
Ῥωσσίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Α΄. καὶ διένειμαν πρὸς ἀλλήλους τὰ κράτη
καὶ τοὺς λαοὺς ὡς ἐμπορεύματα. Ἡ Ἑπτάνησος ἥτις ἦτο πρότερον
ἀναγνωρισθῇ διὰ συνθήκης τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας κράτος ἀνεξάρ-
τητον, παρεδόθη τότε ὑπὸ τῆς ἰδίας Ῥωσσίας εἰς τὴν Γαλλίαν ἥτις
τὴν προσήρτησε πρὸς ἑαυτήν. Ἐπῆλθε νέα μάχη μεταξὺ Αὐστρίας
καὶ Γαλλίας, ἐπῆλθε καὶ νέα ἀποσύνθεσις καὶ διανεμήσεις.
Τὰ μικρὰ κείμενα κράτη ἐσυμπτύσσοντο ἢ ἀντηλλάσσοντο ὡς ἐμπορεύ-
ματα ἀκαθόριστα. Περὶ τὰ τοῦ πρὸ ἑνὸς σχεδὸν αἰῶνος διαμε-
ρῶν

ρῶν τῆς Πολωνίας οὐδὲν λέγομεν, διότι ἡ χώρα καὶ διαρπαγὴ αὐτῆς περιφρουρή, καίτοι [illegible] ὡς ἐν ἐρήμῳ, προσβάλλῃ ἀκόμη τὰ ὄμματα.

Πλὴν καὶ πρόσφατα γεγονότα δὲν παρουσιάζουν ὑπὸ ἕτερον πρόσχημα τὴν αὐτὴν πολιτικὴν εἰκόνα, καὶ τὰς αὐτὰς τῶν ἰσχυρῶν διαθέσεις, οἵτινες ὡς τόσοι παράδοξοι ἢ διαδοχικὰ [illegible] κληρονομοῦνται ὑπ' αὐτῶν. Ὁ τελευταῖος Ῥωσσοτουρκικὸς πόλεμος εἰς τίνα κατέληξεν ἀποτελέσματα; — Εἰς τὴν ἀκρωτηρίασιν τῆς [illegible] Τουρκίας, πλὴν ὄχι καὶ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν διανομὴν ἢ διαρπαγὴν τῶν πλείστων ἀκρωτηριασθέντων αὐτῆς μελῶν.

Ὑπὸ τὴν ἐπικράτησιν τοιούτων πολιτικῶν δοξασιῶν καὶ διαθέσεων τῶν ἰσχυρῶν, [illegible] καὶ τὴν ἡμετέραν κληρονομίαν, τίνας δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς χρηστὰς ἐλπίδας περὶ τῆς βελτιωτέρας τύχης καὶ τὸ μέλλον μας, ἐν περιπτώσει γενικοῦ πολέμου, προκληθέντος παρ' ἡμῶν καὶ [illegible]; Τί ἠθέλομεν [illegible], ἐνῷ ὡς προηγούμενα [illegible] [illegible] ἐν πλείστῃ [illegible] καταλήψεως τῆς Τουρκίας [illegible] μέχρι τῆς νέας [illegible] ἐποχῆς, [illegible] διάδοσιν, ἠδυνάμεθα νὰ προσκομίσωμεν ἐξ αὐτῶν, ἠθέλαμεν [illegible] ἐπὶ τῆς ἀξίας [illegible] τῶν πραγμάτων, ἂν ὄχι μεγαλυτέρας ἢ ὀλιγωτέρας, ἐλάχιστον [illegible], ἔχω καὶ ὡς ἤδη διατηροῦμεν; — Ὅλαι αἱ [illegible] ἦσαν καθ' ἡμῶν, καὶ μόνας αἱ [illegible] [illegible] μῶν. Τίς ἤθελε συνηγορήσῃ καὶ ὑποστηρίξῃ [illegible], [illegible] καὶ [illegible] τὰ ἡμέτερα δίκαια ἐν τῇ [illegible]; — Θὰ ἦσαν καὶ [illegible] εἰς τῆς μακρᾶς καὶ [illegible] [illegible], καὶ ὄχι εἰς [illegible] προσδοκίας [illegible], καὶ [illegible] καὶ [illegible]!

Καὶ ἐν τούτοις [illegible], [illegible], [illegible] ἢ [illegible] τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς, ἀπὸ [illegible] νὰ προβῶμεν εἰς παράλογον ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον [illegible] νὰ [illegible] πραγματικῶν τῶν ἰδίων ἡμῶν πολιτικῶν [illegible] διὰ [illegible] ὅτι [illegible] ὁ Ῥωσσο-

τουρ-

Κριμαϊκὸς πόλεμος, ἀλλ' ἀφήσαντες νὰ παρέλθῃ ἡ περίστασις αὕτη, ἠγέρθησαν καὶ συνεταράσσοντο ὕστερον μετὰ τὸ πέρας αὐτοῦ καὶ τὴν συνομολόγησιν τῆς Παρισινῆς συνθήκης, ὅτε ἐπανῆλθεν ἡ εἰρήνη ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Πλὴν ἴσως λέγουσιν ὅτι ἦσαν τότε ἀπαράσκευοι. Διατί λοιπὸν ἐκινοῦντο; Ἀλλὰ πῶς; Δὲν παρεσκευάζοντο πρὸ δεκαπενταετίας, καὶ ὑπέβαλλον τὴν Ἐπικράτειαν εἰς δυσφόρητα βάρη καὶ ἀσυγκρίτους θυσίας; Δὲν ὠργάνιζον ἐθνοφυλακὰς καὶ ἑταιρείας; Δὲν ἠγόραζον ὅπλα πρὸς σύστασιν στόλου; Δὲν ἐφρόντιζον περὶ πολεμοφοδίων; πάντα ταῦτα πρὸς τί ἐγίνοντο; Ποῖα ἤμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν ἐν καιρῷ πολέμου ἢ ἐν καιρῷ εἰρήνης; Ἐξεκινοῦντο πρὸς ἁπλῆν ἐπίδειξιν καὶ ἀνησυχίαν, ἢ πρὸς τὸν κατάλληλον χρόνον ἀνέμενον; — Ἡμεῖς τῇ ἀληθείᾳ ἀποροῦμεν μὲ αὐτοὺς τοὺς εἰς ἐπίδειξιν καὶ φιλαυτίας μεγαλεπιβόλους ἄνδρας!

Ἀλλ' ἔχω. Τίνας [illegible] μετὰ τὰς ἀνακρίσεις αὐτῶν προσωπικάς, τὰς παρὰ [illegible] Σπυρομίλιος(?) καὶ τὰ ἀκόλουθα [illegible] Δ[illegible] Πλὴν ἀδιαμεσολαβ[illegible] [illegible] ἠθέλομεν πολὺ τὸ ἀκέραιον [illegible] ὑφίσταται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν καταβληθέντων [illegible] ἢ ἀπαιτηθέντων [illegible]. Οὐδὲ τὴν ὁμόνοιαν ἐπεσκεύασαν [illegible] τεκμήρια ἐπέτυχον, ἀλλὰ ἐταράχθησαν αὐτῆς, καὶ ὄχι διὰ τῆς ξένης, τὸ ὁποῖον ἤθελε τοὐλάχιστον ἐξηγήσει τὴν στρατιωτικὴν ὑπόληψιν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ βεβαρυμμένοι ὑπὸ πλήθους ὑποχρεώσεων.

Μετὰ τὴν παραχώρησιν τῆς ὁμάδος ταύτης ἔληξε μὲν ἡ πρώτη Σπυρομίλιος(?), ἀλλ' ὄχι καὶ ἡ παράφορος πολιτικὴ τῶν προπαρασκευῶν. Ἡ κυβέρνησις ἐξηκολούθει νὰ διακυμαίνηται μεταξὺ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ νὰ διασκεδάζῃ ὅλας τὰς ἐγχωρίας συνεπείας τοιαύτης ἀκαταστάτου καταστάσεως. Ἂν εἰς τῶν χρηματικῶν ποσῶν ἄλλα κατεσπατάλησαν οἱ πρότεροι πολιτικοί, προτιμότερον τὸ ἥμισυ εἰς τὸν στρατόν, ἤθελον κατὰ ὑπερτέλος μᾶς ἀποδώσῃ ἀρκετὰς ὠφελείας χωρὶς ἀπὸ τὴν ἐπιδεικτικότητα, ἄνευ ἐξόδων ὑποχρεώσεων ἢ ἐπιφυλάξεων, καὶ ἐπιμελοῦντες τὸ πολεμικὸν ἡμῶν φρόνημα. — Ἂς ἐπιχειρήσωμεν ἤδη καὶ τὴν ἐξέτασιν τῆς Σπυρομιλίας, καὶ κατόπιν τῆς πρὸς ὑποθέτως συμπεριφορᾶς τῆς Εὐρώπης.

Μέρος

Μέρος Δεύτερον.

Α΄.

Πῶς προσεκλήθη ἡ δευτέρα ἐπιστράτευσις, ὑπὸ τίνων ἀφορμῶν ἐπηρεάσθη(?), καὶ τίνας ἐσχημάτισε καὶ ἐπήνεγκε τὰ ἐπακόλουθα ἐπω-[illegible] συμφορᾶς, εἴπομεν τὰ ἀνάλογα εἰς ἑτέραν προδημοσιευθεῖσαν διατριβὴν ὑπὸ τὸν τίτλον, "Δευτέρα Ἐπιστρατεία ἢ παράρτημα": ἤδη δὲ προσθέσωμεν ὀλίγα τινὰ ὡς πρὸς τὴν θέσιν ἀμφοτέρων τῶν προκαλλιεργημένων(?) καὶ πάλιν νὰ μονομαχήσωσι κρατῶν, θέλομεν νὰ [illegible] ἀκριβέστερον καὶ ὡς πρὸς τὸν σκοπόν, τὴν παράτασιν καὶ τὴν διάλυσιν αὐτῆς.

Πενταετὲς ὑπῆρξε τὸ διάστημα ἀπὸ τῆς 1ης μέχρι τῆς 2ας ἐ- ἂν ἡ θέσις τῆς τε Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ὡς πρὸς πιστρατείας, ἐσομένης τὰς στρατιωτικὰς αὐτῶν δυνάμεις, ὑπέστη κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον αὐτὴν περίοδον μεταβολήν τινα, [illegible] δὲν θὰ ἦναι πολὺ ση- [illegible] καθ' ἃ ἔχομεν γνώσ- ταία. Μόνη ἡ θαλασσία [illegible] πλοίων, ἀλλ' ἐσχημάτισεν [illegible] ἄχρηστος καὶ ἴση μὲ τὸ [illegible] καὶ κατωτέρα ὡς πρὸς ἡ τῆς ξηρᾶς ὅμως ἐγένετο [illegible] ἐπιστράτευσιν (α). τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τῷ μεταξὺ [illegible] Ἀλλ'

(α) Διατριβή τις δημοσιευθεῖσα περὶ τοῦ Φεβρουαρίου τῷ 1885ῳ τῇ Ἐπιθεωρήσει τῷ Λονδίνῳ, διαλαμβάνει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ περὶ τῶν ἀμφοτέρων δυνάμεων καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἡμῶν θέσεως τὰ ἑξῆς.

"Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐπὶ τῷ χάρτῃ σύνολον ἐξ 100 χιλιάδων, ἀλλ' ἀληθῶς ὑπηρέτουσαν πλέον τῶν 38,000.

"Ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 2 μικρῶν θωρηκτῶν, ὧν ἑκάστη φέρει δύο τηλεβόλα, – ἐκ 2 κανονιοφόρων μὲ ἓν τηλεβόλον ἑκάστη ἐ-πάκτη(?) καὶ δύο μυδροβόλα, – ἐκ 2 δρομώνων, – 6 μικρῶν κανονιοφόρων, – 1 ὁπλιταγωγοῦ, – 4 ταχυπλόων τῶν 450 τόννων, – 2 βρικίων(?), – 2 πλωτῶν σχολείων, – 11 ἀτμακατίων(?), – 1 θαλαμηγοῦ καὶ 45 τορπιλλοβόλων. Ὁ στόλος οὗτος ἐπὶ τοῦ χάρτου σχηματίζει ἀξιόλογον ἀμυντικὴν δύναμιν, πλὴν τὰ πλεῖστα τῶν σκαφῶν αὐτοῦ στεροῦνται ἀπὸ ἐξαρτισμοῦ(?), καὶ εἶναι ἀπηρχαιωμένου συστήματος.

"Ἐπὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀλλ᾽ ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν ἀρμοδιώτερα τὰ πράγματα εὑρίσκοντο εἰς πο-
λὺ χειροτέραν στάσιν, ὅταν ἐντελῶς ἐξηντλημένα, εὐθὺς ἦσαν ταῦτα καὶ
οἱ ἐξ ἐπαρχίας τῶν μαχῶν ἐπέστρεφον καὶ κακῶς διετίθεντο, καὶ
χεῖρον ἐνεδύοντο καὶ χείριστα ἐστρατοπέδευον, ἐπεραίνοντο μᾶλλον
ὡς δοῦλοι ἢ ὡς ἐλεύθεροι πολῖται καὶ τῆς πατρίδος πρόμαχοι.

Ἐξωτερικῶς δὲ ἡ Ἑλλὰς ὑπεβιβάσθη οὐσιωδῶς. Ἂν ἐν τῇ πρώ-
τῃ ἐπιστρατείᾳ ἀνέχετο ἢ καὶ ἐνεθαρρύνετο, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀ-
πεχθάνετο ἢ ἐκακοποιεῖτο. Οὐδεὶς λοιπὸν λόγος ἐνέσχηκεν αὐτὴν
νὰ προβῇ εἰς ἑτέραν πολεμικὴν ἐπιχείρησιν. Καὶ ἐν τούτοις οἱ
ἀρμόδιοι πολιτευταὶ ἐν τῷ πάθει αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ
τῆς διατριβῆς τῶν περιστάσεων, ἀνεστάτωνον καὶ πάλιν τὴν κοι-
νωνίαν καὶ ὑπέβαλλον αὐτὴν εἰς νέας θυσίας, αἱ τὰ ἔργα αὐτῶν
ἔληξαν εἰς σοβαρωτέρας κακοτυχίας καὶ ἀγρίας ἀπογνώσεις.

Ἀλλὰ τίνα σκοπὸν προὔθεντο διὰ τῆς δευτέρας ἐπιστρα-
τείας; — Ἀφ᾽ οὗ ὁ ἐκ μεθόδου [illegible] διπλωματικῆς καὶ πολι-
τικῆς ἐπιτεύχθη, φαίνεται [illegible] νὰ καταλάβωσι διὰ
[illegible]
[illegible] Βουλγαρικῆς [illegible] τῆς συγ-
κρούσεως αὐτῆς ἀντιρροπήσῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς πρὸς τὴν Βουλγαρίαν
μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς [illegible]πόλεως. Ἔξω. Ἂς ὑποθέσω-
μεν ἐπὶ τῷ παρόντι πᾶσαν ἀληθινὴν ὑποκρίνειν. Ἀλλὰ διατί
νὰ

„Ἐπὶ τῷ χάρτῃ ἐκείνης δημιουργίας μόνον ὁ προϋπολογισμὸς εἰσ-
ηγεῖται· ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου χρέους δραχ.
30,800,000, — διὰ τὴν διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν δρ. 2,800,000,
— ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ δρ. 21,000,000, — ὑπὲρ τοῦ ναυτ. δρ. 4,200,000,
— ὑπὲρ τῆς παιδείας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δρ. 4,200,000,
— ὑπὲρ τῶν δημοσίων ἔργων καὶ τῆς δημοτικῆς ἐπικοινωνίας
δρ. 1200,000. Τὸ δημόσιον χρέος τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται εἰς 600, πε-
ρίπου ἑκατομμύρια, εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει ἔτι νὰ προστεθῇ καὶ τὸ μερίδιον
ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ χρέους, καὶ ἡ ἀποζημίωσις διὰ τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ βακούφια
καὶ δημόσια κτήματα, ἀνερχόμενα ὅλα εἰς ἔγγιστα εἰς δρ. 120,000,000.

„Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν 170 ἑκατομμυρίων, 55 μόνον διετέθησαν
ἐν δημοσίᾳ ἐγγραφῇ, καίτοι αἱ μετοχαὶ τῶν 500 δρ. ἐπωλοῦντο ἀντὶ δρ.
342. (ἐπωλήθησαν ὅμως καὶ διὰ τὸ ἥμισυ).“

νὰ προβῶσιν εἰς τοιοῦτον μέτρον τόσον ἀπαιτούμενον, ἂν ὄχι καὶ ἀνθεκτικὸν [illegible]; Διατί μόλις ἔμαθον τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα νὰ μὴ προσκαλέσωσι τὴν Βουλὴν ἵνα συσκεφθῶσι μετ' αὐτῆς; — Ἡ Βουλὴ ἄλλως εἶχε πρὸς τοῦτο ἐκλεχθῇ ὑπὸ τῶν ἐκλογέων [illegible] ἐλληνικοῦ καὶ κυρίως οἰκονομικοῦ, ἀντιπολιτευτικοῦ καὶ τὸ κύριον πρόγραμμα τῶν ἐν τῷ [illegible] ἐξελθόντων καὶ ἀναδειχθέντων τῶν [illegible], ἐδικαιοῦτο χάριν τῆς ἀρχῆς ἀπαιτούσης, νὰ προσυμβουλευθῇ καὶ πραγματευθῇ ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει περὶ τοῦ πρακτέου, διότι αὐτὴ καὶ κατὰ τὸ 60 ἄρθρον τοῦ συντάγματος ψηφίζει μόνη „καθ' ἔτος τὸν προϋπολογισμὸν τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυ„νάμεως, τὸν στρατολογικὸν καὶ τὸν ναυτολογικόν."

Ἡ συνταγματικὴ αὕτη διάταξις εἶναι λίαν σαφὴς καὶ λογικωτάτη, διότι τοιαῦτα μέτρα ἀπαιτοῦσι πάντοτε ἄλλας ἀδρὰς καὶ ἐκτάκτους δαπάνας, τὰς ὁποίας μόνη ἡ Βουλὴ ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ψηφίσῃ. Ὁ ἐχθρὸς [illegible] θύρας, ὅπως τὸ [illegible] παράσχῃ ἀφορμὴν [illegible] τῆς προσωρινῆς [illegible] ἐπιστράτευσιν. Ἐὰν δὲ [illegible] ἡ Βουλὴ ἐν [illegible] [illegible] μέτρον τῆς [illegible] τὴν ἐσχάτην τῆς· ἴσως ἠναγκάσθη νὰ [illegible] τότε μετ' αὐτῆς, καὶ νὰ συμμερισθῇ ἅμα καὶ τὴν εὐθύνην, διότι καὶ τὴν ἐπιστράτευσιν θέλουσαν καλῶς προηγήθησαν ηὐχήθη, καὶ τὴν ἐπιστρατείαν ἀπεδέξατο, καὶ τὰς ὑπὲρ ταύτης δαπάνας ἐψηφίσατο, καὶ νέα βάρη ἐπέβαλεν, ἤθελ' ὑποστῇ ἐκ τῶν ὑστέρων τὸ ληφθὲν μέτρον ὡς τετελεσμένον γεγονός.

Ἀμφότεραι λοιπὸν Βουλὴ καὶ κυβέρνησις, συμπολιτευόμενοι καὶ ἀντιπολιτευόμενοι, συνεδρίων πλέον συνεκινοῦντο καὶ συναλλήλως ὑπο[illegible], οἱ φιλοδοξίας [illegible] ἐξῆψαν, ἐδῶ ἀνέθρεψαν κα[illegible] [illegible], ὑποδαυλίζον οἱ μέν, ἐρεθιζόμενοι οἱ δέ, ὑποκινούμενοι [illegible] [illegible], [illegible] ἤθελαν [illegible] τὴν [illegible] καὶ τῆς ἐνεργείας, διότι οἱ μὲν ἤθελον ν' ἀναβῶσιν, οἱ δὲ νὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, ἔστω καὶ μὲ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἰδοὺ πῶς κατὰ τὴν 25 Ὀκτωβρίου 1885, ἐτηλεγράφει εἰς τὸν Σαλισβουρῆν ὁ ἐν Ἀθήναις Πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας Ρόμβολδ.

Τὸ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

„Τὸ περιφλεγμένον ὄρος τοῦ Βαρζιμοῦ λέγει, ἐγένοντο τεταγμέναι γε=
„νικαὶ διαταγαί, ὅτι ὁ Πρωθυπουργὸς ἔκρινεν ἀναγκαίαν
„χθὲς διάβασιν πρὸς τὴν Βουλήν, ὑπαγορεύοντα πολεμικὴν ἐνέρ=
„γειαν. Αἱ ἀντιπολιτεύσεις ἀνεκοινώθησαν αὐτῷ."

Ἀλλ᾽ ὅμως πάντες γινώσκομεν, ἐλάχιστοι κατὰ τὸ γινό=
μενον, καὶ τινες μάλιστα ἠκούσθη ἐν τῇ Βουλῇ μὲ ὀργισμένης φωνῆς,
ἂν καὶ ὑποκρίνωνται τὰ ἐναντία ἔπραξαν, καὶ εἰς τὸ ἐχθρικὸν
τότε διακηρυγμένης ξένης ἀντεπιθέσεις καὶ ἐνθουσιωδῶς ἐκωμῳδο=
γράφη, διότι δὲν ἐπετάχυνον τὰς ἐνεργείας των; — „Τὸ γοργὸν
„καὶ χάριν ἔχει", λέγει ἡ δημώδης παροιμία, ὡς ἑτέρα πάλιν συμπληροῖ·
„Σπεῦδε βραδέως καὶ ἐπιτέλει ταχέως". Διατί παρέτεινον τὴν ἐ=
πιστρατείαν ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας, καὶ κατεδίκαζον εἰς ἄεργον ἀργίαν
τόσους ἐργατικοὺς βραχίονας;

„Σπάνια σχολὴ ἐδῶ λέγει καλόν."

Διατί ἐστέλλοντο διὰ νέων ταγμάτων ἀμέσως τεταραγμένοι κα=
κὸν τῆς ἐπιτηρουμένης χρεωκοπίας; Διατί ἐπεκράτει νὰ περι=
φέρωνται ὡς ἀγέλαι ἐπὶ μακρὸν εἰς ἄλλην μάνδραν, καὶ νὰ ἀπ
[illegible]
δυνάμεις. Τοιαύτας ἐννοοῦμεν καὶ ἐκτελεῖς μεγάλας θυσίας ὅ=
ταν ἐν τῷ ἐξόδῳ τῶν ἀναγκαίων ἀπεστέλλοντο εἰς τὰ πεδία; (α)
Ἦσαν ἢ δὲν ἦσαν καὶ τότε προπαρεσκευασμένοι; Καὶ ἂν δὲν
ἦσαν διατί ἐλεηλάτουν τὰ πλήθη καὶ προσεκάλουν τὴν ἐφε=
δρείαν; — Αἱ ἐφεδρεῖαι ἐπιστρατεύονται ἢ πρὸς ἀναπλήρωσιν ἀπω=
λειῶν ἐν μακρῷ πολέμῳ, ἢ πρὸς ἄμεσον ἐπιστρατείαν ἐντὸς ὀλίγων
ἢ τὸ πολὺ ἐντὸς δύο μηνῶν, ἄλλως καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἂν τυ=
χὸν ὑπάρχῃ σβέννυται, καὶ ἡ ὁρμὴ τῆς ἐπιθέσεως χαλαροῦται,
καὶ ἡ πρόσκλησις ἕτερον χαρακτῆρα λαμβάνει, ὅτι πλέον
φατριασμοῦ, ψηφοθηρίας καὶ ἀσυνεσίας, ἂν ὄχι καὶ ἄλλης ἐπιμελείας.

Ἀλλ᾽ ἦσαν ἐπιτακτικῶς ἕτοιμοι, καὶ εἶχον περιπαθῆ=
σει εἰς μόνας τὰς ἰδίας αὐτῶν δυνάμεις χωρὶς ν᾽ ἀποβλέ=
πουν εἰς ἀλλότρια ἐλέη; Διατί τότε δὲν διέβαινον τὴν Ροδό=
πην καὶ δὲν εἰσέβαλλον εἰς τὴν πεδινὴν χώραν; Μή=
πως ἠμελέτων νὰ διαφυλάξωσι μόνον διὰ τῆς παραλίας
τὴν Θρᾴκην καὶ τὴν Εὐρώπην, ὅπως δι᾽ αὐτῶν τὸ μονομερέ=
στερον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νὰ ἐπιτύχωσιν ἄνευ πολέμου, ὡς καὶ πρότερον, τὴν [illegible] τῆς ἐπαγγελίας; — Παιδαριώδης τὸ ἐρώτημα! Καιρὸς [illegible] καὶ χρόνου ἐξεθέρμησαν τὰς πεποιθήσεις, τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ σήμερον [illegible] τῶν ἰσχυρῶν καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτῶν ὡς πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν. [illegible] ὅτι ἢ συμπαθοῦσιν ἢ ἀντιπαθοῦσιν, διευθύνονται κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἰδίων συμφερόντων.

Εἶχον μάλιστα καὶ δεδομένα [illegible], ὅπως ἦσαν [illegible], διότι ἐνόμισαν μετὰ τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα, ἡ Εὐρώπη [illegible] ὁμοφώνως καὶ ἐπιμόνως συνεβούλευε, [illegible] ἐν τῷ φανερῷ, τὴν ἀποχὴν ἀπὸ παντὸς πολεμικοῦ κινήματος, καὶ ἡ Τουρκία συγκεντροῦσα πολυαρίθμους δυνάμεις πρὸς τὰ μεθόρια ἐδήλωσεν ὅτι οὐ μόνον δὲν ἐφοβεῖτο, ἀλλ' εἶχε μάλιστα ἀπόφασιν [illegible] ἐρρωμένως, διότι εἶχε καὶ μυστικὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι ἐάν ποτε ἤθελεν [illegible] καθ' αὐτῆς ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος.

Μήπως ἐνόμιζον [illegible] μὲ τὸν [illegible] καὶ νὰ μεταβληθῶσιν [illegible] τῶν [illegible]; — [illegible] ὅλον αὐτὸ [illegible]! Τὰ ἐπὶ τῆς [illegible] δὲν ἀπειλεῖται μόνη ἡ Τουρκία [illegible] αὐτὰ τὰ μεγάλα κράτη [illegible]. [illegible] αὐτῆς διαθέσεις, [illegible] τὸν αὐτὸν [illegible] ἢ τὴν [illegible] ἢ τῶν [illegible]· μόνον ἡ ἔγκαιρος καὶ [illegible] αὐτῶν πολιτικὴ δύναται νὰ τὰ σώσῃ ἐκ τῶν [illegible] αὐτῶν κινδύνων.

Πρὸς τί λοιπὸν ἡ ἐπιμονὴ τῶν ἡμετέρων πολιτευτῶν, [illegible] ἐκ τοῦ δικαίου, τὸ ὁποῖον ἦτο βεβαίως ὑπὲρ ἡμῶν; — Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι οἱ ἰσχυροί, ὡς καὶ προηγουμένως εἴπαμεν, εἶναι μᾶλλον λάτραι τοῦ συμφέροντος ἢ τοῦ δικαίου, δὲν [illegible] ἤδη καὶ περὶ τούτου, ἐφρόντιζε περὶ τῆς καταλληλότητος τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων. Ἡ ἀφορμὴ μὲν ὑπῆρχε, [illegible] δὲν ἦτο [illegible] καὶ [illegible], δὲν ἔπρεπε [illegible] καὶ [illegible] νὰ προκαταληφθῇ ἡ λύσις, διότι ὁμοφώνως [illegible] ἡ Εὐρώπη, [illegible] τὸ [illegible] ἀντέταξεν εἰς τὸ [illegible] δικαίωμα veto, τὸ [illegible] non

possu-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

possumus, καὶ τοῦτο ἦτο βεβαίως ἰσχυρότερον, ἢ κατὰ τὰς πρα-
κτικὰς καὶ δικαιότερον, διότι ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν ἀκαταμετρήτων
λογχῶν καὶ μυριαρίθμων ξίφων. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ἠ-
ρέσκετο νὰ συζητῇ μετὰ τῶν συγχρόνων του φιλοσόφων, πλὴν ἤ-
θελε νὰ ἔχῃ καὶ πάντοτε δίκαιον. Συζητῶν δὲ μεθ' αὐτοῦ ἡμέ-
ραν τινὰ ὁ φιλόσοφος Φαβωρῖνος, ὑπεχώρησε καίτοι ἦτο ἀπὸ
τὸ μέρος τοῦ δικαίου· καταχρινόμενος δὲ ὑπὸ τῶν συναδέλ-
φων του, ἔφη, "καὶ ἠθέλατε νὰ μὴ ἔχῃ δίκαιον ὁ αὐτοκράτωρ,
ὅστις περιστοιχίζεται ὑπὸ 160 χιλιάδων στρατιωτῶν;"

Τὰ τοιαῦτα ὤφειλον νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν καὶ καλῶς
ν' ἀναμετρῶσιν οἱ ἡμέτεροι πολιτευταί, ὅπως μὴ παραδώσωσι τὸ
παιδίον, καὶ καταστρέψωσιν εἰς ὃ δυστυχῶς κατέστησαν σήμερον. Ἡ
ἄλογος συμπεριφορὰ ἐπὶ τοῦ ἀκαίρου αὐτῶν κινήματος, καὶ τὰς προσ-
δοκίας των ἐματαίωσε, διότι τελείως ἔβλαψαν, καὶ θλιβερωτάτην ἐπή-
νεγκε λύπην, καὶ δὲν ἐνήργησαν [illegible] πατρίδα. Ἀνομολογοῦμεν
ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν [illegible] καὶ ἀνώμαλα, πλὴν ἔπρε-
πε [illegible]
τέρας συνέσεως, ψυχραιμίας καὶ [illegible], συνάμα δὲ καὶ
μετὰ ἐμπειρικῆς συνεννοήσεως καὶ προνοίας, διότι ὤφειλον πάν-
τοτε νὰ γνωρίζωσιν, ὅτι ἐκ τῆς πρώτης ἀποτυχίας, ἤθελον ἀπολεσθῆ
τὰ πάντα, καὶ αἱ ἐλπίδες τῶν ἄλλων ἀδελφῶν.

Δύο περιστάσεις προσεφέρθησαν εἰς αὐτούς, ὅπως ἐξέλθωσιν ἐκ
τῆς λελανθασμένης πορείας, εἰς ἣν ἀφρόνως ἢ ἐσφαλμένως παρα-
σύρθησαν, καὶ διασώζοντες τὴν τιμὴν τὸ ἐλάχιστον τῆς ἐξωτερικῆς
[illegible], ἀπαλλάξωσι καὶ τὴν πατρίδα ἀπὸ ὀλεθριωτέρων [illegible]
[illegible] καὶ γενναίαν μέν, πλὴν ἄκαιρον αἱματοχυσίαν. Ἡ πρώτη
ὅταν ἀπεπερατώθη ὁπωσδήποτε τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα, διότι
ἐκλείψαντος τοῦ λόγου, ὅστις παρώθησεν, ὡς ἐλέγετο, εἰς τὸ ἐξαπλ-
[illegible], ἐδύνατο καὶ τέλος εὐλόγως νὰ ἐκλείψῃ. Ἡ δευτέρα ὅ-
ταν παρέπλεεν ἐπιδεικτικῶς ὁ Εὐρωπαϊκὸς στόλος εἰς τὰ Ἑλλη-
νικὰ πελάγη.

Ἐὰν δὲν ἐγκατελείπομεν εἰς ἡμᾶς συμβουλὰς ἢ παραινέσεις καὶ
[illegible] συνεχεῖς [illegible], ὤφειλον τὸ ἐλάχιστον ν' ἀποβλέψωσιν
εἰς τὰς συνησπισμένας [illegible] τῆς Εὐρώπης δυνάμεις, αἵτινες
ἐδι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀδημιούργητον τὴν ἀνάγκην, τῆς ὁποίας ἀδύνατον εἶναι τὸ σθένος, καὶ νὰ συμφωνῶσιν ὅτι ἐδύνατο τέλος νὰ προβῇ καὶ εἰς τὸ μέτρον εἰς ὃ ἀκολούθως προέβησαν, διότι οἱ ἰσχυροὶ κακῶς συνεσταλμένοι, καὶ τὰς λογικὰς ἐννοίας τῶν πραγμάτων διαστρέφοντες, προτιμῶσι πολλάκις νὰ πράττωσι παρρησίᾳ τὴν ἀδικίαν μᾶλλον ἢ τὴν δικαιοσύνην. Νομίζουσιν ὅτι ἡ πρώτη διαιωνίζει τὸ γόητρον τῆς δυνάμεώς των, ἐνῷ ἡ δευτέρα παρεξηγημένη ὡς ἀδυναμία, ἐλαττόνει αὐτό. Ἑπομένως ὤφειλον νὰ προλάβωσιν ἐγκαίρως καὶ ματαιώσωσι τὸν ἐπικείμενον αὐτὸν κίνδυνον. Ἐδύναντο δὲ ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις νὰ προλάβωσι, ἂν τὸ ἐνέκρινον, ἐπίσημον διαμαρτυρόμενοι ἢ καὶ ἁπλῆν δήλωσιν, εἰς ἣν ἐπιφυλάττοντες πρὸς κατωτέρους χρόνους τὴν διεκδίκησιν τῶν ἐθνικῶν δικαίων, νὰ ἐγγράφωσι μὲν κατὰ σαφῶς, πλὴν εὐπρεπῶς καὶ κατηγορικῶς ὅτι [illegible] τῆς λογικῆς [illegible] τῶν ὁποίων προέβαινον εἰς τὸν ἀφοπλισμὸν ἢ τὴν [illegible] ἐπιστράτευσιν.

Ἀλλὰ τὸ ἥκιστον ἤθελεν [illegible] ἐπιτυχίαν εἶναι καὶ [illegible] βεβαιώσῃ ὁ [illegible] τῶν [illegible]. Τὸ νὰ συνάπτωνται [illegible] ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ νὰ πράττῃ τοῦτο [illegible] καὶ κατά τινας προτοουσίας, εἶναι ἀρχὴ καταγορευομένη ὑπὸ τῆς ἠθικῆς καὶ ὑψηλοτέρας ἐθνικῆς διαπαιδαγωγίας, δι' ἧς ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια μεταρρυθμίζεται μέχρι τοῦ ἐκπολιτισμοῦ. Πᾶν ὅτι διαπράττεται καθ' ὑπέρτατον ἐπιβολῆς ἢ πιέσεως, εἶναι [illegible], [illegible], διότι ἀφαιρεῖ τὸν [illegible] καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἥτις [illegible] τὴν προσωπικότητα. Δύναται μὲν ὑπὸ τῶν [illegible] νὰ ἀναγκασθῇ κατὰ γράμμα, ὅτι ἐνεργεῖ καθ' ἑαυτὸν θέλησιν, πλὴν ἀδύνατον [illegible] τοὺς ἀκούοντας αὐτόν, ἢ τοὐλάχιστον τὴν [illegible] τῆς γνώσεως ὡς πρὸς τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς ἐνεργείας του, καθὼς καὶ ὁ εὑρισκόμενος ὑπὸ τὸ ξίφος τοῦ ληστοῦ [illegible] τὸ βαλάντιόν του, ἐκδίδωσι τὰ θέλει πρὸς ὅτι προσφέρει αὐτὸ ἑκουσίως. Ἡ παρρησιαστικότης τόσον εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν [illegible], ὅσον ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τὸ ψεῦδος.

Πλὴν

Πλὴν ὅτι τὰς δύο ταύτας περιστάσεις, ὅτε ἔλεγας, ἂν ἀνεπάρ-κτον ἐκ τῆς θέσεώς των, ἔπραξαν οἱ ἡμέτεροι πολιτικοί, ὅπως ἐξ-έλθωσιν ἐκ τῆς σκολιᾶς ὁδοῦ εἰς ἣν περιέπεσον, διότι δὲν ἠσχο-λοῦντο ἀληθῶς περὶ πατριωτισμοῦ, ἀλλ' ἐνδομύχως ἤρεγον περὶ ἐξ-ουσίας. Διὰ τῶν λόγων ὑπεκρίνοντο τὰς Κυρίας, καὶ διὰ τῶν ἔργων τὰς Μαινάδας.

„Curios simulant et baccanalia vivunt."

Οἱ μὲν κατέχοντες τὴν ἐξουσίαν δὲν ἐδίσταζον νὰ ἀθετῶσι τὰς ἀρ-χάς των, ὅπως διατηρήσωσιν αὐτήν. Οἱ δὲ ἐπιδιώκοντες τὴν ἀρ-παγήν της, δὲν ἠρυθρίων νὰ συνεννοῶνται μετὰ τῶν δυσμενῶς ὅλως διακειμένων ξένων καὶ νὰ ὑβρίζωσιν ἐνώπιον τὴν πατρίδα, ὅπως δι' αὐτῶν ἀνερχόμενοι εἰς τὰ πράγματα καταπα-ζαρήσωσιν αὐτήν. Ὅστις ἐπιθυμεῖ περὶ τούτου πλήρη καὶ λεπτομερ-έστερα, ἂς ἀναγνώσῃ „Τὰ κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ 1885–86 μυστήρια, ὑπενδυθέντα ἀνωνύμως ἐν [illegible] περὶ τὸ 1893."

Ἅπαντες ὅτως [illegible] περὶ τὴν ἰδέαν τοῦ [illegible] [illegible] πολεμικὴ θορύβου καὶ [illegible] ἐπεμβάσεων, καὶ ἐτόλμησαν τὸν ἀφορισμὸν [illegible] ὑπὸ τῆς Γαλλίας δασμοῦ, ὃν ἐξ ἐπιτάγης ἔλαβον ἀλλοτρίας δυνάμεως. Ἀλλ' οἴμοι! εἰς ποῖα ἄτοπα ἔργα δὲν ἐξωκέλλει ἡ „libido dominandi et crescendi!"

Ἐν ὁμοίᾳ δυστυχεῖ θέσει ὡς τανῦν ὑπὸ συζήτησιν, προ-τιμοτέρα ἦτον σταθερὰ ἰδέα ἀνδρικὴ καὶ ἀποφασιστικὴ λύσις ἀπὸ ξένους, ἔστω καὶ χειρίστη συμβίβασις, διότι ὡς ἐκ τῆς αὐτοθυσίας καὶ τὸ γόητρον τοῦ ἔθνους διασώζεται, καὶ ἡ ὑπόλη-ψις αὐτοῦ τηρεῖται, καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν ἀτόμων δὲν ἐλαττοῦται, ἐνῷ διὰ τῆς ἀφρόνως καὶ ταλαντευομένης ἢ ἐπαρθείσης πολι-τείας, τὰ πάντα συνήθως καταλήγουσιν εἰς τελείαν ἀπώλειαν, καὶ εἰς κινδύνους δεινῶν συμφορῶν, ὡς ταύτας ἐπεκαλέσθησαν εἰς ἡμᾶς μετὰ τὸν ὁποῖον ἄθλιος καὶ ἀναπολόγητος πολεμικὴ ἐπιδεικνύοντες κραυγῶν, ταῖς ἀδείαις, τῆς Εὐρώπης ἀπομακ-ρυνθέντες, διαρρήξαντες τὸ ὅπλον καὶ ἡ ἀποστράτευσις ἐγένετο, καὶ πολύτιμον καὶ γενναῖον αἷμα ἐχύθη ἀγόνως ἐπὶ τὰ μεθόρια.

Περὶ

Περὶ τούτων θέλομεν ἀμέσως διαλάβῃ· περὶ δὲ τοῦ ἀποκλεισμοῦ καθό-
σον, ὅταν ἀνασκεφθῶμεν περὶ τῆς ἐν γένει διαγωγῆς τῆς Εὐρώπης
ὡς πρὸς τὰ πολεμικὰ τῶν προπαρασκευῶν καὶ ἐπιστρατειῶν
τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τῆς 8ης η΄ καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς 9ης μέχρι τῆς 12ης Μαΐ-
ου 1886, οἱ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν Ἑλλάδος τε καὶ Τουρκίας συγ-
κεντρωμένοι εἰς τὰ Θεσσαλικὰ μεθόρια στρατοί, ἦλθον ἐπανειλημ-
μένως κατὰ διαφόρους σταθμοὺς εἰς πλείστας αἱματηρὰς συμπλοκάς,
αἵτινες ὡς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν μαχομένων, τῆς ἐκτεταμένης τα-
κτικῆς καὶ τῆς διαρκείας, ἐλάμβανον χαρακτῆρα μικρῶν μὲν πλὴν
πραγματικῶν μαχῶν. Δεκατέσσαρα περίπου μίλια ἀπὸ Κάτρας
μέχρι Νεζεροῦ, ἐξετείνετο κατὰ μῆκος ἡ γραμμὴ εἰς ἣν συνεπλέ-
κοντο. Καθ' ὅλην τὴν διατρέχουσαν σχεδὸν περίοδον τῆς ἐπι-
διαμονῆς των, διετέλουν ἀντιμέτωποι ἐν πλήρει εἰρήνῃ, καὶ πλη-
σίον ὄντες ἐχθρικῶς συνεκρατοῦντο. Ἡσύχαζον καὶ παρασκευά-
ζοντο πρὸς πόλεμον, πλὴν [illegible] συναλλήλως, δεν ἐξετρέ-
ποντο εἰς ἀταξίας· προε[illegible] ἢ προκαλοῦντο, [illegible]
[illegible]
ἰδίαν λύσιν.

Ἀλλὰ πῶς διεταράχθη [illegible] τὰς κρισίμους ταύτας ἡμέρας
ἡ ἀνέκαθεν τηρουμένη τάξις καὶ ἁρμονία; Τίνες πρῶτοι
ἤρξαντο χειρῶν ἀδίκων καὶ ἐπραγματεύσαν ἀγῶνος κατα-
χρήσεων; — Πολλὰ περὶ τῶν προκειμένων διεθρυλλήθησαν, πλὴν
ἰδοὺ θετικῶς καὶ ἀδιαφιλονεικήτως πιστεύομεν, ὅτι [illegible] ἴσως
ποτὲ τοῦτο προκύψῃ, διότι ἕκαστος ῥίπτει πάντοτε τὴν εὐθύνην ἐ-
κείνου καὶ ἐνοχοποιεῖ τὸν ἄλλον· μάρτυρες αὐτόπται καὶ ἀ-
[illegible] εἰς τοιαύτας γενικὰς συμπλοκὰς ἦσαν δυσεύρετοι,
[illegible] καὶ ἀντιστάθησαν αὐτῶν παραμορφώνουν τὴν ἀ-
λήθειαν· μόνοι μάρτυρες ἴσως ἀναμφίβολοι εἶναι τὰ ἐπισήμως
[illegible] ἔγγραφα, ἅτινα μόνοι γνωρίζουν οἱ εἰς αὐτὰ μεμυη-
μένοι· οἱ δὲ λοιποὶ ἔχουν μόνον τὰ [illegible] τυχὸν [illegible]
[illegible] καὶ τὰ κοινῶς ἀδόμενα, πλὴν μετὰ κρίσεως καὶ
πολλῆς ἐπιφυλάξεως ἀποδεχόμενα. Ἀλλὰ ἐκ τούτων ἐκλέ-
ξειν δύναταί τις νὰ μορφώσῃ ἰδίαν δοξασίαν, καὶ παρα-
τα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τοιαύτη πιθανὴν ἐλαχίστην ἐξορμὴν ἀλήθειαν,

Ἀναντίρρητον εἶναι ὅτι αἱ ἀψιμαχίαι ἤρξαντο μετὰ τοῦ ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀποσυρθέντος, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ὑπουργικῆς κρίσεως, ὅτε αὐτὸς ἐσχημάτιζε καὶ ἐνῷ ὅλως ἤρχεν ὑπεγράφοντο τὰ διατάγματα τῆς ἀπολύσεως τῶν ἐφέδρων. Ἦσαν ἄραγε τὰ ταυτόχρονα αὐτὰ γεγονότα τυχαῖαι συμπτώσεις; ἐνεθαρρύνθη ἐξ αὐτῶν ἡ Τουρκία, ὅπως ἐπιθετικῶς ἐπιβληθῇ; Ἡ ἀποστασίας παρωξύνθη ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν τότε προστατούντων, ὅπως ὠφεληθῇ ἐκ τῆς περιστάσεως, καθ' ἣν ἡ δεξιὰ τοῦ ἡ ναυτικὴ χεὶρ τῆς Ἑλλάδος ἦτο δεδεμένη; — Τὰ ἐπὶ τῶν προηγουμένων καταρρᾶς ὑποκώφως, καὶ μετὰ ταῦτα παρρησίᾳ διαδιδόμενα συνάδει βεβαίως πρὸς τὰ τελευταῖα.

Προεφημίζετο ὅτι ἡ Εὐρώπη καὶ κυρίως ὁ Αὐστρογερμανικὸς σύνδεσμος, συνεβούλευε τὴν Τουρκίαν νὰ καιροφυλακτήσῃ τὰς περιστάσεις ἐκείνας, καὶ [illegible] αἴφνης εἰς τὴν Θεσσαλίαν νὰ καταλάβῃ τὴν Λάρισαν [illegible] τὰ προχωρήσῃ μέχρις Ἀθηνῶν νὰ ἐπιβάλῃ τὴν [illegible] Ἑλλ[illegible] [illegible] εἰς τὰς διώξεις τῆς Εὐρώπης. Ἐξελ[illegible] αὐτὴ λίαν [illegible] τοὺς Ἕλληνας οὐχὶ ὡς [illegible], ἀλλ' [illegible], τοὺς ὁποίους ἀρκοῦσε μόνη ἡ σκιὰ τῶν Τουρκικῶν ὅπλων νὰ τρέψῃ ἀμέσως εἰς φυγήν. „Εἶναι σχεδὸν βέβαιον, ἔλεγεν, ὅτι κατὰ ξηρὰν οἱ Τοῦρκοι, θὰ δυνηθοῦν νὰ νικήσουν τοὺς Ἕλληνας." Τοῦτο δὲ ἔλεγε [illegible] καὶ ἐπὶ τῶν Γερμανῶν στρατηγὸς Γκολτς-Πασᾶς, διατελοῦντος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Τουρκίας ὡς ὀργανωτὴς τοῦ στρατεύματος, καὶ [illegible] τότε [illegible] εἰς τὰ μετέωρα.

Ἡμεῖς ἀληθῶς δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τυχὸν πίστιν εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς φήμας, ὡς δὲν δίδομεν τοιαύτην καὶ εἰς τὰς δημοσιευομένας εἴτε ἐρυθρᾶς, εἴτε κυανᾶς, εἴτε ... ποιᾶς βίβλους τῶν κυβερνήσεων, διότι αὗται δημοσιεύονται ὅσα μόνον συμφέρουν εἰς αὐτάς αἱ δημοσιεύουσαι τὰς φήμας [illegible] θέσεις καὶ ἐνεργείας των· πλὴν τὰ κρυπτόμενα, ἢ ὡς ἔλεγεν ὁ μέγας Ναπολέων "l'ancienne boutique", οὐδέποτε δημοσιεύονται, ἐνῷ εἰς αὐτὰ περιέχονται τὰ ἀπόρρητα τῶν κυβερνήσεων καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ τὰ ὑπὸ τῆς πονηρίας χαλκευόμενα καὶ ἐνεργούμενα σχέδια, ἐθνικῇ ὅσον ἐκ τῶν πραγμάτων φωλευόμενοι, τύχωσι τῆς ἐπιποθητῆς βολῆς!

Ἀλλὰ καίτοι ὡς πρὸς τὰ ᾀδόμενα καὶ τὰ ἐπισήμως δημοσιευόμενα τοιαύτην ἤχομεν ἰδέαν, ἐκ τῶν ὅμως παρατηρηθέντων τὰ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν πρὸς τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Θεσσαλίας γραφόμενα πρὸ τῆς συγκρούσεως· τὰ μέρη εἰς ἃ συνεκρούσθησαν οἱ ἀντιμέτωποι στρατοί· ἐὰν εἰς αὐτὰ συγκεντρωθῆσαν [illegible] Τουρκικὰς δυνάμεις, ἀνερχομένας εἰς 40 ἢ ἐγγύς [illegible] χιλιάδας· τὸν χρόνον καθ' ὃν αἱ συγκρούσεις ἐγίνοντο, συμπίπτοντα μὲ τὸν ἀποκλεισμόν, μὲ τὴν Ὑπουργικὴν κρίσιν, ἣν ὁ ἀποκλεισμὸς ἐπέβαλε, καὶ μὲ τὴν ὕποπτον χαλάρωσιν πάσης ἐνεργείας κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς κρίσεως, ἤτοι μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν 7ων Ἀπριλίου· καὶ συνεπτόμενοι τέλος ἐπὶ τῶν ἐν μέσῳ βλέψεων τῆς Εὐρώπης ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς μεγάλης [illegible] τῆς Ἑλλάδος σήμερον δυσμενείας, νομίζομεν ὅτι [illegible] ἐπιτροπὴ καὶ εὐδι[illegible] [illegible] παραδοχή, [illegible] τὸ δρᾶμα [illegible] λως, ἧττα ἐπιρροθήτως ἤρξατο χ[illegible] καὶ ὅτι ἡ εἰς τὰ Βατράχια διαβάθρα προσχεδιασθεῖσα [illegible] καταχθόνιος ἐσκόπει τὸ νὰ ὁρμήσωσιν οἱ Τουρκικοὶ στρατοὶ ἐξ ἐφόδου καὶ φαραγγηδὸν ἀπὸ Τυρνάβου καὶ Μελούνα, καὶ θραύοντες τὰς μικροτέρας Ἑλληνικὰς δυνάμεις, συμποσουμένας εἰς 12 μόνον χιλιάδας καὶ λίαν ἀραιωμένας, νὰ εἰσβάλλωσιν εἰς τὸ Λαρισσαῖον πεδίον, καὶ νὰ πέσωσι καθ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν Λάρισσαν, ἣν ἐγγυᾶτο πλέον ἡ Εὐρώπη εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης, ὅπως ἔχωσι τὰ ἐμφρούρια."

Πλὴν καὶ τοῦτο ἔκαμαν τὰ ὑπολογισμένα οἱ συνασπισθέντες ἰσχυροί, στηριζόμενοι ἴσως ἐπὶ τῶν γνωστῶν πληροφοριῶν τῶν ἐγχωρίων ἐργαζομένων, καὶ χάριν ἐξετελέσθη τὸ εὐσχήμως, ὅπως καὶ διὰ τοῦ τόσου παρέχουσιν εἰς ἀνωμάλους, συνταγέντας καὶ διασκορπισθέντας νὰ συντριβῶσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς κατὰ κράτος [illegible]. Ὑπελογίσθησαν ἴσως ἤδη κατὰ φυσικὴν τὴν ἀνωτέρω [illegible] διότι ἦσαν ἀναγκασμένοι [illegible]
μοι

μοι καὶ ἀραιῶς τοποθετημένοι, ὡς ἐπὶ τῷ μεγίστῳ μήκους τῆς προθε-
τικῆς γραμμῆς, καὶ διότι ἐνόμιζον ὅτι ὡς ἐπὶ τῆς θαλάσσης διὰ τῶν
πυρπολικῶν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς δι' ἀπονενοημένων ῥαδιουργιῶν
καὶ τῆς ἀτάκτου διαγωγῆς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἤθελε ἐπαναλη-
φθῇ πᾶσα ἐπιτυχία. Ἐπιστρέψαντες ὅμως ἂν δὲν ἠθέλησαν ν' ἀνα-
μνησθῶσιν, ὅτι λαὸς ὡς ὁ Ἑλληνικὸς φύσει μάχιμος καὶ φιλόπολεμος,
ἔχων ἔνδοξον καὶ ἡρωϊκὸν παρελθόν, δὲν ἀνέχεται ν' ἀπαρ-
νηθῇ αὐτὸ μ' ὅλας καὶ ἂν ὑπέστη δεινὰς περιπετείας, καὶ ὅτι
εὑρισκόμενος εἰς τὴν θέσιν ἢ νὰ τὸ λησμονήσῃ ἢ νὰ τὸ διαχωρί-
σῃ μετὰ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος, προτιμᾷ μυριάκις νὰ
τὸ βάψῃ μὲ τὸ αἷμά του, παρὰ νὰ καταισχύνῃ αὐτό. Τοιοῦτον
ἀναφαίρετον παρελθὸν εἶναι ἡ πολυτιμοτάτη αὐτοῦ κληρονομία,
ἐξ ἧς ἀρύεται ἀκαταμάχητον ἐθνικὸν σθένος, ὅπως γνωρί-
ζῃ νὰ ὑπομένῃ τὰς ἀξιώσεις, καὶ νὰ διαφυλάττηται αὐτὸ ἐφ-
ημέρως. Ὁ λαὸς οὗτος ἦτο [illegible] ἐντολέων καὶ ὑπήκοος
τῶν
καθηκόντων,

„Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων
„Μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν.“ Ἰλ. Ζ. 208.

Τοιοῦτος δὲ ἀνεδείχθη [illegible] Θεσσαλικοῦ μεθορίου ὁ ἐλαχί-
στατος Ἑλληνικὸς στρατός, καὶ [illegible] εἰς τὴν μίαν χεῖρα, καὶ
ἂν ὄχι ἐπευφημούμενος παρ' ὅλης τῆς Εὐρώπης, ἠμπαιζόμε-
νος τουλάχιστον παρ' αὐτῆς ὡς διὰ νὰ ἀποθαρρυνθῇ καὶ ὑπο-
χωρήσῃ ὡς συρφετὸς ἄτακτος καὶ χαῦνος, διότι καὶ ὡς τοιοῦτον τὸν
διεζωγράφιζον πολλὰ τὰ ξενικὰ ὄργανα. Πλὴν ὑπεδέξατο τὰ
ἐνθουσιωδῶς καὶ ἀπροσδοκήτως ἐπιτεθέντα καθ' αὐτοῦ Τουρκι-
κὰ στίφη μετ' ἀπαραμίλλου σθένους καὶ γενναίας ψυχῆς, ἀπέκρου-
σεν, ἀπωθῶν καὶ θερίζων αὐτὰ σωρηδόν, καταλαμβάνων ἢ κα-
τέχων καὶ τὰς ὠχυρωμένας θέσεις των. Ἀθάνατα ἀνῆ-
ψε τρόπαια καὶ στεφάνους ἔδρεψε δόξης ἀμαράντου εἰς Ῥε-
βένι, Τρικκερίου, Περιστέρα, Νεζερόβαλτι, Χατζη-
Μεχμέτ, Μουζάκι, Γκιαουρμάν καὶ ἀλλαχοῦ. Μόνον τὸ Ἑλλη-
νικὸν μετὰ [illegible] ἀπώλεσαν [illegible] ὅλως ἡ
μᾶλλον [illegible] ἀφορμῆς, ὡς ἀνεφέρθη ἡ [illegible]
στρατιωτικὴ ἀπειθαρχία, ἂν καὶ ἕτερον [illegible] (τὸ δὲ καὶ
τὰ

τὰ ἀνωμνημονευθέντα κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν ἐν 1885–86 μυστήρια).

Τὸ στίγμα ὅμως τοῦτο τῆς δυσωνύμου Κάθρας, τὸ ὁποῖον ἐνεκόλαψαν μᾶλλον εἰς ἑαυτοὺς ἢ εἰς τὴν πατρίδα οἱ ἀνάνδρως ἢ προδοτικῶς αὐτομολήσαντες, καὶ ἤδη τινὰς ἐξ αὐτῶν δικαίως μέμφονται, ἐπιβαρύνει ἴσως περισσότερον ἀνωτέρας περιωπῆς πρόσωπα, ὧν ἡ ἐσφαλμένη ἀβλεψία, ἂν ὄχι καὶ ἀπόκρυφος ἐνέργεια, συνετέλεσαν ὄχι ὀλίγον πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς αἰσχρᾶς πράξεως. Τοῦτο δὲ μᾶλλον τὰ πρόσωπα αὐτὰ εἶναι ἐπιλήψιμα, καθόσον ἐδείχθησαν πλήρη ἀγάπης πρὸς πάντας τοὺς ἐκεῖ ἀνδραγαθήσαντας, τοὺς δὲ τοὺς ἐνδόξως πεσόντας ἠξίωσαν οὐδεμιᾶς μνείας, ὅτε τοὺς ἐπιζήσαντας καὶ γενναίως τὸ πολεμικὸν ὑποχρέωσιν ἐκπληρώσαντας ἀναλόγως ἐβράβευσαν.

Οἱ ἄξιοι ὅλοι τῆς πατρίδος πρόμαχοι ἦσαν ἐπιτεθειμένοι καὶ περιχαρεῖς, ἤθελον κυριεύσει τὴν Ἐλασσῶνα καὶ ἤθελον [illegible]σαν μετ' αὐτῆς συγκοινωνίαν [illegible], ἂν ὑπὸ τῆς κεντρικῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς δὲν [illegible] καὶ διετάσσοντο αὐστηρῶς νὰ [illegible] θέσιν [illegible].

Αἱ διαταγαὶ αὗται [illegible] ἀφορῶσαι τὴν ἄμεσον ἀπόδοσιν τῶν Τούρκων αἰχμαλώτων καὶ τῶν καταληφθέντων αὐτῶν σταθμῶν, ἄνευ ἐπίσης ἀμέσου ἀνταποδόσεως τῆς Κάθρας καὶ τῶν ἡμετέρων αἰχμαλώτων, ἔχουν τι παράδοξον καὶ μυστηριῶδες, καθὼς καὶ ἡ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀχρόν [illegible], διαδεχθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη κατὰ συναίνεσιν τῶν Δυνάμεων, ἀνάκλησις ἐκ τῆς φρουρᾶς ἐν ἑνὸς ἐφίππου τάγματος, ἀποσταλέντος παρὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Λαρίσσης πρὶν τῆς ρήξεως· ἡ ἀκίνητος δύο ἐφίππων ταγμάτων ἐν τῇ ἀπωτέρᾳ πόλει τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Καλαμῶν, καὶ ἡ κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν συμβάντων ἐπικρατοῦσα ἐν τῇ Κυβερνήσει μεγίστη ψυχρότης, ἔχουν τι [illegible] καὶ [illegible]στον. Ὑπηρετοῦντο [illegible] τὰ ἀλλότρια ἢ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα; — Ἀλλ' ἐὰν ταῦτα δὲν ἐγένοντο, δὲν ἤρκει τοὐλάχιστον νὰ [illegible] ἡ τιμή, τὸ πολυτιμότερον κτῆμα παντὸς ἔθνους καὶ παντὸς [illegible] ἀνδρός; Θ' ἀπηλπισθῶμεν πλέον καὶ ἐξ αὐτῆς ἐν τῷ πολέμῳ; — Ὢ ἀναθεματισμένη [illegible]!

Ἡμεῖς ὅλοι ὑπὲρ τοῦ πολέμου ἤμεθα, ὅλοι τὸν [illegible]

καὶ

καὶ φόρον πολεμικῶν τῶν προπαρασκευῶν συνεφερίσθημεν ποτέ, ἀπε-
ναντίας ἀνέκαθεν καὶ σταθερῶς ἀποδοκιμάζομεν αὐτόν· ὅσα
δὲ προηγουμένως εἴπομεν περὶ ἀμφοτέρων τῶν [illegible] εἰς
αὐτὰ καὶ ἀπαρεγκλίτως ἐμμένομεν. Πλὴν ἀσπαζόμεθα καὶ
τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁσάκις δι' οἰονδήποτε αἴτιον λαός [illegible]
τε ἔρχεται μετὰ ἑτέρου εἰς ῥῆξιν, ἥτις ἢ ἐκ τοῦ χυθέντος αἵματος
καὶ ἑτέρων περιστάσεων, λαμβάνῃ [illegible] χαρακτῆρα, ὀφεί-
λει νὰ διατηρῇ τὴν θέσιν του μέχρις οὗ τελειωτικῶς καταλήξῃ ἡ
ἔρις εἰς ἴσην καὶ ἔντιμον λύσιν, ἔστω καὶ ἂν ἐκινδύνευε νὰ
πέσῃ καὶ τοῦ ἐσχάτου στρατιώτου, διότι καλὸν καὶ φρόνιμον
εἶναι νὰ μὴ ὠθῶνται τὰ πράγματα εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον, ἀλλ'
ἀφοῦ φθάσωσιν, ὑποχώρησις αἰσχρὰ ἢ μικροπρεπὴς δὲν ἐπιτρέπεται.

„Φεύγειν μὲν οὖν χρὴ πόλεμον, ὅστις εὖ φρονεῖ·
„Εἰ δ' ἐς τόδ' ἔλθοι, στέφανος οὐκ αἰσχρὸς πόλει
„Καλῶς ὀλέσθαι, μὴ καλῶς δὲ δυσκλεές. (Εὐρ.)"

Ἂν ὑποτεθῇ ὅτι [illegible] μεταξὺ Ἑλλάδος τε καὶ Τουρ-
κίας [illegible] τῶν [illegible] μεθορίων [illegible]
μων, καὶ [illegible] ἐνόρκως [illegible] τῶν [illegible]
στάσεις [illegible], ἂν ἤρχετο [illegible] τὸν πόλεμον, καὶ τα κατα-
[illegible] προηλλάγησαν καὶ [illegible] ἐπρωτοστάτει εἰς [illegible]
λον ἀγῶνα, νὰ συνεννοηθῶσι τὸ ταχύτερον φιλικῶς, ὅπως ἐμποδίσω-
σι τὴν παράτασιν τῆς ἔριδος, καὶ προλάβωσι τὴν ἀνωφελῆ χύσιν
τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος. Καὶ τοῦτο, ἀφ' ὅσον ἐδήλωσαν, ἐπροθυ-
μήθησαν μὲν ἀμφότεροι νὰ ἐπιτύχωσιν, ὡς καὶ τὸ ἐπέτυχον, πλὴν ἡ προ-
σπάθειά των, ἂν καὶ ἔσχε τὴν ἐξάντλησιν, ἐχρονολόγησε βραδύ, ἀπο-
τέλεσμα τῆς 12ης Μαΐου, ὅτε οἱ [illegible] τὰ πράγματα εἰς
τὴν προτέραν αὐτῶν τάξιν, ἤτοι, ἐκτὸς τῶν αἰχμαλώτων, Ἕλληνες
[illegible] καὶ [illegible] περὶ τῆς [illegible], καὶ Τοῦρκοι
περὶ τὰς πόλεις [illegible], συμπεριλαμβανομένων ἀμφοτέρωθεν καὶ
τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν.

Πλὴν διατί ἕως σήμερον αἱ φιλικαὶ διαπραγματεύσεις,
οἱ μὲν Ἕλληνες [illegible] νὰ ἐμμείνωσιν εἰς ἀμυντικὴν θέσιν,
οἱ δὲ Τοῦρκοι [illegible] ἐπετέθησαν καὶ αὐτῶν. Διατί οἱ
Ἕλληνες [illegible] νὰ [illegible] τὰς [illegible] χώρας κατα-
λάβῃ

ράβη πολλὰς τῶν Τούρκων θέσεις, ὅτε δὲ δὲν ἀπέκλεισαν ἀμέσως τὴν Κάθραν, ἣν μόνην εἶχον καταλάβη; Διατί οἱ Ἕλληνες διετάττοντο νὰ ἐλευθερώσωσι τοὺς Τούρκους αἰχμαλώτους, οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐσφαττον τοὺς ἰδικούς μας, καὶ μετὰ τοῦ συμβεβασμένου [illegible] καὶ περιέφερον αὐτοὺς [illegible] ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν; Διατί νὰ ἐπιτραπῇ τοιαύτη κατασχύνη; Μήπως ἡ κακοπιστία τῶν Τούρκων δὲν ἦτο καὶ εἶναι παροιμιώδης; — Εἶναι μάλιστα [illegible] αὐτῶν ἔργον κατὰ τῶν [illegible]. Τίνες [illegible] χθησαν νικηταί; — Ὄχι ἄλλοι βεβαίως, ἐφ' ὅσον αἱ θέσεις ὅλαι σχεδὸν τῶν ἐχθρῶν κατελαμβάνοντο καὶ [illegible] ἐξ αὐτῶν [illegible]. Καὶ ἐν τέλει οἱ νικηταὶ ὑπέχησαν τὰς συνεπείας τῶν νικημένων.

Ἂν οἱ ἰθύνοντες τὰ πράγματα μέχρις [illegible] δὲν ἐλάθησαν, ἐν ὄψει, ἐπὶ μεγάλης εἶχον καθῆκον [illegible] νὰ πολεμήσωσι μετὰ [illegible] ἐλευθερίας καὶ [illegible]. Ὤφειλον ἂν δὲν [illegible] ν' ἀντιμετωπίσωσι [illegible] προσδοκία καὶ τὸν [illegible] Διατί [illegible] πέρας τῆς ἔριδος καὶ τὸν [illegible] φιλικῶν σχέσεων, οἱ μὲν Ἕλληνες διετάττοντο [illegible] ἐντὸς τῆς χώρας καὶ βαθμηδὸν ν' ἀποσύρωνται [illegible] καὶ ἐκ τῶν [illegible], οἱ δὲ Τοῦρκοι νὰ μένωσιν ἐν ταῖς θέσεσι τῶν [illegible]; Μήπως ἡ [illegible] ἦτο ὅρος [illegible]; Μήπως καὶ ἡ Τουρκία, ἣν ἐπεστολάβωμεν, πρὸς [illegible], ὅπως μετὰ λαβή; Καὶ διατί ὄχι; [illegible]

Τί νὰ εἴπῃ τις περὶ τοιούτων λυπηρῶν καὶ ἀναξίων [illegible]; — Περὶ μὲν τῆς διαγωγῆς τῶν Τούρκων οὐδὲν λέγομεν, διότι ἦσαν πολέμιοι καὶ βάρβαροι, καθὼς καὶ περὶ τῶν [illegible] καθ' ἡμῶν [illegible] ἰσχυρῶν αὐτῶν προστατῶν, οἵτινες ἐν τῇ ἀτυχίᾳ τῶν [illegible] ἦσαν [illegible] μέχρι [illegible] καὶ [illegible] πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους ὕβρεων, καὶ [illegible] πρὸς τοὺς Τούρκους [illegible]· ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα [illegible] καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων [illegible], ὀφείλομεν [illegible] μετὰ παρρησίας καὶ [illegible] νὰ καταδικάσωμεν

τὸν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν ὑπὸ τῶν προειρημένων κρυπτογραφικῶν καὶ ἀνωνυμογράφων πολι-τειῶν, δι' ἧς [illegible] [illegible] ἐνδώσωσι πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐξ-βάλωσιν [illegible] καὶ ἐξαφανίσωσι τὸ ἴδιον ἔθνος. Δὲν ἀγνοοῦ-μεν ὅτι [illegible] ὅσοι θέλουν [illegible] πρὸς ἀπαλλαγήν των, πλὴν καὶ τὸ [illegible] [illegible] τοὺς καὶ [illegible] [illegible] πρὸς [illegible], [illegible] [illegible] δι' οὐδενὸς [illegible] [illegible] ἢ [illegible] [illegible] πράξεις, — Ἡ σοφία εἶναι [illegible]· [illegible] ὅμως δύναται νὰ κατα-σχέσῃ καὶ ἀπέναντι [illegible] [illegible].

[illegible] τῆς ἐν γένει [illegible] καὶ [illegible] [illegible] [illegible], ὁρμώμενοι ἐπὶ [illegible] εἴτε [illegible] [illegible], εἴτε ἐξ [illegible] ὑποβολῆς, εἴτε [illegible] [illegible] φιλαρχικοῦ, [illegible] καὶ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ὑπερασπίσεως τῶν ἐθνικῶν δικαίων, τὰ [illegible] τῆς κοινωνίας [illegible], καὶ [illegible] [illegible] γενικὰς συμφοράς, διότι [illegible] τῶν ἐν τοῖς [illegible] [illegible] [illegible], ἀδιαλεί-πτως καὶ ἐν τῷ [illegible] [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] καὶ [illegible] [illegible] [illegible] τὴν πατρίδα [illegible] [illegible]-τες, θεωροῦνται [illegible] ὑπὸ τῶν [illegible] καὶ τῆς [illegible] [illegible] καὶ [illegible] τοῦ ἔθνους! [illegible] [illegible]!

Ὅσοι [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] δι' [illegible] [illegible], ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς [illegible] [illegible]. Ἂν ἦσαν [illegible] [illegible] ἀποδεχόμενοι ν' ἀπο-[illegible] κατὰ τοὺς νόμους τὴν ποινὴν τῆς ἐνοχῆς των, ὑπάρχει ὅμως νὰ [illegible], ὅπως γίνωσιν [illegible] [illegible] [illegible] παθῶν, καὶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], τῶν ὁποίων ἡ καρδία ἐξηράνθη εἰς τὸ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ὑπὸ τῆς ἀνδρείας καὶ πατριωτ-[illegible] [illegible] τῶν Ἑλλήνων [illegible] καὶ [illegible] τῶν ἀρχηγῶν. Τὸ [illegible] [illegible] ἀνδραγάθημα [illegible] ὑπὸ γενναίου [illegible], ἂς χρησιμεύσῃ εἰς τὸ ἔθνος νὰ [illegible] [illegible] [illegible] καὶ νὰ [illegible] [illegible] [illegible]-σαν [illegible] εἴτε [illegible], εἴτε [illegible] [illegible] τὴν ἀξίαν

τῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν ἄγγελον· συνάμα δὲ ἂς παράσχῃ καὶ μικρὰν τὴν ἐλαχίστην παραμυθίαν καὶ ἠθικὴν ἱκανοποίησιν εἰς τὰς ἀπορφανισθείσας ἐκ τῶν πεσόντων οἰκογενείας, τὰς ὁποίας ἄλλως συγκινοῦμεν, ἂν δὲν ἀπωλέσθη καὶ πᾶσα ἐλπίς, ὅτι δὲν θέλουν ἐγκαταλειφθῇ καὶ οἱ δεόντως ἐκτελοῦντες τὸ [illegible] ἀρετήν, καὶ ὀφείλοντες περίθαλψιν καὶ [illegible] ἐπ᾽ αὐτῶν.

Τὸ ἀδάμας ὅμως καὶ ἀγέρωχον χυθὲν αἷμα τῶν προ[illegible] ἡρώων, θέλει αἰωνίως καταβοᾷ ὡς τὸ τοῦ Ἄβελ, ἐκδικοῦν ὅσαν ἔθνησαν τὰ πράγματα μέχρις αὐτοῦ τοῦ θανάτου τέλους, καὶ δὲν ἐφρόντισαν ἐγκαίρως νὰ προλάβωσι καὶ ματαιώσωσι τὰς [illegible] σχέδια.

„Ἐξ αἰτίας των ἐσπάρθη ἐκεῖ
„Αἷμ᾽ ἀθῷον χριστιανικό,
„Πῶς [illegible] [illegible]
„Τῆς [illegible] [illegible]."

[illegible] [illegible] ἢ ὁποιασδήποτε [illegible] λῆς τὰ ὑπολειφθέντα αὐτῶν [illegible] καὶ [illegible] [illegible], τὰ ὁποῖα πάντοτε πολεμικὴ νὰ ὀρθώσῃ [illegible] [illegible] μέρος πεσὸν καὶ γυμνὰ ἀδιακρίτως, καίτοι οἱ [illegible] ἀπεβάλοντες ἀπάνθρωπα σφάγη καὶ ἀνελεήμονες αὐτὸ φύλακες, ἀντελάξαντες ἀπάνθρωπα σώματα, ἐκδύσαντες τῶν ἐνδυμάτων, ἐλήστευσαν αὐτὸ ἀδίσταστοι, ἐσύλησαν ἐπιτάφιους τῶν [illegible], διέσπειραν τὰ [illegible] αὐτῶν, καὶ ἀφῆκαν τόπον [illegible] ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς [illegible] τῆς [illegible] ἀπολογίας τὸ πολυτελὲς αὐτῶν αἷμα.

Λέγομεν [illegible], διότι δὲν ἐπρόκειτο νὰ [illegible] καὶ [illegible] σήμερον ἢ μακρόθεν, ἡ [illegible] καὶ τὸ αὐτὸ [illegible] τῶν Ἑλλήνων, ὅτε νὰ προσφερθῶσι δείγματα ἀξίας καὶ ὑπεροχῆς εἰς μικρὰς ἢ ὀλίγας προσφορὰς ἀλλοτρίων· οἱ πολεμικοὶ αὐτοὶ ἀρεταὶ ἦσαν ἤδη ἀναγνωρισμέναι ὡς ἴδιαι αὐτοῦ καὶ [illegible].

„Ἐκεῖν᾽ ἔκαμαν ἐσὺ [illegible]
„Δὲν [illegible] σὺ ποτέ
„Ὅμως ὄχι, δὲν σ᾽ [illegible]
„Καὶ τὸ [illegible] γιὰ σέ."

Δὲν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Δὲν ἐπρόκειτο λοιπὸν περὶ ματαίου παλληκαρισμοῦ, ἀλλὰ περὶ ἀπελπισθείσης ὁλοκλήρου καὶ ἀναπολύτου προγονικῶν δικαίων, ἅτινα ἡ ἀγγλικὴ εὐφυΐα τότε μὲν καὶ ἡ ἀδεξιότης μεταστρεπτικὴ τότε δέ, ἀργότερον δὲ ἡ ἀρχομανία, διέπραξαν ἀγρίως καὶ ἀπαισίως, ἐρράντισαν δωρεὰν μὲ ἀθῷον αἷμα, ἤγειραν τὴν ὑπνώττουσαν δυσπιστίαν τῶν ἐγχωρίων, συνετέλεσαν πρὸς τὸν συνασπισμὸν αὐτῶν, καὶ τὸν ναυτικὸν Ἑλληνικῶν καὶ Ἰονικῶν ἀποκλεισμόν, περὶ τοῦ ὁποίου θέλομεν ἄλλοτε ἐνασχοληθῆ, λαμβάνοντες τὴν ἀφετηρίαν ἐκ τῆς ἀνέκαθεν συμπεριφορᾶς τῆς Εὐρώπης ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν τῶν προστατευουσῶν καὶ ἐπιτροπευουσῶν τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο δὲ ἦτον τὸ ἕτερον ζήτημα.

Β.

Δύο σπουδαίας φάσεις ἐπαρουσίασεν ἐκ τῆς ἐνάρξεως τῆς πολεμικῆς ἐνεργείας μέχρι σήμερον ἡ [illegible]. Ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐχαρακτηρίσθη κατὰ τὸν πρῶτον [illegible] φιλοπολεμικῶς ὠργανωμένη, ἡ δὲ κατὰ τὸν δεύτερον [illegible] καὶ συστηματικῶς διοργανωμένη [illegible] ἐνεργείας πολεμικήν, ὡς φαίνεται [illegible] διπλωματικῆς καταπολεμήσεως, [illegible] ἐγνώριζεν ὅτι ἤθελε παράσχει εἰς αὐτὴν σημαντικὰς ὑπηρεσίας, καὶ γένῃ ὁ ἄξων ὅλης τῆς πολεμικῆς ὑπηρεσίας. Ὅθεν ἀφοῦ πρῶτον ἀνέγραψε καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ συνθήκῃ τοῦ Βερολίνου μικρὰν ταινίαν γῆς, ἣν μετ' ὀλίγον ἠλάττωσε, ὡς νὰ μετεμελήθη, διὰ τῆς συνδιασκέψεως σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ, καὶ τῆς ὁποίας σχολαστικῶς ἠμφισβήτησεν ἐπὶ ἕνα χρόνον τοῦ ὑπάρχειν [illegible], ἐπέτρεψε συνάμα ἢ μᾶλλον ὑπέθαλψε καὶ ἐνεθάρρυνε καὶ τὸν πρῶτον ἐπιχείρησιν πρὸς ἔνοπλον [illegible] κατοχὴν τῆς μεγάλης αὐτῆς δωρεᾶς, ὑπετήρησε τὴν παράτασιν τῆς ἐμπολέμου ἐνεργείας καταστάσεως, ὡς ἐπιχειρουμένην κατὰ τῆς Τουρκίας ἀπειλήν, παρασύρουσα εἰς ἀσύστατα κινήματα καὶ ἀφιλοπατρίας, ἅτινα παρίσταντο καὶ οἱ ἀνταποκριταὶ τῆς δημοσιογραφίας της, ὅπως μετ' ἀκριβείας καὶ λεπτομερείας ἀναφέρωσι τὰ διαδραματιζόμενα, ἐξέθεσαν τὰς δικαίας ἀπαιτήσεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπετέθησαν πολλάκις κατὰ τῆς Τουρκίας, ἕως τέλος συνεκάλεσε

δε

τε καὶ τὸν πόλεμον τῆς ἐν τῇ Μεσογείῳ καθ' αὐτῆς, καὶ ἠδύνατο νὰ καταλάβῃ τινὰς παραλίους πόλεις της, ἂν δὲν ἐνέδιδεν εἰς τὰ αἰτή[ματα] τῆς Ἑλλάδος ἀποφασισθέντα ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως.

Μετὰ τριετῆ σχεδὸν ἀγωνίαν, εἰς ἣν καὶ οἱ πόροι καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ ἡμετέρου κράτους ἐξηντλήθησαν, διότι καὶ ἀπωλείας ἀνδρῶν καὶ συμφερόντων ὑπέστημεν, καὶ εἰς ὑπερόγκους φόρους ὑπεβλήθημεν, καὶ μεγάλα δάνεια συνωμολογήσαμεν, καὶ τὸν εὔρυθμον καὶ ἥμερον βίον ἀπωλέσαμεν, ἀνελάβομεν τέλος ἐκ χειρὸς τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ Σουλτάνου τὴν ἐδαφικὴν αὔξησιν, ἣν οὐχὶ προσδιορίζει ἡ Βερολίνειος συνθήκη, ἀλλ' ἡ Συνδιάσκεψις· πλὴν ἀνελάβομεν καὶ αὐτὴν ὑπὸ ὅρους [illegible] καὶ ἐπιβαρυντικούς, διότι καὶ εἰς πληγὰς ἀποζημιώσεως ὑπεχρεώθημεν, καὶ ἀνάλογον μερίδα ἐκ τοῦ μεγάλου Τουρκικοῦ χρέους ἀνεδέχθημεν. Ἂν δὲ ὑπολογίσωμεν καὶ ἀντιπαραθέσωμεν τὰς θυσίας πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ κτήματος [illegible] ἐκεῖ ὅτι πολὺ ἀπέ-χει τοῦτο τὸ κέρδος.

Κέρδος μέγα καὶ [illegible] ἐπέτυχεν ἡ Αὐστρία [illegible] Ἑρζεγοβίνην. Κέρδος ἀπορρέον [illegible] ἐμπρακτικῶς καὶ δι' ἐμποριοσυνθήκης τὴν [illegible] ἐπὶ τῆς Κύπρου. Κέρδος ἀνάλογον πρὸς τὰς θυσίας τας ἀπήλαυσεν ἡ Ῥωσσία, προσαρτήσασα εἰς τὸ κράτος της τὰς πρὸς Ἀνατολὰς τοῦ Εὐξείνου Τουρκικὰς χώρας καὶ μέχρι τινὸς τὴν Βουλγαρίαν. Ἀλλὰ λέγονται ἀληθῆ καὶ ὀλίγα κέρδη, ἂν καὶ ἐξηρημένα ὑπὸ νομίμου τίτλου, καὶ οὐχὶ τὰ [illegible] ὡς εἰς [illegible] εἰς τὰ μικρὰ κέρδη, καὶ ἡ βεβαρυμμένα εἰς ἡμᾶς [illegible] ἐκ τῆς μεγάλης κληρονομίας τῶν πατέρων μας.

Ἡμεῖς ὅθεν ἤλθομεν καὶ ἔχομεν [illegible] καὶ ἀποφι-λογισμένοι τέλος, ὅτι [illegible] ἐδικαιώθημεν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Θῦται δὲ ἄλλοι [illegible] ἀπὸ τοῦ [illegible], [illegible] τὴν Ἀνατολὴν, ἔλαβεν τὴν μερίδα τοῦ λέοντος. Αὐτοῦ μας κατέστρεψαν διὰ τῆς παρατάσεως τοῦ χρόνου, καὶ τῆς ὁποίας ὑπ-έθαλπον [illegible] πολεμικῆς, μας ἐγκατέλειψαν καὶ [illegible]! Δὲν ἔχομεν λοιπὸν δίκαιον νὰ φρονῶμεν ὅτι κατὰ τὴν πρώτην

ἐπαγ-

ἐστρατεύθησαν διέκειτο πρὸς ἡμᾶς φιλοφρονητικῶς εὐμενής; — Ἀλλ' ἐν τοι-
αῦτα δείγματα δημοσιοσύνης καὶ σεβασμοῦ παρέχει ἡ τῆς ἀσθενικῆς,
ποῖα διάφορα ἐκ τούτων, εὐνοουμένων πολὺ ὑπὸ τῆς τύχης, δύναν-
ται νὰ ἀξιῶν; — Οὐδέποτε ὡς ὀρθῶς παρατηρῇ καὶ ὁ Πλούταρχος
(β. Πύρρ.), ἔμελλον νὰ τοὺς καταδιώξωσι, διότι μιμοῦνται αὐτοὺς
τῆς τύχης, οἵτινες γενόμενοι δεσπόται ἀπίστων καὶ προδοτ-
ῶν, προτιμῶσι τὸ ἑαυτῶν συμφέρον ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην. Καὶ ὑπ-
οῖαν φωνὴν γῆς δὲν ἦναι ἐνδυσωπημένα τὰ ἴχνη τῆς ἀναξίας
αὐτῆς πολιτικῆς; — Οἱ συνάψαντες αὐτοὶ καὶ δι' ἔργων καὶ διὰ
λόγων, καὶ τὰς συνωμοσίας παρασκευάσαντες, καὶ τὸν μηδένα [illegible]
ἐκποιοῦντες, καὶ πᾶσαν ἀταξίαν προκαλοῦντες.

„— — — — — — — Οἱ δ' αὐτοκρατοῦντες βροτῶν
„Διδασκάλων λόγοισι γίγνονται κακοί (Σοφ.)."

Τίς οἶδε καὶ οἱ πόθεν ἐκεῖθεν, πόθεν ἐπῆλθεν ὑποκινούμενοι
σήμερον ἐν Βουλγαρίᾳ χορὸς [illegible] θέλει καταλήξῃ! Πι-
θανὸν ὡς κατώρθωσαν ἡμεῖς [illegible] καὶ οἱ Βούλγαροι!
[illegible] ὑπομονητικὴν [illegible] ἤμερον [illegible]
μα καὶ παραλαμβανόμενον [illegible]
τῆς Εὐρώπης διαγωγὴν [illegible] ἐπεστράφησαν. Εἴδομεν
τὸ ἀνθρώπινον αὐτῆς πρόσωπον, ἴδωμεν καὶ τὸ θηριῶδες.

Μόλις ἐτελείωσε τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα, οἱ ἐν Ἀ-
θήναις ἀντιπρόσωποι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, ἔσπευσαν ἀμέ-
σως ν' ἀνακοινώσωσιν ὁμοφώνως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνη-
σιν, ὅτι ἦτο τὸ συμφέρον αὐτῆς ν' ἀποσχῇ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ
ἀπὸ πάσης φιλοπολέμου πολιτικῆς, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ γενι-
κὴ εἰρήνη, καὶ ἡ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθεστῶσα τάξις. Ψευδής,
πονηρὰ καὶ ὑποκριτικὴ ἦτον ἡ γλῶσσα αὕτη, διότι ἐνῷ ἐν Βουλγαρίᾳ,
ἤτοι ἐν τῇ βορείᾳ Ἀνατολῇ, ἀνετράπετο ὑπὸ τῆς ἀφανοῦς ἐνεργείας
μιᾶς ἢ καὶ πλειοτέρων Δυνάμεων τὸ καθεστὼς, ἀπῃτεῖτο ἡ ἀδρά-
νεια αὕτη ἐν Ἑλλάδι ἤτοι ἐν τῇ δυτικῇ Ἀνατολῇ. Εἰς ἅπασαν ὅμως
τὴν χώραν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ μέχρι τῆς Δύσεως, μία ἐπῆλ-
θεν ὑπὸ τῆς Βερολινείου συνθήκης τάξις, ἥτις εἰς οἱονδήπο-
τε μέρος ἐπισήμως μετεβάλλετο, δὲν ἠδύνατο ὀλίγον — ἢ ἔπρεπε
νὰ ἐπανορθωθῇ ὡς τὸ πρότερον, ἢ ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ ἑτέ-

ρας,

ρας, συμβιβάζηται μετὰ δικαιοσύνης τὰ συνάλληλα συμφέροντα τῶν
διαφόρων μικρῶν κρατῶν. Τότε ἀπήλθεν ἡ εὐσυνειδησία καὶ ἡ
ἀξιοπρέπεια τῶν συνομολογησάντων αὐτήν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ πολιτικὴ τῆς Εὐρώπης θέλει νὰ ἔχῃ
πάντοτε δύο μέτρα καὶ δύο σταθμά, καὶ νὰ φέρῃ ὑπερηφανῶς
ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἀλώπεκος καὶ τὴν δορὰν τῆς τίγρεως, ὅπως
κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἰδίας αὐτῆς βλέψεις, μεταχειρίζηται
ὅτε μὲν τὸ ἕν, ὅτε δὲ τὸ ἕτερον μέτρον, καὶ παίζῃ μετὰ τῶν
μικρῶν κρατῶν ἄλλοτε μὲν τὸ μέρος τοῦ ἀνθρώπου, ἄλλοτε δὲ
τὸ μέρος τοῦ θηρίου. Συμφέρει σήμερον εἰς αὐτὴν νὰ διατηρη-
θῇ ἡ εἰρήνη διάταξιν (ὡς αὔριον πάλιν ἡ ἑτέρα), ἡ προσφά-
τως ὑπὸ τῆς ἰδίας συνομολογηθεῖσα Βερολίνιος συνθήκη ἂν
μᾶλλον ἀσυμφόρῳ, ν' ἀναθεωρηθῇ ἐν τῇ Βαλκανικῇ Ἀνατολῇ ἡ τάξις
καὶ νὰ τηρηθῇ ἐν τῇ Δύσει; — Τότε ὤφειλε νὰ γίνῃ ὡς ἔγινε,
καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὑποστηριχθῇ [illegible] τῆς βίας. Ἀδιάφορον
ἂν τοῦτο δίκαιον ἢ ἄδικον, [illegible], ἀρκοῦσιν ὅτι ὑ-
[illegible] ἕτερον [illegible]
καὶ [illegible], καὶ [illegible]
ξωσιν, ἦσαν καὶ ἱερά, καθὼς [illegible] ἐμφανίσῃ της, διότι καὶ
συνθῆκαι, καὶ νόμοι, καὶ συμφωνίαι, καὶ ὑποσχέσεις καὶ
πᾶσα ἠθικὴ ἀρχὴ εἶναι εἰς τὰς χεῖρας της παιγνίδια καρα-
γκιοζικά.

Τοιαύτην ἐφήρμοσεν ἐν Ἑλλάδι συνετὴν πολιτικὴν
ἡ Εὐρώπη μετὰ τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα. Αὐτὴ δὲ κατ-
όπιν προφορικῶν λόγων καὶ ἐγγράφων διακοινώσεων ἐπα-
ναλαμβανομένων σταθερῶς ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, ὑπέδειξε νὰ πεί-
σῃ τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ν' ἀφοπλισθῇ καὶ διαλύσῃ ἐν-
τὸς ὀλιγοημέρου προθεσμίας τὰς ἐπιστρατεύσεις, εἰς ἃς εἶχε προβῆ
μετὰ τὸ πραξικόπημα ἐκεῖνο, κατέληξε τέλος περὶ τὴν 26,
Ἀπριλίου 1886 καὶ εἰς τὸ μέτρον τῆς εἰρηνικῆς πιέσεως καὶ τῆς
βίας. Ἀπέσυρε τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῆς ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ ἀπέ-
κλεισε διὰ τῶν στόλων της τοὺς Ἑλληνικοὺς λιμένας, οὓς ἐκράτησεν
ὅλους καθ' ὅλους ἐπὶ ἕνα μῆνα, ἂν καὶ τὰ διαβήματα

τῆς

τῆς ἀναλύσεως τῶν τάφρων, ἔχον πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ὑπογραφῇ καὶ τελειωθῇ ἐξελεγχθέν. Μετὰ τὴν ἄρσιν δὲ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὅστις τόσην ἐπήνεγκεν εἰς τὸ ἔθνος ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν ζημίαν, ἐπανῆλθον καὶ οἱ πληρεξούσιοι Πρέσβεις εἰς Ἀθήνας.

Ἡμεῖς μέντοι, ὡς προελάβομεν, οὐδόλως συνεμερίσθημεν τὴν ἀπὸ τῆς [illegible] μεταπολιτεύσεως πολιτικὴν τῶν πολέμων καὶ ἐπιτροπειῶν, [illegible] ὅμως διὰ διακηρύξωμεν νὰ μὴν ἀποστρέψωμεν τὸ πρόσωπον μετ' ἀγανακτήσεως καὶ ἀπὸ τὸ ἐκβιαστικὸν τῆς Εὐρώπης μέτρον, διότι οὐ μόνον θεωροῦμεν αὐτὸ ἀνάξιον τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλας καὶ κατὰ τόσον, ἀντίθετον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ διεθνοῦς δικαίου καὶ αὐτόχρημα ὑβριστικόν. Τὸ τίνι δικαιώματι πέντε Εὐρωπαϊκὰ ἰσχυρὰ κράτη Ἀγγλία, Ῥωσσία, Γερμανία, Αὐστρία καὶ Ἰταλία περιέφραξαν ὁλόκληρον ἔθνος, καὶ ἀπηγόρευσαν τὴν ἐλευθέραν εἴσοδον [illegible] οἰκοδεσπότην καὶ τοὺς [illegible] εἰς τὰς [illegible] δικαιώματι ἐπετέθησαν [illegible] δικαίου κράτους; — Θρησκεία [illegible] οὐδεμίαν ἔχει ἔννοιαν, τὸ „in pacem non habet tempus". Ποία ἀρχὴ δὲν λέγομεν δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας, ἀλλὰ τοὐλάχιστον γενναιότητος καὶ μεγαλοψυχίας ἢ καὶ συνέσεως πολιτικῆς, ἐπιτρέπει δόξῃ κατὰ τῆς ὑπερμεγέθους [illegible] νὰ ἐπιτίθενται κατὰ ἀόπλων [illegible], νὰ κάμνωσιν ἀποβάσεις, νὰ προκαλῶσι συμπλοκὰς καὶ νὰ καταστρέφωσι τηλεγραφεῖα; Τί ἀγριώτερον ἔπραττον πειραταὶ ἢ βάρβαροι;

„Bell'ardir di congiurati
„Contro un bimbo cento armati."

Εἰ δὲ περιστάσεις κράτος τι ἢ καὶ ἔθνος, δικαιοῦται νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ ἄλλου μετὰ προηγουμένην ἀποτυχίαν εἰρηνικῆς διευθετήσεως· ἢ ὅταν ὁπωσδήποτε ἐξυβρισθῇ ὑπὸ τούτου ἢ ζημιωθῇ, ἢ ὅταν ὑποστῇ πραγματικὴν βλάβην εἰς τὰ συμφέροντα αὐτοῦ, κατὰ ἀπαιτοῦσι πάντοτε οἱ διεθνεῖς νόμοι, ὅπως προκύπτῃ δίκαιον καὶ κατάλληλον. Εἰς οὐδεμίαν ὅμως ἐκ τῶν δύο τούτων κατη-

κατηγορουμένη ὑπάρχει ἡ Ἑλλάς, διότι ὅτε ἐξύβρισεν, ὅτε ἐξηπάτησε
τὴν Εὐρώπην. Κεντρικὴ μένουσα καὶ ἐξοπλιζομένη ἐντὸς αὐτῆς
ἦτον ἐν τῷ δικαιώματι ὡς κράτος ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον· καὶ
τοῦτο μᾶλλον καθόσον ἐκινεῖτο ὑπὲρ ἀναμφισβητήτων δικαίων, ἅτινα
καὶ ἡ Εὐρώπη αὕτη εἶχε προηγουμένως ἀναγνωρίσει καὶ ὑποχρε-
ώσει δι' [illegible] κατὰ τῆς Τουρκίας [illegible].

Πῶς λοιπὸν ἀπὸ φίλη τότε ἔγεινε ἤδη ἐχθρὰ τῆς Ἑλλάδος ἐ-
πὶ τῇ αὐτῇ ἀντικειμένῃ; Πότε ὀρθῶς καὶ δικαίως ἐφρόνει
καὶ ἔπραττεν; Ἄλλοτε, ἤτοι καὶ [illegible] ἢ σήμερον; Πό-
τε αἱ γνῶμαι αὐτῆς ἐπλημμέλησαν [illegible]; ὅτε καὶ [illegible]-
σα ἡ ἐν παρακμῇ [illegible], διέγειρε [illegible] καταιγίδα
[illegible] καὶ παρασκευάσασα ὅλην Ἑλλάδα κακῶν. Ἔχει ἤ-
[illegible] νὰ ἀπαντήσῃ, ἀφοῦ ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ περιστάσει ἐπέτρεψε-
ν εἰς αὐτὴν νὰ πράξῃ ὡς ἔπραξε καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ [illegible]
[illegible] ἀντίθετον πορείαν; [illegible] νὰ προσθέσῃ ἀπὸ τὸ "sic
volo sic jubeo, stat pro ratione voluntas"? – Ἔχει [illegible]
[illegible] νὰ [illegible]
[illegible] τῆς [illegible] εἰρήνης, [illegible]
τὸ νὰ [illegible] τὴν [illegible]
[illegible] τοὐλάχιστον ἀνακοίνωσι-
[illegible] Μαΐου 1886 ὁ ἐν [illegible] πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας πρὸς
τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς [illegible]: "Ἡ Ἑλλὰς ἠ-
δύνατο νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν Χερσόνησον, τὴν Μεσόγγειον καὶ [illegible]
"Εὐρώπην [illegible] εἰς πόλεμον."

Λοιπὸν κατέλαβε τὴν Εὐρώπην ἑλληνοφοβία; – Πρόφασις
αὕτη, ἐξ [illegible] καὶ τὸ [illegible]! Διότι [illegible]
ἡ Εὐρώπη αὕτη διὰ τῶν [illegible], τῶν [illegible]
[illegible] καὶ τῶν [illegible], διατηρεῖ τὰ [illegible]
[illegible]. Ἀλλὰ πῶς δὲν εἶχε τοὺς αὐτοὺς φόβους
καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐπιστρατείαν, ἣν μάλιστα καὶ [illegible]
[illegible]; Πῶς τότε [illegible] τὰ πράγματα [illegible]-
[illegible], ἤτοι καὶ μὲ μικρὰν [illegible] τῆς Ἑλλάδος;
Δὲν ἐδύνατο καὶ σήμερον νὰ κάμῃ ὁμοίαν λύσιν, ἀποδίδου-
σα τοὐλάχιστον τὸ αὐθαιρέτως κρατηθὲν ὑπόλοιπον τῆς ἐπι-
[illegible]

[illegible] λωρίδος; — Ὄχι, μας ἐπαναλαμβάνουν, ἄλλαι ἦσαν τότε αἱ περιστάσεις, καὶ ἄλλαι σήμερον, διότι τότε ἐπράττετο περὶ ἀκεραιότητος τῆς Τουρκίας, ἐξ ἧς ἡ Εὐρώπη ἥρπασε τὰ [illegible] μέλη καὶ τὰ μακρὰ κράτη τῆς χώρας, ἐνῷ σήμερον δὲν ἦτο ἐπὶ τῆς διπλωματικῆς τραπέζης οὐ [illegible] πρὸς [illegible] καὶ [illegible] τῆς ὅλης νέας καταστάσεως, ὅτε ἦτο διατεθειμένη ἡ διπλωματία νὰ παραβιάσῃ αὐτό. Πιθανὸν τοῦτο, διότι θέλει νὰ ἔχῃ τὸν χρόνον εἰς τὴν διάθεσίν της. Πλὴν ἐγὼ

„........Τοιούτους ἄνδρας ὡς ἀεὶ μισῶ
„Οἳ συντεθέντες τ' ἄδικα, εἶτα μηχαναῖς
„Κοσμοῦσιν .... (Εὐρ. Ἴων)."

Ἀλλὰ διατί νὰ προβῶσιν αἱ ἕξ Δυνάμεις εἰς ὃν [illegible] ναυτικὸν ἀποκλεισμὸν καθ' ὃν ἐν [illegible] πράξεως, ἐνδόξως [illegible] ἐδύναντο καὶ ἄλλως νὰ δράσωσιν; — [illegible] ἕτερον, τὴν Ἑλλάδα, διότι [illegible] καὶ [illegible] πιθανὸν καὶ τοῦτο, διότι [illegible] περὶ προόδου, ὅτι [illegible] πρέπῃ νὰ [illegible], πολὺ δὲ ἀληθέστερον τοῦ δικαίου καὶ ἐλευθερίας ἔργον ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὴν ἡ ὕπαρξις, ἔτι καὶ ἄσημος καὶ [illegible]!

Δὲν θεωρῶ μὴν ὅμως ἐπίσης πιθανὸν καὶ ὅπερ ἄλλοι [illegible], ὅτι αἱ Δυνάμεις ἐκολακεύοντο ὑπὸ [illegible] ἀλλοκότου ἰδέας, ὅτι μόλις ἤθελον ἐμφανισθῇ, ἤθελον μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑποδεχθῇ ὡς σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος, διότι καὶ τὴν διάνοιαν [illegible] ἠθέλησαν [illegible], καὶ τὴν [illegible] καὶ φιλοπατρίαν τῶν Ἑλλήνων παραγνωρίσασαι, [illegible] τῆς [illegible] καὶ [illegible] τὰ ῥαπίσματα καὶ τὰς ὕβρεις. Τοιαύτη διαστροφὴ ἐννοιῶν δύναται νὰ δοθῇ εἰς ὅσους μωραίνει ὁ Θεὸς καὶ θέλει νὰ καταστρέψῃ, ὥστε εἰς αὐτοὺς νὰ θεωρῆται τὸ κακὸν ὡς καλόν, καὶ τὸ καλὸν ὡς κακόν.

„Τὸ

„Τὸ κακὸν δοκεῖν ποτ᾽ ἐσθλὸν
„τῷδ᾽ ἔμμεν, ὅτῳ φρένας
„θεὸς ἄγει πρὸς ἄταν. (Σοφ. Ἀντ.)."

Πλὴν δὲν ἐδύνατο, [illegible] καὶ τὰς μορφὰς τοι[illegible] καὶ [illegible], νὰ καταινήσῃ καὶ δι᾽ ἄλλην φορὰν [illegible] καὶ μᾶλλον ἐμπορευτὴς καὶ φιλοκερδὴς, τὴν συμπεφωνημένην τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἐπιμονήν, καὶ νὰ [illegible] ὅτι [illegible] διὰ τὴν ἀποχώρησιν; — Μία πολὺ [illegible] μεταβολὴ τῆς στροφῆς πρὸ μικροῦ γενομένης, ἀρκοῦσα νὰ προλάβῃ ὅλα τὰ δεινά, ὅσα [illegible] ἐκ τῆς συμμαχίας τῶν [illegible]. [illegible] ὁ κατὰ τὴν 7 Ἀπριλίου 1885 [illegible] Πρωθυπουργὸς Θ. Δηλιγιάννης [illegible] ἐν τῷ προγράμματι [illegible] ἔμειναν [illegible] καὶ ἐξύπνησε τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο [illegible] τῆς [illegible] καὶ [illegible] νὰ [illegible] ὁ [illegible] [illegible] ἀλλοτρίας [illegible] καὶ διάδοχος αὐτοῦ Χ. Τρικούπης, [illegible] καὶ [illegible] ἐπανασταθῇ καὶ [illegible] [illegible] Ἡγεμόνα ν᾽ ἀνταλλάξῃ [illegible] τῆς [illegible], ὡς τότε [illegible] καὶ [illegible] μετὰ [illegible] προπαρασκευήν, διότι τὸ ἄρθρον 31 τοῦ συντάγματος ῥητῶς ἀποφαίνεται: "Ὁ Βασιλεὺς „διορίζει καὶ παύει τοὺς ὑπουργοὺς αὐτοῦ." Τοιαύτη μεταβολὴ δὲν ἦτο μὲν κοινοβουλευτική, πλὴν ἦτο συνταγματική, ἀλλ᾽ [illegible] [illegible] τὰ [illegible] καὶ [illegible] τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα.

Ἂν δὲ καὶ ὁ Ἡγεμὼν συνεμερίζετο τὴν [illegible] τῆς [illegible] ἢ τῆς [illegible] μεταξὺ [illegible] [illegible] καὶ ἀμηχανίας, ἠδύνατο τότε νὰ προσκληθῇ [illegible], [illegible], ἢ [illegible] ἢ ἄλλως [illegible]. Ἂν δὲ καὶ ἡ λύσις [illegible] [illegible] τῆς [illegible], διότι τότε πλέον [illegible] πρὸς

τοῦτο

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ταύτην ὁδόν, ἢ νὰ ὁρίσῃ τὸν κόσμον τοῦ ἀγῶνος καὶ ἀποσυρομένη ν' ἀφήσῃ τὰ προαλειφόμενα κράτη ν' ἀντιπαρατεθῶσι μόνα των, καὶ ὑποφέροντα τὰς συνεπείας τῆς συγκρούσεώς των νὰ κρατήσωσι καὶ τὴν διαφοράν των, — ἢ νὰ ἐπιβάλῃ τὸ ἐλάχιστον τὸ ἐκβιαστικὸν μέτρον, καθόσον ἀπαιτεῖ ἰσχύος καὶ τὰ δικαίου εἰς ἀμφότερα.

Θέλει ὅμως ὑπάρχει νὰ ἀσφαλίσῃ τὸ ἓν καὶ ν' ἀφήσῃ τὸ ἕτερον ἐλεύθερον. Τὸ ἑτεροβαρὲς τοῦτο μέτρον δὲν ἦτο μόνον ἄδικον, αὐθαίρετον καὶ σκανδαλῶδες, ἀλλὰ καὶ μεροληπτικὸν ἄνανδρον, ὑβριστικὸν καὶ ἀγενές, διότι δι' αὐτοῦ ἡ Εὐρώπη οὐδὲν ἄλλο νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ἀνεπιεικῶς ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐδύνατο νὰ λάβῃ καθ' ἑκάστην δύναμις τὸ ἐπικίνδυνον, παρενέβαινε μεταξὺ δύο ἀθλητῶν καὶ ζητοῦσα καὶ καταφρονοῦσα τὸν ἕνα, ὑπεβίβαζεν αὐτὸν εἰς θέσιν ὑπολογιστὴν καὶ δοῦλον· [illegible] δι' ἓν [illegible] τὸ ἕτερον·" κλῶσα τώρα καὶ μὴ φοβοῦ." Οὕτω δὲ [illegible] ἡ Τουρκία.

[illegible] θὰ [illegible] τὸ [illegible] τῶν Δυνάμεων, καὶ χαρ[illegible] εἰς τὰς πολεμικὰς των θὰ παρέχῃ καὶ [illegible] ἐπιθέσῃ ἡ [illegible]κὰς [illegible] κατὰ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς φυλῶν; Δὲν ἦτο φρονιμώτερον καὶ φιλανθρωπότερον ἀντὶ νὰ χάνωνται ἐν τοιαύτης ἀγῶνος ἢ [illegible] ἐνεργείας, καὶ νὰ καταδαμάζωσιν [illegible] τῶν ὑστεροῦντες [illegible] τῶν προτεραίων, νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἅπαξ τὸ ὁριστικὸν πέρας τοῦ ἀτελευτήτου αὐτοῦ ζητήματος, καὶ οὕτω ν' ἀπαλλάξωσι καὶ τοὺς ἀδελφοὺς λαοὺς ἀπὸ τὰς ἀνησυχίας καὶ συμφορὰς διὰ τῶν ἐκ διαλειμμάτων τοὺς καταβασανίζουσι; — Διότι ἤτε σήμερον ἤτε αὔριον, ἤτε ὕστερον, ἤτε ἀργότερον λύσωσιν αὐτό, εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποφύγωσι τὴν συνάλληλον σύμπραξιν, ἐπειδὴ ἂν ἐμφορηθῶσιν ὑπὸ πνεύματος ἐλευθέρου καὶ δικαιοσύνης πράγματα τοῦτο, τὸ ὁποῖον διεξάγομεν νὰ πιστεύσωμεν, διότι ἡ Μακιαβελλικὴ πολιτική, ἣν μετέρχονται καιρὸν τινὰ μεγίστων κρατῶν, θὰ ἀπολέσῃ καὶ αὐτά, ὅπως θὰ συναπολέ-

ση

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῃ καὶ τὰ μόνα μετάλλευα, ἅτινα ἐδύναντο νὰ διασκεδάσωσι τὰς ἀναφυομένας ἔριδας. Γλῶσσαι κραταιαὶ καὶ μεγάλαι ἔχουσαι ἐν τῇ μεταξὺ μικροτέρας, θὰ λαμβάνωσι τουλάχιστον ἐξ αὐτῶν ἀφορμὴν αἰτίαν ἢ καιρὸν, ὅπως καταχρασθῶσι τοῦ ἐρεθισμοῦ των καὶ συμβιβάσωσι τὰς ἀναφυομένας διαφοράς των.

Ἐὰν δὲ ἄλλως φαντάζωνται, ὅτι διὰ τοιαύτης πολιτικῆς, θέλει ποτὲ τέλος λάβῃ ἀφορμὴν νὰ τὰ κατέχωσι καὶ διὰ τῆς βίας, ἢ ὅτι θέλει τὰ ἀπαιτήσῃ ἐπὶ τούτῳ, ὥστε ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τῶν ὁμολογούντων τῶν ἀνεκκαθαρίστων, νὰ ἐπικαλῶνται ὅλως τὴν προστασίαν των, καὶ νὰ φωνάζωσιν ὡς ὁ ἐν θαλάσσῃ κινδυνεύων ναυαγός, "Βοήθεια, σπεύσατε νὰ μᾶς σώσητε, διότι χανόμεθα", κακῶς σκέπτονται καὶ μεγάλως ἀπατῶνται, διότι ἤθελον ἴδῃ θέσῃ ἐντὸς τῶν καθόλου [illegible] ἀποτυχόμενα.

Ἡμᾶς μὲν σήμερον δὲν [illegible] νὰ μᾶς ἀδικήσωσιν ἀδίκως, ἀλλὰ διατηροῦνται [illegible] νὰ μᾶς ταπεινώσωσι καὶ ἐπιτέλους νὰ μᾶς ἀφανίσωσι, [illegible] ἐπιτηδεύεται ὁ ἀπαισιόδο[illegible] θρησκευτικὸς [illegible] χρῆμα καὶ ὁ τουρκισμὸς [illegible] ἐν τοῖς μεταξὺ κατὰ τῷ Ἑλληνικῷ. Ἴσως [illegible] σύμπτωσις, πλὴν ἡ σύμπτωσις αὕτη μετὰ περὶ τῶν [illegible] ἐπιμελέστερον παρακολουθούντας αὐτὴν ἐπίσημα, ἠναγκάσθη [illegible] μὸν νὰ ἀποδειχθῇ τουλάχιστον, ὅτι ὁμολογῇ μὲ προσχεδιασμένων μυστικῶν συνεννοήσεων, διότι περὶ τῶν μυστηρίων πλανᾶται σκοτάδι ἢ ἀπόκρυφα, ὅπου τὸ [illegible] τῆς πολιτικῆς ἐφαρμογῆς, [illegible] πολλάκις τὸ ζήτημα. Λοιπὸν ἡ Εὐρώπη ἀπεκήρυξε τὴν Ἑλλάδα, ἐγκατέλειψεν αὐτὴν ἐπιβάλλουσα εἰς τῶν [illegible] φανατικῶν καὶ βαρβάρων ἐχθρῶν, καὶ ἐν τούτοις λέγεται χριστιανική! Ἀλλὰ

„Se crìstianissimi esser voi volete
„- - - - - - - - - - - - - - - - - -
„Perchè di Cristo gli uomini uccidete
„Perchè de i beni lor son dispogliati (Ariost.)!!

Ἂν ἡ ἀνδρία καὶ ὁ πατριωτισμὸς τῶν [illegible]
σ[illegible]=

στρατεύματος, διὰ ἐμαθαίνομεν τὴν ἐπιστολήν, ἠθέλαμεν ἴσως ἰδεῖ νέαν ἀτίμου καταστροφὴν χαιρετισθεῖσαν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ ἐπευλογηθεῖσαν ὑπὸ τῆς Τουρκίας· τότε ἴσως ἤθελεν ἔχει καὶ ἡ ὑπερφυσικὴ ἀφορμὴν νὰ θέσῃ ὁριστικῶς τοῦ βάθρου. Μέγα τὸ κατόρθωμα ἐὰν ἐπετύγχανε! ὡραῖον τὸ ζήτημα ἂν ἀνεφέρετο! Πλὴν ἀντάξιαι τῆς ἀγρίας ἐποχῆς τῶν Οὔννων καὶ Βανδάλων! Διαδέχονται μὲν οἱ αἰῶνες ἀλλήλους, πλὴν συνέπονται μετ' αὐτῶν καὶ τὰ κακουργήματα. Τὰ μέσα μόνον τοῦ κατακτητικοῦ εἶναι σήμερον καὶ τεχνικώτερα καὶ στερεώτερα.

Τοιαύτη ἐχρημάτισεν ἡ διαγωγὴ τῆς Εὐρώπης ἀπέναντι τῆς φιλοπολέμου πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἐνώπιον τοιαύτης τακτικῆς φρονοῦμεν ὅτι καὶ ὁ Ἡγεμὼν τοιαύτης ὤφειλε νὰ τηρήσῃ πολὺ διάφορον καὶ ἐθνικωτέραν συμπεριφοράν. Ἂς ἀνακεφαλαιώσωμεν ἤδη ἐν συντόμῳ [illegible] τὰ ὁποῖα διεξηγήσαμεν ζητήματα.

Ἐκ τῶν ἀπαριθμηθέντων [illegible] καὶ [illegible] ἀποφανθέντες καὶ ἐπεξηγήσαντες [illegible] θέλων βεβαίως πολὺ σκανδαλισθῆναι δι' αὐτῶν, ἀπαιτοῦντες [illegible] ὅτι θέλει λίαν ἐρυθριᾶ ὁπόταν τοῦ ἀνακαλύψῃ ἐκ τῶν μνημονευθέντων, διότι ἄλλην δὲν θέλει φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἄλλην ἀπὸ τὴν περιβάλλουσαν πάντοτε πᾶν ἔργον ὕβρεως καὶ ἀδικίας. Ἡ μεταξὺ Γερμανικῆς καὶ Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως προσυμφωνηθεῖσα ἀπόκρυφος καὶ αἰσχρὰ συναλλαγή, ὅτι ἡ μὲν πρώτη ὑπέσχετο νὰ ὑποστηρίξῃ χάριν τῆς δευτέρας τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα, καὶ ἡ δευτέρα ν' ἀφοπλίσῃ χάριν τῆς πρώτης τὴν Ἑλλάδα, ἐγέννησε τὸν ναυτικὸν ἀποκλεισμόν, διότι ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις προὔτεινε „νὰ μὴν ἐπιτραπῇ ναυτικὴ προσβολὴ κατὰ τῆς Τουρκίας ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος,“ καὶ αἱ λοιπαὶ Δυνάμεις ἀμέσως ἐνηγκαλίσθησαν τὰς [illegible],“ ἐφ' ἴσου [illegible].“ ἐτρομοκρατήθησαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἐθεώρησαν τὸ μέγα κατὰ ἔγκλημα κατὰ προτίμησιν, καὶ ἐν τῇ μέθῃ τῆς παντοδυναμίας των ἀσυνάρτητον τὸ διέπραξαν, πλὴν νήφουσαι θέλουν ἐρωτήσει τό-

με-

μωρῆσθαι ὑπὸ τῆς μάστιγος τοῦ ἐλέγχου, διότι [illegible] [illegible]
κακοπραγῇ.

Τὸ ἔγκλημα αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀναγράφομεν οὐχὶ εἰς τὰ ἔθνη, ἀλλ' εἰς μόνας τὰς κυβερνήσεις των, ἐσκίασε ἢ μᾶλλον διέγραψε πᾶσαν προηγουμένην ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγαθοεργίαν, καὶ προσέτι ἠμαύρωσε τὸ ἡρωϊκὸν καὶ ἀθάνατον τρόπαιον τοῦ Ναυαρίνου, διότι δὲν ἐξύβρισε μόνον αὐτό, ἀλλ' ἐκινδύνευσε καὶ τὴν ὕπαρξίν της. Μόνη ἡ θεία πρόνοια καὶ ὁ ἔμφυτος πατριωτισμὸς τῶν [illegible] ἐκ τῶν [illegible] [illegible], τὸ ἐδύνατο καὶ ἤθελεν ἴσως ὑπ' ὄψιν νὰ προκαλέσῃ ὁ ἀποκλεισμός. Μολαταῦτα δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀναγνωρίσωμεν καὶ τὸ καλὸν εἰς αὐτόν· [illegible] καὶ διαπρυσίως, ὅτε προεκηρύξαμεν ἀπόφαμα τῆς Εὐρώπης [illegible] κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Πιστεύομεν δὲ ὅτι ἐπαληθεύουσι πλέον καὶ αἱ [illegible] ὅσοι δι' ἄλλων λόγων [illegible] εἰς αὐτὰς [illegible] αἰσχροκερδείας διευθύνουν τὰ πλήθη.

Ἡμεῖς ἀδόλως [illegible] ὁ διάδοχος τοῦ Μεττερνιχ [illegible] ὅτι [illegible] ρικὸν [illegible] μὲ ὅλας [illegible] καὶ ἂν ἡ [illegible] τῆς Αὐστριακῆς κυβερνήσεως, [illegible] εἰς [illegible] ρον· ἐπιχειροῦσι τὰς παραδόσεις των, καὶ ἰδίως τὰς μισελληνικὰς δοξασίας των, δι' ὧν ἐθεώρει καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν ὡς [illegible] παράγοντα. Λυπούμεθα ὅμως διὰ τὸν ἔξοχον ὑπο[illegible] τοῦ [illegible] καὶ [illegible] τοῦ [illegible] φιλελληνικοῦ Μα[illegible], ὡς καὶ διὰ τὸν [illegible] τοῦ [illegible] καὶ [illegible] Νικολάου, οἵτινες ἀπαρνηθέντες [illegible] καὶ τὰς [illegible] ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος [illegible] [illegible] συμμορφώθησαν μᾶλλον μὲ τὴν Γερμανο[illegible] [illegible] καὶ [illegible], ἢ μὲ τὴν Γαλλικὴν [illegible] [illegible] καὶ [illegible], ἃ καὶ ἄλλοτε αὐτὴ πάλιν μετὰ [illegible] παρώρμησε.

Οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχωσιν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἑλλάδος τὸ [illegible] [illegible], διότι ἀμφότεραι ἤθελον δι-

δικαίως κατηγορηθῇ ὁ μὲν ἐπὶ πολεμικῇ, ὁ δὲ ἐπὶ θρησκευτικῇ μι-
κροψυχίᾳ, καθ᾽ ὅσον πρό τινων ἐτῶν σύσσωμος ἡ Ἑλλὰς ἀποβλέ-
πουσα κατὰ προλήψεις ὡς Ἡγεμόνα τοῦ Βυζαντινοῦ γένους
τὴν Ἀγγλίαν, καὶ πρὸ αἰώνων μετέδωκε τὴν ὀρθοδοξίαν
εἰς τὴν Ῥωσσίαν, καὶ ἐπὶ Θεοδώρου τοῦ Ἰβάνοβιτς (1588), ἐγκα-
θίδρυσεν ἐν Μόσχᾳ αὐτοκέφαλον τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῆς.
Πλὴν χάριν τῆς Βουλγαρίας, τῆς ὁποίας μ᾽ ὅσα καὶ ἂν δια-
σαλεύσῃ σύστημα, προκαλουμένην διὰ τῶν ἀντεξηγήσεων τὸν
ζῆλον, ἀπελάκτισαν ἡμᾶς, διαπράξαντες καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους
αὐτῶν ὁμογενεῖς μεγίστην ἱεροσυλίαν, διότι ἐτάραξαν τὴν
κοινὴν τῶν μεγάλων ἐκείνων ψυχῶν, ὧν τὸ κατόρθωμα τῆς
Πόλεως, διὸ εἶναι ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ των μοιραῖον [illegible] κό-
σμημα. Αἱ ἀναίσθητοι ψυχαὶ τῶν θεραπόντων αὐτῶν βεβηλώ-
νουν, πρέπει βεβαίως ν᾽ αἰσ[illegible] ὑπὸ γραφῆς καὶ νὰ ἐπαι-
λουθῶσι τὸ πρόσωπον, [illegible] μέγας χριστιανικὸς τόπος
[illegible] καθ᾽ [illegible]
ἐνωμένοι, ὅπως τὸ [illegible] ἀναγεννηθῶσι καὶ
συντελεσθῶσι διὰ τὸ [illegible] πρὸς τὴν ἀνέγερσιν

Περὶ δὲ τῆς καλουμένης [illegible] Ἰταλίας τί νὰ εἴπωμεν; — Ἂν αἱ
ἄλλαι Δυνάμεις ἢ τὸ ἐν μέρει, ἢ τὸ ἐν συνόλῳ εἶχον ἀπόκρυφόν
τινα πόθον, ὅπως ἐξυβρίσωσιν ἢ καὶ φανερώσωσι τὴν ἐν Ἑλλά-
δι ἀρτιγεννηθεῖσαν αἱματοβάπτιστον ἐλευθερίαν, ἡ ὁμόφυλος
Ἰταλία οὐδένα εἶχεν, ὅπως συνασπισθῇ μετ᾽ αὐτῶν, καὶ κατα-
βῇ συνάμα τὰς ἄλλας κατὰ τῶν δυστυχῶν, διότι ἐπρόβλεπε
τὰ ἀτυχέστερα καὶ ὀλεθριώτερα μέτρα, ἅτινα παρὰ τῶν
ἄλλων Δυνάμεων ἐπεκρότησαν· αἱ σκιαὶ τοῦ Καβοὺρ
καὶ τοῦ Γαριβάλδη θὰ ἐρυθρίασαν βεβαίως ἐκ τοῦ προλόγου
τοῦ Ῥοβιλάν. Ἔπρεπε ὅμως νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι πρό τινων ἐτῶν
ἦτο καὶ αὐτὴ ὁμοιοπαθής, καὶ ὅτι τὰ καταδυναστευόμενα τέκ-
να ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τέκνα της, εὕρισκον πολλάκις ἄσυλον
καὶ φιλοξενίαν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Ἔπρεπε νὰ τηρῇ
ἀκριβέστερον τὴν μνήμην τῶν ἐκεῖ κατασφαγέντων καὶ

ἀσκη-

[illegible] ἐπιθέτων, δι' ὧν πρὸ τῆς ἐθνικῆς συστηματοποιήσεως [illegible] ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ὁ ἰδίως αὐτῆς ἱστορικὸς Βόττας ἀναφέρει ὅτι οἱ συγγραφεῖς ἐπέμενον διαβεβαιοῦντες ὅτι, "οἱ Ἰταλοὶ εἶναι λαὸς ἄνανδρος, χαμερπής, ἀπαθής, ἄπιστος, ὑπαναχωρητικός, διεφθαρμένος καὶ ἔτι πλέον ληστής· διὸ "ἐξέρχεται ἡ [illegible] ποιητῶν καὶ ληστῶν, οἵτινες καὶ μὴ [illegible] "συμφωνοῦσι μὲ τὸν ἐθνικὸν τῆς Ἰταλίας χαρακτῆρα."

Ταῦτα μᾶς ἀναμιμνήσκουσιν εἰς τὸν νοῦν ὅσα καὶ καθ' ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων ἤδη δωρεὰν διαφημίζονται, καὶ ὅσα ἰδίως ἔγραψεν ἐσχάτως ἐξ [illegible] ὁ Ἄγγλος εἰς τὴν [illegible] του, ὅσα ἀλλαχοῦ ἀνεφέραμεν. Τίς οἶδεν τίς μᾶς [illegible] καὶ τίς [illegible], ποῖον ἄδηλον μέλλον μᾶς περιμένει!

Ἡ Ἰταλία ὤφειλε τέλος νὰ σκεφθῇ ὅτι αἱ συμμαχίαι μᾶλλον αἰσθηματικαὶ ἢ συμφερ[illegible] δύναται ποτὲ νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ δύο ἢ [illegible] [illegible] ἡ τῆς Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος [illegible] μᾶλλον [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] καὶ ἐὰν τοῦτο τὰ πάντα [illegible] [illegible] καὶ ἀντὶ νὰ προλάβῃ αὐτὴν [illegible] ὁ μόνον [illegible] καὶ [illegible] μετὰ τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀποφασισθεῖσαν, ἀλλ' ἔδειξεν ὅτι ὑπεστήριξε καὶ ὑπὸ μικρὸν ἐθελοντήν [illegible] τῆς Κρήτης.

Ἡ τοιοῦτον ὅμως σήμερον δυσμενῶς διακειμένη Εὐρώπη καθ' ἡμῶν, ὤφειλε ν' ἀναλογισθῇ ὅτι ἡ τιμή, ἡ δόξα, τὸ μεγαλεῖον καὶ αὐτὰ τὰ καλῶς ἐννοούμενα συμφέροντα, δὲν [illegible] εἰς τὴν ἄδικον ἢ ὑβριστικὴν ἐπίδειξιν καὶ ἐνέργειαν τῆς [illegible] τας κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων, ἀλλ' εἰς τὴν [illegible] τῆς δικαιοσύνης καὶ εἰς τὰ δόγματα τὰ σεβαστά, ἐξ ὧν διαφέρονται καὶ τρέφονται αἱ ἀμοιβαῖαι συμπάθειαι καὶ φιλίαι, διότι καὶ οἱ μικροὶ μετὰ τῶν μεγάλων ἐργαζόμενοι, καὶ οἱ μεγάλοι ὑπὸ τῶν μικρῶν ὑποστηρίζονται καὶ [illegible] ταῦτα μόνα αἱ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

τὴν ἐξάσκησιν τῶν ὑψηλοτέρων ἠθικῶν ἀρετῶν· οἱ μὲν προσελκύουν
καὶ ἐμψυχοῦν, οἱ δὲ ἀγαπῶν καὶ συγχωροῦν.

„Μετὰ γὰρ μεγάλων βαιὸς ἄριστ' ἂν
„καὶ μέγας ὀρθοῖθ' ὑπὸ μικροτέρων (Αἰ. μαστ.)".

Ἂς σημειωθῇ δὲ ὅτι τὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖον ἐνεκολάψατε εἰς τὴν [illegible] αὐτῶν διὰ τῆς ἐχθροπαθοῦς διαγωγῆς της κατὰ ἔθνους μικροῦ τοσοῦτον ἤδη ἐξηγριωμένης τῶν ἀνθρωπολάτρας, δυσκόλως θὰ ἐπιτύχῃ ν' ἀποσβέσῃ καὶ δίκαια ἂν ἐπαναλάβῃ Ναυαρίνου, διότι δὲν δύναται πλέον νὰ ἐμπιστευθῇ ἢ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν δικαιοσύνην, ἢ τὴν ἐπιείκειαν, ἢ τὴν γενναιότητα αὐτῶν, ὅταν παρατηρῇ ὅτι οὐχὶ τὸ ἐλάχιστον μεταμεληθεῖσα, ἀλλ' ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐνωτικῶς διαπράττῃ ἀθέμιτα καὶ παράνομα ἔργα; — Πῶς ἀνακαλεῖν [illegible] σκώμματα φιλοπόλεμα ἢ μισθαρνοὶ νὰ προσφέρωνται μὲν ὡς [illegible] εἰς αὐτῶν, καὶ νὰ προβαίνῃ μέχρις ἀποθεοποιήσεως, πλὴν ὁσάκις θέλῃ [illegible] καὶ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀμφιβόλων πράξεων [illegible] ἀνέχονται καὶ ἐπιβαρύνουσι [illegible] ἔθνους [illegible] ἡ ἀθωότης καὶ ἡ ἀσθένεια [illegible] χρῄζοντες πρὸς συμπάθειαν καὶ προστασίαν.

Τί ἰσχυροὶ τῆς Εὐρώπης, οἵτινες τοσάκις ἐπαίρεσθε ἐπὶ πολιτισμῷ, τί ταράττεσθε, τί θορυβεῖτε κατὰ τῶν ἀναλλοιώτων ἰδεῶν καὶ τῶν μεγαλοφυῶν συνομοσιῶν; Ἐνεργεῖτε μετὰ ἐγκαρτερήσεως καὶ δικαιοσύνης, ἵνα σχισθῶσι αἱ μεγαλύτεραι σημαῖαι αὐτῶν! Κατεσχίσατε τὴν Εὐρώπην γενικῶς ὅπως αἱ δημιουργίαι αὐτῶν ἐν κοινὸν στρατόπεδον, οὐχὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἰδιωτικόν, καὶ διηρέσατε τοὺς λαοὺς της εἰς δύο μεγάλας ἀγέλας ἐξ ὧν ἡ μία ἀγωνίζεται ὑπὸ δόξῃ, ἵνα τρέφῃ ἀκόπως τὴν ἑτέραν, ἐν ᾗ ἔμενε καὶ ἡ αἰωνία ὀργὴ κατὰ τῶν ἀδυνάτων, ἐν ᾗ ἦλθε καὶ τελευταία ἡ σκληρὰ τῆς ἀλληλοσφαγίας χάρις τῶν ἀδίκων ἁρπαγῶν σας καὶ τῶν ἀκορέστων φιλοδοξιῶν σας.
Ἀλλ' ἐνθυμεῖσθε τὰς Πραιτωριανὰς τῆς Ῥώμης, οἵτινες ἐπωλοῦντο ὡς καὶ τὴν ἐσχάτην, διέθετον πλέον καθ' ἀρέσκειαν τὰ τῆς αὐτοκρατορίας!

Τί

Τί κακὸν ἐπράξαμεν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὥστε να καταφέρεται
οὕτως ἀσπλάγχνως καθ' ἡμῶν καὶ ἀπειλῇ τὴν ὕπαρξίν μας; — Ἡμεῖς
καὶ ἐκκλησίας ἀνηγείραμεν εἰς αὐτήν, καὶ ἐμφρόνως ἐμφανισ-
σύνης ἐσφυρήλατοι, καὶ Ἡγεμόνας της ἐξελέξαμεν, καὶ ἐπιδεξι-
κὰς μεταβολὰς τὰς ἀρεσκούσας της ἐτελέσαμεν, καὶ ἀποζημιώσεις
ποσότητος ὑπεβάλαμεν, καὶ ἐπιγνώσεις ἐθνικὰς ὑπετάξαμεν, καὶ
εἰς παντοίας ὕβρεις της ἠνέχθημεν, καὶ ἑκατόμβας ἐθυσιάσα-
μεν. Τί ἄλλο ἀπαιτεῖ; — Ἀρκεῖ, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ἀρκεῖ!
Ἂς μὴ μεταβάλλῃ τὴν ἐπιχώρησιν εἰς κακεντρεχῆ ἀγριότητα καὶ
θηριωδίαν!

Ἔθνος ἀπέναντι τοιούτων καὶ τοσούτων ἐνδείξεων, ὀφείλομεν
καὶ δικαιούμεθα νὰ ἐξανιστάμεθα μὲ ἐντιμίας χαρμοσύνας τῆς ἀφο-
ρολογίας, ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ ὑποπέσωμεν εἰς τὴν διαφθοράν
σι καὶ τὸ μέγας της, τότε ἡ θέσις τοῦ [illegible] καὶ Παρισίων ἦ-
θελε βεβαίως μᾶλλον ἐπίζηλος καὶ [illegible] προτιμοτέρα, διότι
ἤθελε ἐγκατασταθῇ καὶ τῇ [illegible] ἦτο δυστυχῶς φυσι-
[illegible] τῆς [illegible]
καὶ τῇ ἐλεύθερος, [illegible] τὴν καταγωγὴν
καὶ ἀνώτερον μέλλον, ἡ [illegible] ἀγωγῆς ἀπαιτοῦσι, ἦτο
τὸ ἔπακρον τῆς ἀπαισιοδοξίας [illegible]. Ποῦ ὑπάρχει τότε
ἐν τῷ κόσμῳ τόσαι αἱ ἐθνικαὶ ἀρεταὶ καὶ τὰ γεννήματα καὶ φι-
λάνθρωπα αἰσθήματα; Πῶς νὰ ἐκφηλώσῃ δι' αὐτά, ἀφοῦ διὰ τὰ
ἀνακαλύψεις τῆς τῶν ὑψηλῶν πνευμάτων, τὴν κορυφὴν μόρφωσιν, τοῦ θε-
ἐστησαν τὰς τύχας τοῦ ἔθνους σοφὴν διάνοιαν, καὶ ἐν τῷ λόγῳ
εἰς τὸν ὑπέρτατον πολιτισμόν; Δὲν κατανταῖ εἰς ἀπόγνωσιν
καὶ σχεδὸν ἤδη εἰς μισανθρωπίαν;

Ἐὰν ὅμως ἡ Εὐρώπη διότι ἀπαιτοῦσαμεν καὶ ἀπαιτοῦμεν
τὰ δικαιώματα, ἀποφάσισεν ἤδη μετὰ σταθερότητος ὠμότητος,
ἤδη μετὰ γενναίας θέας νὰ μᾶς τιμωρήσῃ, ἢ καὶ βεβαίως
νὰ μᾶς διαγράψῃ, ἂς ἤθελε τοὐλάχιστον, ἂν μέχρι τοῦδε δὲν ἠπα-
τήθη, πόσας ἔτι δάκρυα, πόσας θυσίας, πόσης θανάτους
καὶ πόσας συμφορὰς ζητεῖ ἐξ ἡμῶν, ὅπως προετοιμαζώμεθα καὶ
αὐτὰς ἅπαξ διὰ παντός, καὶ ἂς μᾶς ἀπαλλάξῃ τότε τὰ δι-
καια

κακά μας, ἢ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἐκ τῶν δεινῶν, ἢ τέλος ἀφ' οὗ ἦναι ἰσχυρὰ καὶ παντοδύναμος μᾶς ἀπολέσῃ διὰ μιᾶς, καὶ ὄχι νὰ μᾶς χορηγῇ κατὰ ῥαγῶνας τὸν θάνατον, ἢ νὰ μᾶς ῥαπίζῃ ὅταν ἔχῃ ἀντεξηγήσεις, ἢ θέλῃ νὰ ἐπιδείξῃ τοὺς ὀδόντας,

„Quidquid delirant reges plectuntur Achivi."

διότι εἰς ἣν μᾶς περιάγουσι θέσιν, ἐμείναμεν μὲν ἴσως Ἕλληνες, ἀλλὰ δὲν ἔχομεν καὶ Ἑλλάδα.

Ἂν δὲ ἐπανέλθῃ εἰς ξανθὴν καὶ ἀποφασίσῃ νὰ σεβασθῇ τὴν δικαιοσύνην, ὀφείλει πρὸς ἐπανόρθωσιν ὅσων καθ' ἡμῶν ἀδικιῶν καὶ ὕβρεων, τελέως ἀσχέτως ἔπραξε, νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν Ἑλληνισμὸν ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς. Ἠθικῶς μὲν ἀναγνωρίζουσα καὶ προστατεύουσα ἐλευθέρως αὐτόν, συναφῆ πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἐν τῷ κόσμῳ αὐτοῦ εὐεργεσίας καὶ τὸν νεώτερον ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐλάχιστον ὄφελος ἀποτελοῦντα, διότι ἂν τὸ πνεῦμα [illegible] πρέπῃ νὰ κρατήσῃ ἐπὶ τῆς ὕλης ὡς τὸ δίκαιον ἐπὶ [illegible] ἡ Ἡγεμονία ὀφείλει ἐξ ἅπαντος εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν [illegible] ἀποδίδουσα ἐπὶ τὸ πᾶν [illegible] τῆς Βουλγαρίας [illegible] καὶ τὸν [illegible] καὶ γενναίου αἵματος αὐτὸν Κρήτην, διότι ἄλλως [illegible] σήμερον, ἡ Ἑλλὰς καθίσταται μάχης τινὸς νέα τῶν ἐθνῶν [illegible] καὶ μάλιστα μετὰ τὴν χρεω-

Εἰς τοιούτους καταλήξαντες [illegible] καὶ ἀποθαρρυντικοὺς λόγους, ὡς ἐκ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀπόρου διαγωγῆς τῆς Εὐρώπης, τῆς ὁποίας καὶ ἡ [illegible] καὶ ἡ [illegible] μᾶς ἀπέδειξαν, πειθόμεθα [illegible] ὅτι δὲν ἔχομεν καὶ [illegible] νὰ ἐξακολουθήσωμεν ὑπὲρ τῶν [illegible] πολιτικῶν. Τὸ ἔδαφος τὸ ὁποῖον κατέχομεν εἶναι [illegible] καὶ οὐδαμοῦ εὑρίσκομεν χῶρον [illegible] καὶ καθαρὸν νὰ στηρίξωμεν τὸν πόδα. Τοὺς [illegible] μάλιστα θεωροῦμεν καὶ μᾶλλον ἐνόχους ἀπὸ τοὺς ἀλλοτρίους, διότι [illegible] χερῶν. [illegible] καὶ παρέδωκαν τὰς τύχας τοῦ ἔθνους [illegible]. Ἡ πολιτική, ἣν [illegible] πρὸ [illegible] ἔρριψαν, ὤθησε τὸ ἔθνος εἰς τὴν ὁποίαν ἤδη διατελεῖ ἐξουθένωσιν, εἰς ἣν καὶ αὐτὴ συνεχωρήθη.

πεπνιγμένην καὶ ἀπεγνωσμένην κατάστασιν. Ἴσως ὑπάρχῃ μεταξὺ αὐτῶν βαθμολογία ἐν τῇ ἐποχῇ, πλὴν καθ' ἣν αἱ ἄλλαι αἰτίαι πάσης ἀναφορᾶς συνέτρεξαν πρὸς τὴν δημιουργίαν τῆς ἤδη ἀθλιωτάτης ἡμῶν θέσεως. Τὴν ἐξακρίβωσιν ὅμως καὶ τὸν προσδιορισμὸν τῆς βαθμολογίας αὐτῆς, ἀφίνομεν εἰς τοὺς γραφέας ἢ τὰς ἀρχὰς αἵ ποτε ἀσχοληθῶσι.

Δύο εἶχον ἐνώπιόν των στάδια νὰ διατρέξωσιν, ἢ νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν Πανελλήνιον ἕνωσιν, — ἢ νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀναμόρφωσιν. Τὸ πρῶτον στάδιον ὡς ἐκ τῆς ἐθνικωτέρας μᾶλλον φύσεώς του, παρεῖχε μὲν ἄφθονον τροφὴν εἰς ῥητορείας, εἰς μεγάλους ἀγοραίους θορύβους, καὶ εἰς γελοῖα καὶ ἀκρομανῆ σχέδια, πλὴν ἦτο βραδύτερον, καὶ ἐν τῷ περιστάσει ἐπερχόμενον, καὶ ταραχῶδες, καὶ πολυδάπανον, καὶ δυνάμενον νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰς δυνάμεις καὶ εἰς τὸν κίνδυνον ἅπαν τὸ Πανελλήνιον. Τὸ δεύτερον ἦτο μὲν [illegible], πλὴν καὶ ἦττον δαπανηρόν, ἐπιμελείας καὶ ταχυτέρας [illegible], ἄνευ μεγάλων κινδύνων καὶ περισσότερον [illegible] μελλόντων γενεῶν. Ἀλλὰ παραδόξως [illegible] σαν ἀσυλλογίστως εἰς τὸ [illegible] καὶ τὸ κακὸν σαν ἀσυλλογίστως [illegible] κώτερον ἐχαρακτήρισαν καὶ [illegible] πολεμικόν· πλὴν ἐπροτίμησαν τὴν σκιὰν ἀντὶ τοῦ σώματος, καὶ τὸν θάνατον ἀντὶ τῆς ζωῆς ὡς νὰ ἔλεγον "Vivo la mia morte, muojo la mia vita", καὶ ἐπεχειρίσθησαν τὸ ἀδύνατον μᾶλλον λησμονήσαντες τὸ βέβαιον ἐνεστώς, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῆς ἀμελείας καὶ τοιαύτης [illegible] λον, εἰς ὃ καὶ κατέληξαν· ἐνῷ ἐν τῆς ἀγωνίας καὶ [illegible] ν, ἐξαρτᾶται καὶ ἡ εὐτυχία τῶν.

Ἕνεκα τῆς ὀλίγης αὐτῆς ἐμπορίας καὶ ἄφρονος πολιτείας τοῦ [illegible] καὶ τὰ ἀτελέσφορα σχέδια, περιέπεσον βαθμῶν ὑπερτάτου μᾶλλον [illegible] τὴν πατρίδα εἰς ἣν ἤδη διατελεῖ πολυμερῆ καὶ ἀνεπανορθώτως ὀδυνηρὰν καὶ ἀπαραδεκτὴν θέσιν· ἐσωτερικῶς μὲν ἀποσυντεθειμένην, ἐξωτερικῶς δὲ καταπεφρονημένην, καὶ πανταχόθεν χρεωκοπημένην.

Ἡ θέσις αὕτη ἦτο καὶ εἶναι ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς ἀρχῆς, ἥτινα ἐσπούδασαν, διότι ἡ πολεμικὴ τοῦ πολέμου καὶ ἐπικρατήσασα ἕνεκα τῆς [illegible] καὶ [illegible] θέλομεν ἔχει ἀνάγκην, δὲν ἐδύνατο ἄλλως νὰ συμπληρωθῇ, εἰμὴ διὰ φόρων, δα-

δανείων, οἰκογενειακῶν ἀναστατώσεων, ἀνησυχιῶν, θορύβων, ἀταξιῶν καὶ γενικῆς παραλυσίας τῶν ἐσωτερικῶν.

Πρὸς τὸ βαθύτατον τοῦτο χάος καὶ τὴν ἠθικὴν ἀποσύνθεσιν, δὲν συνετέλεσαν ὀλίγον καὶ οἱ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ὁμογενεῖς τραπεζῖται καὶ τοκογλύφοι, οἵτινες ἐπὶ σκοπῷ ἀθεμίτου καὶ αἰσχροῦ κέρδους, ὑπέθαλπον καὶ ὑπεστήριζον τὴν [illegible] πολιτικὴν τῶν πολεμικῶν προπαρασκευῶν. Ἡ πολιτικὴ αὕτη κατασπαταλῶσα αὐτὰς ἐκ τῆς [illegible] τοκογλυφικῶν δανείων, κατεπλούτιζε [illegible] καὶ ἔφθειρε τὸ δύστηνον ἔθνος, τὸ ὁποῖον καὶ τὰ [illegible] ἐξώντευε διὰ τῶν ὑπερόγκων φόρων, καὶ τὰ ἤθη ἐμόλυνε διὰ τῆς ἀγορᾶς τῶν συνειδήσεων. Πανταχόθεν ἀνηλεῶς διηρπάζετο, καὶ ἀσυστόλως κατεπροδίδετο. Λέγομεν ἀσυστόλως κατεπροδίδετο, διότι τινὲς ἐκ τῶν κορυφαίων πολιτευτῶν, συνεννοούμενοι μετὰ τῶν ξένων πρεσβευτῶν ὑπηρέτουν καὶ τὰ σχέδια αὐτῶν [illegible] ἀνελθόντες δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν, ἐξησφάλιζον τὸ [illegible] ἀντέπραττον ἐν καιρῷ [illegible] μετὰ τῶν [illegible]

Εἰς τοιαύτην ἤδη [illegible] ἠθικὴν κατάστασιν οὐχὶ δὲ μόνον ἐκηρύχθη πᾶσα [illegible] τοῦ μέλλοντος προσδοκία, ἀλλ' ἐξέλιπε καὶ ἐκ τῶν ψυχῶν πᾶν εὐγενὲς αἴσθημα, καὶ ἐκ τῆς γλώσσης πᾶσα εὐσχημοσύνη. — Ἂν τις παρατηρήσῃ εἰς ὑπάλληλον ἢ [illegible] τὴν ἐκ τοῦ αἰσχροῦ [illegible] ἢ τῶν [illegible] τοῦ προσηλωμένου εἰς τὰ κοινὰ βλάβην, θὰ λάβῃ τὴν ἀπάντησιν· "μήπως ἐγὼ θὰ φτειάσω τὴν Ἑλλάδα;" — Ἂν εἰς [illegible] παρρησίας [illegible] ἢ τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ [illegible], ὑποστηρίξῃ τὴν δικαιοσύνην, θὰ ἀκούσῃ μετὰ σαρκασμοῦ [illegible]· — "Κέρασε εἰς τὸ ρωμαίϊκο γυρεύεις δικαιοσύνη;" — Ἂν τις [illegible] ἀσέβειάν τινα ἢ ἀχρηστολογίαν, θὰ τὸ εὕρῃ μεγάλην ἐπιπλήξῃ [illegible]· — "καὶ σὺ ποῦ κάθεσαι [illegible] τὸ ρωμαίϊκο;" — Ἂν εἰς [illegible] ἢ [illegible] τῶν [illegible], θὰ [illegible] ἀπόκρισιν· — "Ἔ! τώρα θὰ μᾶς [illegible] μετ' ὀργῆς ἢ [illegible] διδάξῃς τὸν χριστιανισμὸν εἰς τὸ ρωμαίϊκο!" [illegible] ὅπου

τιον καὶ ἱερὸν ἔμεινεν εἰς ἡμᾶς, πᾶς ἠθικὸς φραγμὸς διεσπάσθη, καὶ ἐπέρρευσε πανταχόθεν ἡ λύμη τῆς διαφθορᾶς καὶ κακοηθείας! Πῶς Ἡρακλῆς νὰ καθαρίσῃ τὴν ἡμετέραν χώραν; Πῶς ποταμὸς νὰ συμπαρασύρῃ εἰς τὸ ῥεῦμά του τόσας ἀκαθαρσίας, ὅσας μᾶς ἐπεσώρευσε τὸ κακόζηλον σύστημα, δι' οὗ οἱ ἡμέτεροι πολιτικοὶ πρὸ ἥμισυ περίπου αἰῶνος διέπουν τὰς τύχας μας;

Ἐν τοιαύτῃ θέσει πραγμάτων τίς χρηστὸς πολίτης ἢ τίμιος ἄνθρωπος δύναται ν' ἀναμιχθῇ τελεσφόρως εἰς τὰ δημόσια; Τίς ἀποφασίζει ν' ἀπολέσῃ ἑκουσίως αὐτὸς ἑαυτόν; — Διότι ὅστις τὸ τολμήσῃ νὰ πράξῃ τι ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν κοινῶν, διατρέχῃ καὶ τὸν κίνδυνον νὰ παίξῃ καὶ ἀπολέσῃ πάντα τὰ ἠθικὰ αὐτοῦ κεφάλαια, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ κυλισθῇ εἰς τὸν βόρβορον ὑπὸ τῆς ἐπικρατούσης [illegible]. Αὕτη ὅλως συνήθως περιβάλλῃ μὲ τὴν σφαγὴν [illegible] αὐτῆς, καὶ σπανίως [illegible] τῆς χρηστῆς [illegible] ἐπιτίθεται κατὰ τῶν [illegible] ἀναμιχθέντων μὲ τὰς μᾶλλον [illegible] καὶ ἀγοραίας ἐνεργ. Καὶ ἐν τέλει [illegible] νέας [illegible] τῆς αὐτῆς ἢ ὁμοίας ἐκλογῆς, καὶ πάλιν τὶς ἐξευτελίζῃ [illegible] μέχρι τῶν ἀχθοφόρων. Εἰς τοιοῦτον ἐξευτελισμοῦ βαθμὸν, ὥστε περιφρονοῦντα τὰ ἔργα της, ὅτε τὸν κομματάρχην, ὅτε ἑαυτὸν σέβεται. Εἶναι κάνθαρος ἀρεσκόμενος νὰ κυλίεται πάντοτε εἰς τὴν κόπρον.

Ἡ πατρὶς ἐν τῇ θλίψει καὶ τῇ εὐγενεῖ ἀγανακτήσει της, δύναται νὰ εἴπῃ ἐν γένει πρὸς τὰς πολιτικὰς αὐτῆς καὶ τῆς ὑποκριτικάς τινα. «Ἡ κακή μου μοῖρα μὲ παρέδωκεν εἰς πᾶσαν ἄ-
»τεκνα μᾶλλον τραγόνια ἢ φιλόστοργα τέκνα, ἄσπλαγχνα, κενό-
»δοξα, ἀνίκανα, ἀσύνετα, αἰσχροκερδῆ, φίλαρχα, ἀσεβῆ,
»[illegible] εἰς λόγους, [illegible] εἰς ἰδέας, [illegible] εἰς [illegible],
»[illegible] εἰς κακὰ καὶ ἄτολμα εἰς ἀγαθὰ ἔργα, ἅτινα ἀντὶ
»[illegible] νὰ μὲ [illegible] καὶ [illegible] μὲ πορφ-
»[illegible]
»θέσωσι ἀσπλάγχνως καὶ ἀσυνειδήτως ἢ [illegible] εἰς τὸν [illegible]

-τῶν

„τὸ ὄλεθρον, καὶ ἤδη συνεχῆ καὶ ταχεῖα θυρσοφόρα εἰς ἐπαίνους, ἐσκ-
„επασμένοι τὸ ἔλεος τῶν ἀδελφῶν. Ἄγρια κατερειπωμένα ἤ-
„δη ἀπώλεσαν, ἦλθε νὰ γείνῃ ἔλεος πρὸς σᾶς ὁ Θεός! Σᾶς ἐγκατα-
„λείπω εἰς τὴν δικαιοσύνην τε, εἰς τὰς Ἐριννύας τῆς συνειδή-
„σεώς σας, καὶ εἰς τὸ ἀδέκαστον τῆς ἱστορίας δικαστήριον."

„Ἔφερα, ἔφερα τε ἄχεα πατρίδι φόνια

- - - - - - - - - - - - - - - -

„Ἄλλος ἄλλον ἐποτολῆ διαδοχαῖς ἀνὰ πόλιν (Εὐρ.)."

„Καὶ ἀρχαῖαι καὶ νέαι ἐπαρχίαι θρηνοῦσι τὰς ἀπώλεσαν πα-
„ρελθόντος ἐγκαίρως χρηστὰς ἐλπίδας, ἐξ ὧν παρηγόρει τὸ ἄθλιον ἐνεστὸς
„καὶ παρεσκευάσατε ζοφερώτερον μέλλον. Θεσσαλία καὶ Ἤ-
„πειρος ἀντὶ θησαυροῦ ἐλευθερίας καὶ ἀσφαλείας εὗρον ἀνθρω-
„πίνης ἀναρχίας καὶ ληστοσφαγίας. Ἡ δὲ Πελοπόννησος, διὰ τὴν
„ἀποκατάστασιν τῆς ὁποίας ἴδια ῥανίδα αἵματος ἐχύσατε, ἀπώλεσε
„καὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν [illegible], καὶ τὸ πάντων δημόσια-
„τον τὰ σώματα καὶ [illegible]. Οὐδὲν ἀφήσατε ἀμόλυν-
„τον, [illegible] καὶ [illegible]
„καιρίως πολεμήσας σας, [illegible] ἀπαλλαττόμενοι κακο-
„γνωσίας καὶ ὅσοι σας ὑπερήφανοι [illegible], ἦτε ἐπιορκία."

Πικρὰ καὶ βαρεῖα εἶναι [illegible] οἱ λόγοι οὗτοι, πλὴν ὤφει-
λεν νὰ τοὺς ἀκούσῃ καὶ νὰ πίῃ τὸ ποτήριον μέχρι τῆς τρυ-
γὸς, διότι αὐτοὶ τὸ παρεσκεύασαν καὶ τὸ προσήνεγκαν καὶ
εἰς ἐκείνους πλήρες ἀδελφικῶν δακρύων καὶ δυστυχιῶν.

„- - - - - - - - Σπονδὴν καὶ τὸν οἶνον ἐκεῖνον
„Πίνειν, συγκαταπιεῖν ἐγὼ καὶ τὰς μοίρας (Ἀριστοφ.)."

Οἱ ἡμέτεροι πολιτευταὶ ὤφειλον ἐν τῇ μικροπολιτείᾳ καὶ ἀτ-
υχήματι μας, ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ διεστραμμένης καὶ καταστρεπτι-
κῆς ἐπιχειρήσεως, καὶ προσέχωσιν ἀπὸ πολεμικῆς μονομερῶς ἐνερ-
γείας, ὑπὸ τὰς τῶν περιστάσεων εὐνοουμένας. Πᾶν σχέδιον
περὶ ἀνακαινίσεως τῆς προηγουμένης ἡμῶν γεωγραφίας, ὤφειλον
ἀναμένειν ν' ἀναβάλωσι δι' ἀνωτέρους χρόνους, ὅτε ἐνῷ ἔθετον
ἀσφαλῆ καὶ σαφῆ, καὶ ἐντελῶς ἐνεργοῦντες πρόσωπα διπλωμα-
τικῶς τὰς ἐξωτερικὰς ἀξιώσεις των, νὰ ἐπιδοθῶσι σπουδαίως

εἰς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐκ τῶν τῶν ἐσωτερικῶν διαθέσεων, ἐξ ὧν δὲν ὀλιγωρεῖ καὶ ὁ
κατὰ τὰ ἐνόντα ταχύτερος ὀργανισμὸς τῶν [illegible] δυνάμεων,
ὅλη καὶ εὐκολώτερον ἠθέλαμεν ἐπιτύχη τὴν πραγματοποίησιν
τῶν ἐθνικῶν πόθων μας.

Ἀλλ' ἴσως μας παρατηρήσουν, ὅτι δὲν ἔγινε μέχρι τῶδε, ἤρξατο
ἤδη εὐθύμως νὰ ἐνεργῆται. Οὐ ἐσχάτως ἐξ [illegible] ὅλως [illegible]
θέντες νόμοι, δι' ὧν ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν, εὐρύνεται
ἡ ἐκλογικὴ περιφέρεια καὶ καθιερώνεται ἡ τῶν ἀξιωματικῶν [illegible]
[illegible] βουλευτοκρατία, προϋποσχόνται ἀνακαινίσεις πραγμάτων, ἐξ ὧν
θέλει χρονολογηθῆναι ἡ ἔναρξις τῆς βαθμιαίας τῶν [illegible] θερα-
πεία. Εἴθε, ἔγω καὶ λέγω ἀργὰ νὰ πραγματοποιηθῶσι, τὸ εὐχό-
μεθα ἀπὸ καρδίας, τὰ χρυσᾶ ταῦτα ὄνειρα, καὶ νὰ ἐπιλάμψῃ
καὶ ἐφ' ἡμῶν αἴθριος οὐρανός, ὃν συχναὶ [illegible] [illegible]
ρῶν πρὸ ἐτῶν ζοφερὸν καὶ νεφελώδη. Η [illegible] καὶ ἡ [illegible]
θέσις [illegible] [illegible] [illegible] τῶν [illegible]
καὶ ἐπιτελέσαντα [illegible]. Πλὴν φοβούμεθα μή-
πως τὰ [illegible] ταῦτα [illegible] νέων δεινῶν, καὶ προ-
[illegible]
Ἀπὸ τὸν [illegible] καὶ [illegible] χαρᾶς, ὑπέλθωμεν
μετὰ τῆς αὐτῆς ὁρμῆς καὶ [illegible] εἰς ἕτερον [illegible], κα-
ρὲς καὶ [illegible] νὰ [illegible]. Η [illegible] ἤδη, το-
ρίζομεν χειροτέρα τῆς νόσου.

Καὶ τωόντι. Τὸ πρῶτον [illegible] ἤδη ἔγινε, καὶ ἐξῆλ-
θεν ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς καὶ ἰδίως τῆς εὐρυτέρας περιφερείας,
ὡς ὑπὸ τὸ χάος ἡ νὺξ καὶ τὸ ἔρεβος· ἀπεκαλύφθησαν [illegible]
[illegible] καὶ διακεκριμέναι [illegible], καὶ [illegible], [illegible]
[illegible] καὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἄνθρωποι [illegible]
[illegible] καὶ [illegible], διότι ἡ κοινωνία ὑπὸ τὸ ἰσχῦον σύστημα
δὲν ἦρχετο ὑπὸ χρηστῶν ἰδεῶν, ἂν ὁμολογῶμεν πρῶτον καὶ
[illegible], ὅτι ὑπὸ [illegible] καὶ ἐλευθέρας συνειδήσεως, [illegible]
φύλομεν [illegible] νὰ [illegible], ἀλλ' [illegible] ὑπὸ
[illegible] [illegible], [illegible] ὑπὸ τὸ [illegible] καὶ [illegible]
[illegible] καὶ [illegible] ὑπὸ τῶν [illegible]· [illegible] [illegible]

ἄνω

ἄνευ ἐνθουσιασμοῦ καὶ εὐφροσύνης, ἀνίκανος καὶ τὸν κίνδυνον ὅλως νὰ αἰσθανθῇ, καὶ τὸν ἐπικειμένον σκοπὸν τῆς ἐπερχομένης μεταβολῆς νὰ ἐννοήσῃ. Ὁ Πραγματισμὸς ἦτο σήμερον τὸ ἰδανικόν της.

Τὰ μόνα πρακτικὰ ἐξαγόμενα τῆς ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης σχηματισθείσης Βουλῆς, ἐχρημάτισαν κατὰ τὸ σύνηθες νέα δάνεια, νέοι φόροι, πλεῖστα ἐπιδόματα, ἀδιάκοποι ἀπεργίαι, σωρεία ἐξ [illegible], ἀγωνιστῶν καὶ ὡς ἀπὸ χυτηρίων ἐξερχομένων νόμων, ἐπιβλαβῶν καὶ ἀσυστάτως ψηφιζομένων, καὶ ὡς ἐπιστέγασμα πάντων δωρεὰ προσωπικὴ πρὸς τὸν Διάδοχον [illegible] καὶ πολυτίμων ἐθνικῶν γαιῶν καὶ [illegible] κτημάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Βουλὴ αὐτὴ οὔτε δικαίωμα οὔτε ἐξουσίαν ἐντολὴν εἶχε παρὰ τῶν δικαιούχων, πρᾶξιν αὐθαιρέτως καὶ ἀσεβῶς, ἀπαλλοτριοῦσα [illegible] ξένων καὶ ἱερὰν ἐθνικὴν οὐσίαν. Πρὸς τὴν ἐξαγοράσασαν αὐτὴν διὰ τὸ ἰδίον συμφέρον, [illegible] ἴσως πολὺ ἐδωρήσατο.

[illegible] ὅμως [illegible] λέσαντο ἐπιτρέψαντα φιλοπατρίδων [illegible] ἐν Βουλῇ καὶ [illegible], καθόσον [illegible] στρατιωτικῆς μεταβολῆς, νὰ διαθέσωσιν πάλιν πρὸς τὴν [illegible] ἢ ἀπελευθερωτὴν της προσηγορίαν, καὶ ὡς ἐκ τῆς ὁρμῆς περιποιητικῶν καὶ τῶν εὐγενεστέρων [illegible] ἤθελεν ἐμπρέπουσαι ἡ αὐτῆς. Δωρεὰ τοιαύτης φύσεως, ἦτο μᾶλλον καὶ ἁρπαγῆς καὶ ἱεροσυλίας ἔργον τῶν δωροδοτῶν, ἢ τῶν δωροδόκων [illegible] ἀμελείας ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς. Ταῦτα ἐπαρκέσθω περὶ τούτων.

Αἱ νομοθετικαὶ μεταβολαὶ οἱασδήποτε φύσεως, δέον πρέπει νὰ ἐπιτελῶνται μετ' ἐπισκέψεως ἢ [illegible] καὶ ἡ οἱαδήποτε περίστασις, διότι πᾶς θεσμὸς πρὸ ἐτῶν λειτουργῶν δημιουργεῖ ἕξεις, ἰδέας, συμφέροντα, ἤθη καὶ [illegible] τάξιν πραγμάτων, εἰς ἃ συνήθισεν ἤδη ὁ λαὸς ἢ ἄλλως εὐρύθμως καὶ ἠρέμως ἡ κοινωνία. Ἵνα λοιπὸν ὁ θεσμὸς οὗτος ἀντικατασταθῇ ὑπὸ ἄλλου, πρέπει ν' ἀποδειχθῇ προηγουμένως

ὁ σχηματισθεὶς αὐτῷ, καὶ δυνάμεθα νὰ πεισθῇ καλῶς ἡ κοινω=
νία περὶ τῆς ὑπαρχούσης καὶ ἀνωτέρας ἀνάγκης τοῦ νέου, ἄλλως
φρονιμώτερον καὶ ἐμφρονέστερον εἶναι, νὰ μένῃ καὶ τὸ κα=
τὰ τὸ κείμενον, παρὰ ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ ἀβεβαίου καὶ ἀ=
γνώστου νεωτερισμοῦ, ὅστις ἀναστατώνει καὶ ἐκτραχύνει τὸ
δημόσιον πνεῦμα ἐκ τῆς συνήθους πορείας του, δύναται νὰ
ὁδηγήσῃ εἰς χάος ἢ λαβύρινθον ἀδιέξοδον. Τὰ φάρμακα
εἶναι διὰ τὰ σώματα, καὶ οἱ σοφοὶ νόμοι διὰ τὰ πνεύματα.
„In rebus novis constituendis evidens esse debet utilitas.
„(L. 2. ff. de Constit. Princ.)." Aucune loi ne doit être chan=
„gée, aucun usage ne doit être aboli sans quelque rai=
„son spécial (Bentham)."

Οἱ ἰσχυροὶ καὶ ἐλεύθεροι θεσμοὶ εἶναι, ὡς εἴπομεν,
χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ [illegible] τῶν συγγραφέων, τὰ φαινόμενα
τῶν μεγάλων πολεμικῶν χαρακτήρων. Πρὶν ὅταν ἐξαχθῶσι
καὶ εὐδαιμονήσωσι, ἀπαιτ[illegible] ἀνάγκας σημαντικὰς παρά=
[illegible] ἔχομεν δυστυχ[illegible] ἐσχηματίζον=
το εἰς χώραν [illegible]
φιλόπατρις καὶ ὑπολανθάνων [illegible] καὶ ὁ ἡρωϊσμός. Πρέ=
πει νὰ καθαρισθῇ [illegible] ἐκ τῶν ἐξαχθέντων αὐτῶν
ἐλαττωμάτων διὰ τῆς εὐγενεστέρας ἀγωγῆς, καὶ νὰ μεταμορ=
φωθῇ ἡ σπουδαία ἴσως πολεμικὴ ἐκείνη συνήθεια, ἵνα βελ=
τιωθῇ [illegible] καλῶς τὸν ἀθέμιτον ἐγωϊσμὸν ὑπὸ
[illegible]
ὑποκείμενα πρακτικῶν παραστάσεων.

Ἡ συνήθεια αὕτη διδάσκει καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας καὶ
τοὺς Ἄρχοντας, τίνι τρόπῳ ὀφείλουσι δεόντως νὰ ἐξασκῶσι τὰ δίκαια
καὶ τὰ καθήκοντα. Αὕτη συμβουλεύει ὅλους τοὺς δημοσίους
ἄνδρας, νὰ περιφρονῶσι καὶ ἀποφεύγωσι τὰς ὑπερηφάνους ἀξιώσεις
τῶν φατριῶν, καὶ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὸ κομματικὸν πνεῦ=
μα, τὸ ὁποῖον διαιρεῖ τὴν ὅλην κοινωνίαν εἰς πολλὰς μικρο=
τέρας, ἀνεξαρτήτους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐχθρικὰς πρὸς ἀλλήλας.
Τὸ σατανικὸν αὐτὸ πνεῦμα καὶ τὸν πατριωτισμὸν διαφθεί=
ρει, καὶ τὴν σύγχυσιν εἰς τὰς δοξασίας εἰσάγει, καὶ τὰς χα=
ρα=

ραντῆρας ἀλλογενεῖς, καὶ φυλάρχου γόνιμον μετηλλαγμένας καὶ ἀδικίας καθίζεσθαι. Ἡμεῖς δὲ ἀπάγομεν τοὺς συνδαιτυμόνας θεατὰς ὡς οἱ σπείροντες ἅλας, ἢ ῥίπτοντες τὸ σπέρμα εἰς ἀπαρότριωτον καὶ ἀναμόρφωτον γῆν.

Οἱ δύο πραξικοπήματος ὑποκλαπέντες ἐπῆραν νόμον κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1886, οἵτινες ὡς ἐπιστήμης ἀπολογήθη, ὑπηγορεύθησαν καὶ ὑπὸ ἀλλοτρίων, δὲν εἶναι μόνον ἀντίθετοι πρὸς ὅν, ὡς ἐρρέθη, ἐπεδίωκον σκοπὸν ἀναμορφωτικόν, εἶναι προνομιοῦχοι, συγκεντρωτική, ἀνεπαρκῆ· δὲν εἶναι μόνον ἀντίθετοι πρὸς ὅρον τῶν κακῶν, ἐξ ὧν ἐφέρετο καὶ δημιουργεῖται ἅπας ὁ πολιτικὸς ἡμῶν βίος, εἶναι ἔσχατος τῆς αἰσχρᾶς συναλλαγῆς καὶ τῶν φατριαστικῶν συνδυασμῶν ὑπηρέται· δὲν εἶναι μόνον νέον ἀνάρμοστον ῥάκος ἐπὶ παλαιοῦ ἐσκισμένου καὶ φθαρτοῦ ξένον ἐπὶ ἀδου[illegible] εἶναι κόμμα, ῥάμμα ξύλωμα ἄνευ ἐπιστασίας [illegible] βαθὺ ῥῆγμα, τὸ ὁποῖον διευρύνει καὶ τὸ [illegible] τὸ [illegible] ὑπάρχει πλέον, μεταβάλλεται εἰς φθόριον ὑπονομευτικὸν [illegible] ἀληθεύσεται ὑπὸ [illegible]. Ἡ πολιτεία εἶναι πλέον ἀσύνδετος [illegible] ἀθεμιτείων καὶ ποικίλων θελήσεων, κυμαινομένη καὶ περιαγομένη ὡς ἀνεμόμετρον ὑπὸ τῆς ἀντιπνοίας τῶν ἀνέμων πλέον. Ἡ καταστροφὴ αὕτη τοῦ συντάγματος, καθ' ὃ καὶ τὴν μεταβολήν, καὶ πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς προελθόντα ἀποτελέσματα καὶ νομοθετήματα παράνομα καὶ ἄκυρα, τότε κατὰ νομικὸν ἀξίωμα, τὸ ζημιῶδες ἐλάττωμα μεταδίδεται καὶ εἰς τὰς συνεπείας.

Ἡ κακὴ ἀρχὴ ὡς ὀρθῶς ἔλεγον καὶ οἱ ἀρχαῖοι, εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ ἔργου, καὶ συνήθως ἡ ἀσφαλὴς αὐτοῦ ἐπιτυχία. Ἡμεῖς δὲ πάντοτε καὶ κακῶς ἀρχίζομεν καὶ χεῖρον τελειώνομεν.

„Ἐπειδὴ γὰρ ἤρχετο καὶ πράττει κακῶς."

Ἠθέλησεν ἤδη τις ἐλλόγως ὅτι ἠλάττωσε τις καὶ βάσκανος δαίμων κατεδίωκε πρό τινων χρόνων ἡμᾶς καὶ μᾶς ἔθηκεν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τοῦ ὀλέθρου καὶ τὴν ἄβυσσον τῆς ἐσχάτης, διότι κράτος ἀρχό-

ρθυσύσθαιεν πλήρεις ζωῆς καὶ χρηστῶν ἐλπίδων, χαῖρον ἄλλοτε
τὴν συμπάθειαν τοῦ κόσμου, ἐγκαταλείφθη σήμερον καὶ περιφρο=
νεῖται παρὰ πάντων, ὡς νὰ παρήκμασε ἢ νὰ πάσχῃ ὑπὸ ἐ=
ξαντλήσεως. Δὲν γεννώμεθα χωρὶς νὰ ἀποθνήσκωμεν,
δὲν κάμνομεν βῆμα χωρὶς νὰ ὀλισθαίνωμεν, δὲν ἐπιχειροῦμεν
ἔργον χωρὶς νὰ κινδυνεύσωμεν ἢ νὰ ἀποτύχωμεν. Θέλω καὶ
ἐδῶ ἐνταῦθα γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ῥίζα τοῦ δένδρου εἶναι ὅμως σαθρά, ὀρ=
γιζόμεθα κατὰ τῆς τύχης, τῆς ὁποίας ἀποτεινόμεθα [illegible], ἐρεθιζό=
μεθα καὶ ἀδοξίας. Πρᾶγμα παράδοξον καὶ ἀληθῶς ἴδιον [illegible]
νηπίων! Ἂς κρημνίσωμεν τὸ σαθρὸν δένδρον, καὶ ἂς φυτεύσωμεν
νέον ὑγιές, ἐξ οὗ καὶ μόνου δυνάμεθα νὰ δρέψωμεν καὶ καρποὺς
ἀφθόνους καὶ ὑγιεῖς. Εἴδομεν δὲ εἰς προηγουμένην πραγματείαν
τίνι τρόπῳ ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν καὶ
ἀντικατάστασιν, ὅπως προλαμβάνωμεν, εἰ δυνατόν, τὸν ἐπαπειλοῦντα
ἡμᾶς κίνδυνον· ἢ ἂς ἐπανέλθωμεν καὶ [illegible] τρόπος ἔχει, ἀλλ' ὅσον [illegible]
τοὺς ἐπιμεμελημένος, ἠρεμῶν, [illegible] πρὸς τὰς περιστάσεις ἁρμό=
[illegible] καὶ [illegible] βοηθῶν [illegible]
νὰ ἐλπίσωμεν [illegible] ἀναβίωσιν.

Δὲν ἔχομεν ὅμως [illegible], ὅτι μετὰ ἀποσα=
[illegible] συστήματος [illegible] καὶ καταστρεπτικοῦ, θέλομεν
διὰ μιᾶς καὶ ὡς ἐκ μηχανῆς ἐπαναφέρει τὸν χρυσοῦν αἰῶνα,
ἀλλ' [illegible] ὅτι ἀναλαμβάνοντες βαθμηδὸν καὶ [illegible]
γάς μας θεραπεύοντες, θέλομεν γείνη εὔρωστοι, μᾶλλον σε=
βαστοὶ καὶ ἄξιοι ὑψηλοτέρων προσδοκιῶν. Τὸ μικρὸν
Βέλγιον [illegible] ὡς ἡμᾶς ἐπίσημον καὶ ἐπισύρῃ τὴν συμπά=
θειαν καὶ τὸν σεβασμὸν πάντων, διὰ τὰ τὴν ἡμέραν, σήμερον
καὶ ἀγαθὴν αὐτοῦ διοίκησιν. Ἐὰν καὶ ἡμεῖς ἐπιδείξωμεν ἀνε=
[illegible] ὡς αὐτό, καὶ ὡς μικροὶ καὶ ἀληθινοί, [illegible]
ἐξωτερικῶς μὲν ἀπὸ πᾶσαν [illegible] [illegible]
[illegible] καὶ [illegible] φιλοδοξίας, ἐσωτερικῶς δὲ ἀπὸ συνε=
χῆ [illegible], [illegible] καὶ [illegible], καὶ καθ=
[illegible] τὴν [illegible] καὶ βαθμιαίαν
ἀνάπτυξιν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων καὶ [illegible]

πηγῶν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σιγῶν ἀναλόγως τῶν μέσων μας, ἠθέλαμεν ἤδη ἀπολαύσει τῆς
γλυκυτέρας καρποὺς τῆς εὐνομίας καὶ φιλοπονίας ἡμῶν, [illegible]
εὐκολώτερον καὶ ἀδαπανώτερον τῆς ἡμετέρας [illegible], καὶ κα-
τέχῃ ἐντὸς τοῦ πολιτισμένου κόσμου, θέσιν ἔτι ἀνωτέραν καὶ
μᾶλλον ἐπίζηλον ἀπὸ τὴν τοῦ Βελγίου, διότι ἐν ἴσῃ [illegible]
καὶ [illegible], καὶ μέλλον εὐρύτερον ἔχομεν, καὶ κλί-
μα εὐκρατέστερον, καὶ χώραν γονιμωτέραν, καὶ ἀκτὰς ὅλας
σχεδὸν εὐλιμένους καὶ πρὸς ἐμπορίαν καταλληλοτάτας.

Καὶ ἠρξάμεθα μὲν εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἐπειδὴ ἀ-
[illegible], νὰ παρέχωμεν ὁπωσοῦν δείγματα βαθμιαίας
καὶ μελλούσης προόδου, πλὴν αἱ [illegible] ἐξωτερικαὶ τῶ-
ν ἔργων, καὶ αἱ ὑπερισχύουσαι ταραχώδεις ἐσωτερικαὶ πολι-
τεῖαι καὶ φιλαρχίαι, διεκώλυσαν τὴν ταχυτέραν καὶ εὔρυθ-
μον τῆς κοινωνίας βελτίωσιν.

Ἡ δὲ [illegible] ἐχρημάτισεν ὁ ἀπ-
αισιώτερος [illegible], [illegible] συνεσώθη [illegible]
[illegible]
[illegible], διότι [illegible] ἡμέρας [illegible],
ἀλλ' [illegible] καὶ [illegible] ταρα-
ττόμεθα, καὶ διὰ δακρύων καὶ [illegible] στερήσεως διεκινούμεθα, πλὴν
κράτος τὸ ὁποῖον ἦτο [illegible] καὶ δι' αἰσχρᾶς συν-
αλλαγῆς καὶ ἐξωνήσεως τῶν [illegible], [illegible]
παρέχῃ ἐχέγγυα μακροβιότητος. "Omnia Romae venalia esse".

Ὅθεν διαδίδεται φήμη ὅτι νέον συνομολογήθη
δάνειον, οἱ ἐξ αὐτοῦ ὠφελούμενοι καὶ αἱ μετ' ἐκείνων [illegible]
[illegible], θεωροῦν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὡς ἡμέραν πανηγύρεως
ὡς καὶ σωτηρίας· "ἐσώθημεν, φωνάζουν, ἐσώθημεν!" Μωροὶ
καὶ ταλαίπωροι! Ἂν τὰ δάνεια, τῶν ὁποίων συνέπεια συν-
ήθως εἶναι ἡ αὔξησις τῶν φόρων ἔσωζον ἡμᾶς, ἠθέλομεν
ἤδη πρὸ πολλοῦ σεσωσμένοι. Δι' αὐτῶν ἀποζῶμεν ὡς ἐπαί-
ται ἐν διηνεκεῖ ἀγωνίᾳ. Ἡ πρὸς συνομολόγησιν αὐτῶν προ-
[illegible] ἀνάγκη τοῦ κράτους, εἶναι [illegible] τῆς
[illegible] προσθέτει τὸ [illegible] συμφέρον καὶ ἡ φιλαρχία.

Τό

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ μέγα δυστύχημα τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν της ὑπῆρξεν ὅτι δὲν ἐγέννησεν ἀναφανδὸν ὅτι μεγάλης, ἢ ἔχει καὶ μικρὰς [illegible] χαρακτῆρας, ἐξ ὧν κρίνονται τὰ ἔθνη, καὶ διαστέλλονται τὰ αὐστηρὰ καὶ χρηστὰ ἤθη, ἢ ἂν ἀνεφάνησαν [illegible] καὶ τοιοῦτοι παραγκωνίσθησαν ἢ κατεδιώχθησαν, — ὅτι ἔλαβεν ἀξίους πολιτικοὺς ἄνδρας ἢ διαχειριστάς, οἵτινες ἂν ἐκ τῶν δυσμενῶν περιστάσεων δὲν ἠδύναντο νὰ τὴν ἀπαλλάξωσι ταχέως, τοὐλάχιστον νὰ βαδίζωσι μετὰ προνοίας καὶ συνέσεως ὡς ἄλλοι Θεμιστοκλῆς πρὸς τοιοῦτον σκοπόν, καὶ συνάμα νὰ προάγωσι τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἐν τῇ τάξει καὶ χρησιμευθῇ τῆς χώρας ἐλευθερίαν, διότι τοιαῦτα εἶναι τὰ ἔργα ἅτινα χαρακτηρίζουν τοιούτους τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς σοφοὺς διαχειριστάς, τὰς μὲν μικρὰς χώρας νὰ αὐξάνωσι, τὰς πτωχὰς νὰ πλουτίζωσι, καὶ τὰς παρημελημένας νὰ ἐκπολιτίζωσι, καὶ ὄχι ἐκ τῶν δημοσίων ν' ἀποθησαυρίζωσιν αὐτοὶ ἢ οἱ φίλοι των, τὴν δὲ κοινωνίαν νὰ πτωχεύωσι, νὰ ταπεινώνωσι καὶ νὰ κάμνωσιν ἀνθρώπους ἢ φθείροντες καὶ γυναικίζοντες τὰ ἤθη, νὰ καταναλίσκωσι τὸν καιρὸν εἰς ἐσωτερικὰς [illegible] φιλαρχικὰς ἔριδας καὶ [illegible] δι' ὧν [illegible] καὶ καταστρέφονται [illegible] καὶ πολιτικῆς αὐτῆς [illegible] ἐν καὶ μετὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν μεγάλων [illegible], βελτιωθῇ ἡ δυστυχία.

Καὶ ἐν τούτοις οἱ πλεῖστοι διοικητικοὶ σύγχρονοι ἄνθρωποι [illegible] πρὸς ἀλλήλους καὶ ἁμιλλῶνται ἐπὶ [illegible] τὰς ἐκλογάς, τὰς [illegible] ἢ τὰς [illegible] νὰ [illegible] τὸν Α, ἢ τὸν Β ἢ τὸν Γ, ἐνῷ [illegible] καταφρονῶν ἢ ἄλλων τὸν αὐτὸν ἐν ὅτῳ ἀκολουθῶσι χαράν. Δόξης, γέρας, προπαρασκευ[illegible], [illegible], μεγάλων [illegible] κ.τ.λ. [illegible] ἐξ ὧν ἡ χώρα [illegible] καταστρέφεται, καὶ [illegible] κατασχόνται, εἶναι τὰ μόνα [illegible] μέτρα τῆς διοικήσεως. [illegible] τὸ [illegible] ἢ [illegible] ἢ καὶ [illegible]. [illegible] διοικήσεως; Τὸ [illegible], τὸ συνετὸν καὶ [illegible] εἶναι νὰ [illegible] καὶ νὰ [illegible] τὴν εὐημερίαν τῶν [illegible] καὶ [illegible], καὶ ὄχι νὰ [illegible] τὴν ἀταξίαν καὶ [illegible], ἢ [illegible], [illegible] καὶ [illegible]

τὰ

τὸ σκάφος πρὸς βέβαιον ὄλεθρον. Ὁ τοιοῦτος λέγεται παραμορφωτὴς ἢ ὀλετὴρ καὶ ὄχι ἀναμορφωτής.

Ἡμεῖς οὔτε Γερμανοί, οὔτε Γάλλοι, οὔτε Ῥῶσσοι ἢ Ἄγγλοι εἴμεθα, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται ἢ Ῥωμαῖοι, ὥστε ἐπιδιώκομεν τὸν τύπον κράτους ὅλως στρατιωτικοῦ καὶ ναυτικοῦ, διότι μόνον δὲν ἀγαπῶμεν τὰς κατακτήσεις, αἵτινες καὶ δὲν μᾶς ἐπιτρέπονται, ἀλλ' εἴμεθα κυρίως καὶ ἔθνος γεωργικόν, ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικόν. Καὶ ἂν δὲν εἴμεθα τοιοῦτοι, ὀφείλομεν νὰ γίνωμεν, ὅπως δημιουργήσωμεν εὔπορον ἰδιωτικὸν βίον, ἐξ οὗ καὶ δύναμιν καὶ ἀσφάλειαν προσκτῶμεν, καὶ ἐξημερώνομεν ἐνταυτῷ τὰ [illegible] πάθη μας, διότι ὁ συνεχὴς πόλεμος ἐξαγριώνει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τραχύνει τὰ ἤθη. "Ferox gens nullam esse vitam sine armis putat." Θέλομεν δὲ καὶ ὡς ἐλεύθεροι καὶ ἀνεξάρτητοι, περιστοιχισμένοι ὑπὸ ἑτέρων [illegible] φυλῶν, καὶ [illegible] στρατιωτικὰ δικαιώματα νὰ διεκδικήσωμεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, [illegible] ὀργανίζωμεν ταυτοχρόνως [illegible] στρατιωτικὰς ἡμῶν δυνάμεις [illegible] χωρὶς βλάβης τῶν ἑτέρων [illegible], διότι ταῦτα συναλλήλως συνδέονται καὶ [illegible].

Προσέχωμεν δὲ ν' ἀπαλλάξωμεν τὰς δυνάμεις αὐτὰς ἀπὸ τῶν πολιτικῶν, τῆς ὁποίας τὸ δηλητηριῶδες νόσημα τὸ [illegible] καὶ τὸ αἰσχρὸ ἐμπόριον ψήφων σήμερον [illegible]. Ἕνεκα τοῦ [illegible] αὐτοῦ νοσήματος, δὲν ἔχομεν ἤδη μόνιμον στρατόν, εἶναι ἐντελῶς ἀποσυντεθειμένος, οὔτε τάξις, οὔτε καθαριότης, οὔτε πειθαρχία, οὔτε [illegible] ἐπικρατεῖ ἐν αὐτῷ. Αἱ χάριν τῶν βουλευτῶν καὶ ψήφων κομματικαὶ [illegible], ὡς καὶ αἱ πρὸς κερδοσκοπίαν ἢ ἐξ ὑπερβολικῆς [illegible] χορηγούμεναι ὑπὸ πολλῶν ἀξιωματικῶν [illegible], ὑπερβαίνουν κατὰ τὴν κατάχρησιν, καὶ αὐτὰ τὰ ἄλλα [illegible] ὑπὸ τῶν [illegible] συντηρούμενα [illegible]. Τοιουτοτρόπως [illegible] μᾶλλον ἀγέλας καὶ [illegible] ἢ στρατὸν [illegible] καὶ ἐμφορούμενον [illegible] ὑπὸ γνησίου στρατιωτικοῦ πνεύματος καὶ ἀληθοῦς πειθαρχίας.

Ἀνα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀναμορφούμενοι δὲ τοιουτοτρόπως ἐσωτερικῶς, ἠθέλαμεν καὶ ταχύτερον γίνῃ ἄξιοι τῆς ἐξωτερικῆς ἡμῶν ἀποστολῆς. Ἐνῷ διὰ σήμερον οὐδένα ἔχομεν ἐλληνικὸν φίλον ἢ προστάτην, ὅτε ἀπολαμβάνομεν ἄλλας συμπαθείας ἀπὸ μόνους τοὺς ὑπὲρ ἀτυχῶν ἢ ἀσθενῶν αἰσθανομένους, θέλομεν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἀναμορφώσει μας καὶ φίλους καὶ προστάτας ἀποκτήσῃ, καὶ εὐρωπαϊκὸν ὑπὲρ ἡμῶν αἴσθημα διεγερθῇ καὶ τὸ μέλλον μας ἐξασφαλισθῇ, διότι θέλομεν διὰ τῶν πραγμάτων ἀποδείξῃ ὅτι ἂν μικροὶ ὄντες, ἐξεύρομεν καὶ δυνάμεθα νὰ παραγάγωμεν ἀναλόγως τὴν ἡμετέραν εὐδαιμονίαν, πολὺ μᾶλλον θέλομεν ἔπειτα ἡμεῖς νὰ ἐπεκτείνωμεν καὶ μεταδίδωμεν αὐτὴν, εὐρυνόμενοι, καὶ ἀναπτύσσοντες ὅ,τι δικαιωματικῶς μας ἀνήκει.

Καὶ ἂς σημειωθῶμεν πρῶτον ὅτι δὲν ἀφίσταται πολὺ ἀφ' ἡμῶν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν [illegible] τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας, ἡ Εὐρώπη πρέπει [illegible] αὐτῆς, θέλει ἐπειδὴ διαχωρισθῇ εἰς δύο [illegible]. Τὰ δὲ ἐκ τοῦ [illegible] [illegible] θέλει [illegible] ὅσοι συμμετάσχωσι τῶν [illegible], ἢ μᾶλλον [illegible] τῶν ἰσχυρῶν ἐν τῷ [illegible] τῶν πραγμάτων, νὰ συντελεσθῶσιν ἤτε ἐντεῦθεν, ἤτε ἐκεῖθεν συνεπῶς πρὸς τὸ συμφέρον των· ἄλλως ἤθελεν ἦναι ἀδύνατον ἄνευ κινδύνων νὰ μερισθῶσι. Ἐὰν λοιπὸν τότε ἡ Ἑλλὰς ἦναι ἐσωτερικῶς καλῶς διωργανισμένη καὶ [illegible], δύναται νὰ παραστῇ εἰς τὸν ἀγῶνα μετὰ μείζονος πιθανότητος ἐπιτυχίας· οἱ ἀπαιτοῦντες ὑποχρεωθέντες ὑπὸ τῶν συμμάχων καὶ τῶν ἄλλων [illegible] τῆς ἐσωτερικῆς της εὐημερίας, ἤθελον τότε, ὡς καὶ ὑπὸ [illegible], καὶ ἡ Ἡγεμονία [illegible] βεβαίως [illegible] ἀναγνωρισθῇ ἐφ' ὅλων τῶν ἄλλων [illegible] τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐξεφράσαμεν ἀπαραιτήτως καὶ μεθ' ὅλης τῆς παρρησίας τὰς ἰδέας καὶ τὰ φρονήματά μας ἐπὶ τῶν δύο προκειμένων ζητημάτων, καὶ ἤθελε νὰ μὴ [illegible] [illegible] καὶ [illegible] ἐξ ἑτέρας δικαίας ἀφορμῆς νὰ τὰ ἐκφράσωμεν μετὰ [illegible] ἐκτάσεως. Τυχὸν νὰ μας διέφυγον πολλὰ

ἢ

ἢ καὶ νὰ ὑποπέσωμεν εἰς ἀκούσια λάθη. Πεποιθότες ὅμως ἔχομεν τὴν ἀδιάσειστον πεποίθησιν ὅτι ἐξεπληρώσαμεν μεθ' εὐσυνειδησίας, ἀπροσωποληψίας καὶ δικαιοσύνης τὸ πατριωτικὸν ἡμῶν καθῆκον, καὶ δι' αὐτὸ οὐδὲν ἄλλο ἀξιοῦμεν, ἀφ' οὗ τις [illegible] νὰ μᾶς ἀναγνώσωσιν, ἢ καὶ νὰ μᾶς κρίνωσιν ἀπαθῶς καὶ ἀπροκαταλήπτως, ὄχι μὲ μόνα τὰ [illegible] χρονίσματα, ἀλλὰ νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἐπιμέρους, καὶ νὰ μᾶς ἐπιθεωρήσωσιν ὄχι μὲ τὸ κάτοπτρον ἢ τὸ μέτρον τοῦ [illegible] καὶ [illegible] πατριωτισμοῦ, ἀλλὰ μὲ τὸ τοῦ ἀληθοῦς καὶ γνησίου πατριωτισμοῦ, διότι καὶ ἡμεῖς ἐκ τούτου μόνου ἀπηχοῦμεν, καὶ ἐξ αὐτοῦ πάντοτε ἐνεφορήθημεν, καὶ ὅπερ [illegible], ὅπερ ἀπαιτεῖται ἄλλοτε ἐλησμονήσαμεν. Ἐὰν ὅμως [illegible] προβῇ εἰς τὰ περαιτέρω, ἀγαθὴ τύχη νὰ συναθροίσῃ αὐτά, καὶ ν' ἀποδείξῃ [illegible] τῆς πίστεως καὶ τὰς προσδοκίας τοῦ Πανελληνίου.

Μετὰ [illegible] ἀφοσιωμένοι καὶ [illegible].

[illegible]

(α) Ἐπανερχομένου τοῦ Βασιλέως ἀπὸ [illegible] ἐν [illegible] τὰ ξημερώματα, συνήρχετο πλῆθος λαοῦ εἰς τὴν πλατεῖαν τῶν ἀνακτόρων [illegible] ὑπὲρ τοῦ πολέμου. Ὁ Βασιλεὺς τότε ἐμφανισθεὶς μετὰ τῆς Βασιλίσσης, τῶν Βασιλοπαίδων καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ εἰς τὸν ἐξώστην ἀπήντησε πρὸς τὰ πλήθη τὰ ἑξῆς.

„Παιδιά,

„Αἱ περιστάσεις εἶναι σοβαραί, καὶ πρέπει νὰ σκεφθῶμεν σοβαρότατα μὲ φρόνησιν καὶ μὲ θάρρος. Ἐνδεχόμενον ν' ἀπαιτηθῶσι „θυσίαι μεγάλαι, γνωρίζων ὅμως ἐκ τῶν πρότερον τὸν φιλοπατρίαν „καὶ αὐταπάρνησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔχω πεποίθησιν ὅτι πρόθυμος θὰ ὑποστῇ αὐτάς. Ἔχετε πεποίθησιν εἰς τὸν ἀγαπῶντα ὑμᾶς, τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὸν αἰώνιον μέριμναν πάντοτε „ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ. — Ζήτω ἡ Ἑλλάς."

Ὁ παραλληλισμὸς [illegible] ἐπιφέρει πρὸς τοὺς λόγους [illegible], ὅπως μετὰ τοῦ [illegible] ἀποκλειστικῶς [illegible]-
σι

…εν ἡ Ἀγγλικὴ "Ἐφημερὶς τοῦ Ναυάρχου" τῆν 1ην Μαΐου 1886,
ἀναδημοσιευθέντα καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις "Νέας Ἐφημε-
ρίδος ἀρ. 150." καὶ ὡς κρίνῃ περὶ τῶν μυστηριωδῶν αὐτῶν ἀ-
ποκαλύψεων. Ἰδοὺ αὐτά

"....... Τοσαύτην δ' ἐπιτυχίαν ἔσχε τὸ κίνημα τοῦτο,
"ὥστε ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ θυσιά-
"σῃ τὸν θρόνον του. Η Α. Μ. ὅμως προέβλεψε σαφῶς τὴν κατα-
"στροφήν, ἥτις θὰ ἐπηκολούθει εἰς πόλεμον ὑποκινούμενον ὑπὸ
"ἑνὸς μόνου κόμματος, ἐὰν ἀπέβαινε πλήρη ἐνέργειαν. Ὅπως
"σώσῃ λοιπὸν τὸ Βασίλειόν του, ἀπετάθη πρὸς τὰς μεγάλας Δυ-
"νάμεις ἵνα παρέμβωσι, ὑποδεικνύων αὐταῖς ὅτι θὰ ἦτο ἢ
"αὐτὸν ἀδύνατον νὰ διατάξῃ τὴν ἀποστράτευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ
"στρατοῦ, ἐὰν δὲν ἐπεβάλλετο ὑπὸ διεθνοῦς ἐπεμβάσεως. Ἀγγλία,
"Γερμανία, Αὐστρία καὶ Ἰταλία προθύμως συνήνεσαν νὰ συν-
"δράμωσι τὸν Βασιλέα Γεώργιον. Δὲν εἶναι ἀμφίβολον ὅτι ὑποχρε-
"ώσει…